Australialaista kertomakirjallisuutta suomeksi: bibliografia 1890-1989

Eija Ventola

Sivulaudaturtyö
Kirjallisuuden laitos
Jyväskylän yliopisto

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta	Laitos
HUMANISTINEN	Kirjallisuuden laitos

Tekijä

Ventola, Eija Maritta

Työn nimi

Australialaista kertomakirjallisuutta suomeksi: bibliografia 1890-1989

Oppiaine	Työn laji
Yleinen kirjallisuus	sivulaudaturtyö
Aika 22.9.1992	Sivumäärä 72s. +liitteet

Tiivistelmä - Abstract

Tutkimus on kuvaus australialaisen kertomakirjallisuuden suomennoksista ja niiden vastaanotosta sadan vuoden aikana, 1890-1989. Liitteenä esitetään australialaisteosten suomennosten bibliografia.

Tutkimuksessa esitetään ensin katsaus australialaisen kertomakirjallisuuden historiallisiin kausiin käännösten näkökulmasta ja tarkastellaan australialaisteosten käännösten suhdetta muihin angloamerikkalaisen kertomakirjallisuuden suomennoksiin. Australialainen kertomakirjallisuus alkoi sinne saapuneiden asukkaiden omaelämänkerrallisista kertomuksista ja kehittyi 1800-luvun lopussa kansallisuusaatteiden vallitessa 'puskarealismiksi', realistiseksi kuvaukseksi, joka juurrutti uuden maanosan asukkaat ja maiseman pysyvästi australialaisen kertomakirjallisuuden teemoiksi. Varhaisimmat suomennokset ovat peräisin tältä kaudelta, mutta eivät edusta puskarealismia vaan kuuluvat viihdekirjallisuuteen. Englanninkielisten teosten kääntäminen alkoi Suomessa jo 1800-luvun alussa ja kasvoi huomattavasti 1900-luvun alussa. Australialaisteoksia käännettiin kuitenkin varsin niukasti. Vuoteen 1917 mennessä oli käännetty ainoastaan kahdeksan australialaisteosta (jännitys- ja seikkailuromaaneja sekä nuorisokirjallisuutta). Toisen maailmansodan jälkeen australialaiskirjailijat saivat yhä enenevässä määrin kansainvälistä huomiota osakseen. Suomessa kuitenkin sekä toista maailmansotaa edeltävänä että sen jälkeisenä aikana suomennettiin pääasiallisesti englantilaista ja amerikkalaista kertomakirjallisuutta.

Käännöksiä käsitellään tutkimuksessa yksityiskohtaisemmin sekä määrällisesti että laadullisesti viidentoista vuoden ajanjaksoissa. Käännettyjen teosten määrä nousi varsin hitaasti. Vasta vuoden 1965 jälkeisenä jaksona kasvoi käännösten määrä huomattavasti. Pääasiallisesti käännettiin viihdekirjallisuutta ja menestyneiden australialaiskirjailijoiden teoksia. Suomennosten kokonaismäärän kasvu esitetään taulukkona.

Kääntäjien toimintaa tarkasteltaessa osoittautui, että he vain harvoin omistautuivat tietyn kirjailijan teosten kääntämiseen. Näin ollen australialaisteosten kääntäjien lukumäärä on varsin suuri ja saman kirjailijan teosten käännösten tyyli saattaa vaihdella eri kääntäjien mukaan. Suuret kustantamot julkaisivat useiden australialaiskirjailijoiden teoksia. Jotkut pienet kustantajat sen sijaan näyttivät keskittyvän vain jonkun tietyn kirjailijan teosten julkaisemiseen.

Tutkimuksessa verrataan myös australialaisen kertomakirjallisuuden suomennoksia saksannosten määrään. Saksannoksia oli noin seitsenkertainen määrä suomennoksiin verrattuna ja australialaisteoksia käännettiin saksaksi huomattavasti varhaisemmin kuin suomeksi. Osittain suomalainen ja saksankielinen yleisö lukee samojen kirjailijoiden teoksia. Kuitenkin jotkut kirjailijat ovat Suomessa suositumpia kuin saksalaisella alueella ja päin vastoin.

Lopuksi suomennettuja australialaiskirjailijoita verrattiin australialaisten kirjallisuushistorioitsijoiden näkemyksiin siitä, kuka on australialainen kaanonkirjailija, kuka ei. Vertailussa kävi ilmi, että arvostettujen kirjailijoiden teoksia on suomennettu mitättömän vähän - vain kolmen kaanonkirjailijan teoksia löytyi suomennoksina.

Australialaisen kertomakirjallisuuden suomennosten kuva on luonteeltaan pääasiallisesti populaarinen ja viihteellinen. Suomennettu australialainen kertomakirjallisuus ei kokonaisuutena edusta selkeästi Australian kertomakirjallisuuden omaa historiallista ja kansallista luonnetta, vaan suomennettavaksi valitaan lähinnä teoksia, jotka voidaan tulkita osaksi kansainvälistä englanninkielistä kirjallisuuden massakulttuuria.

Asiasanat

Australian kirjallisuus, suomennokset

Säilytyspaikka

Jyväskylän yliopisto

Muita tietoja

SISÄLLYS

1. Johdanto 1

2. Katsaus australialaisen kertomakirjallisuuden historiaan 3

2. 1. Alkuasukasväestön kertomakirjallisuus 3
2. 2. Siirtomaan varhainen kertomakirjallisuus 4
2. 3. Kansallisuusaatteen nousu 6
2. 4. Nykyajan kertomakirjallisuus 7

3. Englanninkielisen kertomakirjallisuuden suomennosten historiasta 10

4. Bibliografian rakentaminen: Aineisto ja menetelmät 13

4. 1. Australialaisten kirjailijoiden määrittelyn vaikeuksia 13
4. 2. Käännösten hakuprosessi 15

5. Australialaisen kertomakirjallisuuden suomennokset: diakroninen katsaus 17

5. 1. Varhaisimmat australialaisen kertomakirjallisuuden suomennokset: 1890-1919 17
5. 2. Maailmansodat ja australialaisen kertomakirjallisuuden suomennokset: 1920- 1949 19
5. 3. Kiinnostus australialaista kertomakirjallisuutta kohtaan kasvaa: 1950-1964 22
5.4. Suomennoksia Patrick Whiten teoksista Colleen McCulloughin *Okalintuihin*: 1965-1979 27
5. 5. Uusimmat Australian kertomakirjallisuuden suomennokset: 1980-1989 32

6. Australian kertomakirjallisuuden suomennokset 1890-1989: kokonaiskuva 36

7. Australialaisen kertomakirjallisuuden kääntäjät 38

8. Australialaisen kertomakirjallisuuden kustantajat 41

8. 1. Itsenäiset kustantajat 41
8. 2. Kirjakerhot 43

9. Vaikuttaako australialaiskulttuuri Suomessa kirjallisuuden välityksellä? 46

9. 1. Kulttuurivertailua: suomennokset ja saksannokset 46
9. 2. Antavatko suomennokset ja saksannokset edustavan kuvan australialaisesta kertomakirjallisuudesta? 56
9. 3. Suomennosten ja saksannosten kokonaiskuva 59

10. Lopuksi 64

Lähteet 70

Liitteet

1 JOHDANTO

Maahamme suuntautuvat kansainväliset kulttuurivirtaukset ja vaikutteet ovat viime vuosina saaneet runsaasti huomiota osakseen. Niiden tarkastelussa on monia lähestymistapoja: toisaalta voidaan maamme kulttuurisuhteita tarkastella muiden kansainvälisten suhteiden (taloudellisten, poliittisten ja sotilaallisten suhteiden) osana (esim. Jalonen 1985) tai toisaalta voidaan pyrkiä yksityiskohtaisempaan kulttuurisiteiden selvittämiseen erityisen kirjallisuuden lajin (esim. Niemi 1975) tai kielialueen suhteen (esim. Aulamo 1987; Saarti 1987; Kovala 1989a, 1989b, 1991). Kumpikin analysoiva kulttuurisuhteiden tarkastelutapa vaatii pohjakseen bibliografisia tietoja siitä, mitä teoksia on kulloinkin käännetty suomeksi. Tämä tutkimus luo bibliografisen katsauksen australialaisen kertomakirjallisuuden suomennoksiin ja luo näin pohjaa laajemmalle esimerkiksi lingvistiselle ja käännösteoreettiselle australialais-suomalaiselle kulttuuritutkimukselle.

Useat bibliografiset työt ovat tähän asti pyrkineet kartoittamaan eri maiden kirjallisuuden ns. klassikkojen suomennosprosessia. Mutta kun mielenkiinnon kohteena on kulttuurin välittyminen yhdestä yhteiskunnasta toiseen, ei pelkkä klassikkojen tarkastelu riitä. Niinpä Jyväskylässä on meneillään hyvin laaja suomennetun kaunokirjallisuuden historia -projekti, jossa tietokoneelle on kerätty tietoja kaikesta Suomessa julkaistusta käännöskirjallisuudesta ja jonka avulla pyritään selvittämään eri kielialueiden vaikutusta suomalaisessa yhteiskunnassa (tiedoston nimenä on SUKA). Projektin tuloksena on jo julkaistu esimerkiksi katsaukset eri kulttuurialueiden klassikoiden käännöksiin (Kovala 1986a, b, c) sekä mm. japanilaiseen ja kiinalaiseen käännöskirjallisuuteen (Aulamo 1987; Saarti 1987). Tietokanta sisältää jo nyt myös varsin laajan englanninkielisen kirjallisuuden bibliografian, joka käsittää bibliografiset tiedot vuosien 1870 - 1917 välisenä aikana käännetyistä anglo-amerikkalaisista teoksista (valmistanut Urpo Kovala, Kovala 1991).

On luonnollista, että maamme kulttuurielämän vaikuttajina englantilaiselta kielialueelta ovat juuri maailmanvallat Iso-Britannia ja Yhdysvallat. Tämän on esimerkiksi Jalonen teoksessaan *Kansa kulttuurien virroissa* (1985) tuonut selkeästi esiin. Mutta englantilaisesta kielialueesta puhuttaessa ei pidä unohtaa muita englanninkielisiä maita, joiden kirjallisuus samoin kuin elokuvat ja televisio-ohjelmat ovat yhä enenevässä määrin myös saamassa huomiota osakseen Suomessa. Näitä maita ovat mm. Australia, Uusi Seelanti, Kanada, Intia ja Etelä-Afrikka.

Suomennosbibliografiaa laadittaessa on pelättävissä, että näiden maiden kirjallisuus hukkuu angloamerikkalaisen kirjallisuuden joukkoon. Tämä tapahtuu, jos tietojen keräämiseen käytetään kaupallisia kirja- ja julkaisuluetteloita (esim. Suomen kansallisbibliografia Fennica tai Index Translationum). Niissä ei tunnetusti luokitella, miltä englanninkieliseltä alueelta käännetty teos on peräisin. Kuitenkaan ei voida olettaa, että esimerkiksi Australiassa kulttuurilla ja kirjallisuudella on aivan samat ilmenemismuodot kuin Isossa-Britanniassa. Mikäli siis halutaan kattava kuva englanninkielisten kirjallisuuksien vaikutuksesta suomalaiseen kulttuurielämään, tulee kustakin alueesta laatia oma bibliografiansa ja tarkastella siinä lueteltujen teosten vastaanottoa ja vaikutusta suomalaisessa yhteiskunnassa.

Tämä tutkimus on ensimmäinen maassamme tehty australialaisen käännöskirjallisuuden katsaus, ja se pyrkii täydentämään Jyväskylässä tehtävää suomennosten bibliografiointityötä kartoittamalla australialaisen kertomakirjallisuuden suomennoksia ja vastaanottoa. Tarkoituksena ei siis ole antaa kokonaiskuvaa australialaisesta kirjallisuudesta, vaan tarkastella australialaista käännettyä kertomakirjallisuutta suomalaisessa kontekstissa. Tutkimuksessa pyritään vastaamaan sellaisiin kysymyksiin kuin milloin ensimmäiset australialaiset teokset on käännetty suomeksi, mitä teoksia kunakin kautena on käännetty, keiden kirjailijoiden teoksia on eniten käännetty ja ketkä ovat niitä kääntäneet, mikä on tyypillisin kirjallisuuslaji, jota on käännetty tai mitä merkittäviä teoksia on jätetty kääntämättä. Vastaavaa tutkimusta on tehty mm. Saksassa tehnyt Wolf (1982), joka on tutkinut austalialaisen kirjallisuuden saamaa vastaanottoa Saksassa. Wolfin tutkimuksen metodologiaa voidaan käyttää hyödyksi myös suomennosbibliografiaa tehtäessä. Samalla kun tutkimus selvittää bibliografisia kysymyksiä, se luo pohjaa myöhemmin toteutettavalle kahden kulttuurin vuorovaikutussuhteiden lingvistiselle ja käännösteoreettiselle tarkastelulle eeppisen käännöskirjallisuuden kautta. Näin tutkimus liittyy läheisesti myös Åbo Akademissa tehtävään kirjallisuuden pragmatiikan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on tarkastella yhteiskuntatieteellisen, tekstilingvistisen ja kirjallisuuden tutkimuksen metodein kirjallisuutta sen omassa kirjoitus- ja lukukontekstissaan (ks. Sell 1988, 1991a, 1991b).

2 KATSAUS AUSTRALIALAISEN KERTOMAKIRJALLISUUDEN HISTORIAAN

Koska monella lukijalla on luultavasti verrattain vähäiset tiedot kertomakirjallisuuden kehityksestä Australiassa, lyhyt historiallinen katsaus lienee tässä yhteydessä tarpeellinen ennen varsinaisen suomennosbibliografian esittelyä.

Australialaisen kertomakirjallisuuden historia on tietyssä mielessä visainen. Voidaan ensinnäkin kysyä, mistä ajankohdasta Australiassa tuotettua kertomakirjallisuutta pitäisi lähteä tarkastelemaan juuri australialaisena kirjallisuutena. Historialliseksi lähtökohdaksi voitaisiin ajatella mantereen asuttamisajankohtaa, siirtomaavallan alkua, australialaisen nationalismin syntyä tai sitä ajankohtaa, jolloin australialainen kirjallisuus tulee maailmalla hyväksytyksi ja arvostetuksi omaleimaisena kertomakirjallisuutena.

2. 1 Alkuasukasväestön kertomakirjallisuus

Vuonna 1988 Australia juhli 200-vuotisjuhlaansa. Tämä juhla kunnioitti sitä hetkeä vuonna 1788, jolloin Australia kuvernööri Phillipsin johdolla virallisesti otettiin Englannin siirtomaavallan alaiseksi. Siirtomaa-asema yleensä merkitsee sitä, että hallitsevan valtion sosiaalis-yhteiskunnallinen järjestelmä ja kulttuurielämä istutetaan uuteen maaperään, jossa ne useimmiten hiljalleen tukahduttavat alkuperäisten asukkaiden yhteiskuntajärjestelmät ja kulttuurit. Näin oli melkein käydä Australian alkuperäisväestölle, joka noin 30 000 vuotta sitten siirtyi Australian mantereelle. Ensimmäiset valkoiset siirtolaiset arvioivat alkuasukkaita olevan 250 000 - 300 000, mutta nykyisin heitä on enää noin 140 000 (McCarthy, F. D. 1953/73). Siirtomaavallan alussa alkuasukkaita usein murhattiin suorastaan joukoittain. Nykyään alkuasukkaat asuvat joko hallituksen reservaateissa tai kaupunkien slummialueilla, ja heidän elinehtonsa ovat jatkuvasti huonontuneet. Monet heidän kielistään ovat lakanneet olemasta uusien sukupolvien käyttäessä yhä enevässä määrin englantia. Kielen kuollessa kuolee usein kultturikin, varsinkin jos sillä ei ole kirjallista traditiota. Mutta Australian alkuperäisväestöllä on aina ollut hyvin voimakas suullinen kertomatraditio (mm. mytologiset tarinat), joka on pitänyt näitä kulttuureja ainakin jossain määrin elinvoimaisina. Australian kertomakirjallisuuden historian voi hyvin aloittaa kuvaamalla tämän suullisen tradition siirtämistä sukupolvelta toiselle ja sen vaikutusta nykyhetken australialaiseen kertomakirjallisuuteen. Tämä lähtökohta on erittäin mielenkiintoinen, ja

se on yhä enenevässä määrin saamassa huomiota Australian omassa kirjallisuushistorian tutkimuksessa (ks. Hergenhan 1988). Kuitenkin australialaisteosten suomennosten lähtökohdaksi se ei sovi, sillä alkuperäisväestön kertomakirjallisuutta ei ole suomennettu.

2. 2 Siirtomaan varhainen kertomakirjallisuus

Australian ja Suomen välisten yhteyksien voidaan katsoa periytyvän jo Australian löytämisen ajoilta, sillä kapteeni Cookilla oli Australian mantereen löytöretkellään vuonna 1770 mukanaan myös eräs suomalainen miehistössään, Turusta kotoisin oleva luonnontieteilijä Herman Dietrich Spöring (Koivukangas 1975: 16) Näin ollen australialaista kertomakirjallisuutta ja sen suomennoksia voitaisin lähteä tarkastelemaan jo tästä ajankohdasta lähtien. Mutta kovin hedelmälliseksi ei tämän lähtökohdan voida olettaa osoittautuvan, sillä siirtomaavallan alussa kertomakirjallisuuden tuotanto oli sangen vähäistä.

Australia ei ollut niin kuin mikä tahansa muu siirtomaavaltio, jonne ihmiset siirtyivät paremman elämän toivossa ja jossa heillä oli mahdollisuus jatkaa omaksumiaan kirjallisuustraditioita. Australia oli aluksi rangaistussiirtokunta. Usealle pääasiallisesti englantilaiselle ja irlantilaiselle rangaistusvangille siirto Australiaan merkitsi tietysti parempaa elämää, monelle jopa parempaa kuin siellä, mistä he tulivat. Ainakin elämä tuntui jatkuvan eikä päättynyt hirttoköyden kuristaessa kaulaa. Mutta kirjallisuuden luomiseen ei vangeilla eikä heidän vartijoillaankaan liiemmälti ollut taitoja eikä aikaa. Vartijat olivat virkamiehiä ja heidän kirjalliset tuotoksensa pääasiallisesti virallisia raportteja. Ensimmäisten vankien ja heidän vartijoidensa kanssa samanaikaisesti maahan tuotu painokone oli kuitenkin ahkerassa käytössä, pääasiallisesti hallinnollisten dokumenttien tuottamisessa. Ensimmäinen kirja painettiin Australiassa vuonna 1802, ja vuoteen 1830 mennessä oli julkaistu jo noin 2000 nimikettä (Webby 1988: 114). Laadullisesti ei näitä teoksia voida pitää kaunokirjallisuutena. Niitä ei myöskään ole suomennettu, joten niitä ei tässä katsauksessa siten ole tarpeen tarkastella lähemmin. Virallisista velvoitteistaan päästyään monet, sekä vartijat että vangit, ryhtyivät kuitenkin kirjoittamaan muistelmiaan kokemuksistaan - vartijat kotimaassaan Englannissa ja vangit vapaudessaan Australiassa. Niinpä muistelmia voidaan ainakin jossakin mielessä pitää australialaisen kertomakirjallisuuden alkuna (Mitchell 1981: 27).

Viranomaisten muistelmista voidaan tässä yhteydessä mainita esimerkkinä kapteeni Watkin Tenchin kirjoittamat *A Narrative of the Expedition to Botany Bay* (1789) ja *A Complete Account of the Settlement at Port Jackson* (1793). Tench oli mukana ensimmäisten rangaistusvankilaivojen lipuessa Botany Bayhin ja valkoisten

tavatessa paikalliset alkuasukkaat (Ross 1988: 3). Muista muistelmien kirjoittajista voidaan mainita John Whiten *Journal of a Voyage to New South Wales* (1790) ja David Collinsin kaksi nidettä käsittävä *Account of the English Colony in New South Wales* (1798 - 1802). Tench oli näistä kirjoittajista lahjakkain. Mitchell (1981: 29) kirjoittaa hänestä seuraavaa:

> *He is a calm, intelligent writer, always alert to the possibilities of narrative effect, and unobtrusively re-arranging the events and details of his entries without distorting the truth of the record.*

Rangaistusvankien kirjoittamista muistelmista ehkä kuuluisin ja kirjallisin on James Vauxin kirjoittama *The Memoirs of James Hardy Vaux* (1819). Entisen rangaistusvangin, Henry Saveryn kirjoittamaa teosta*Quintus Servinton, A Tale Founded Upon Incidents of Real Occurrence* (1830 - 31) pidetään Australian kirjallisuuden ensimmäisenä romaanina. Mikään mestariteos ei *Quintus Servinton* ole. Millerin (1940/73: 398) mukaan kertomus on "a long, rambling and monotonous narration", ja Mitchell (1981: 33) kuvaa sitä sanoilla "a long, flaccid novel". Savery käyttää romaanissaan laajalti aineksia omista vankikokemuksistaan, kuten monet hänen kirjailija-aikalaisistaan, ja tuloksena on muistelma- ja romaanigenren sekamuoto. Vaikka nykylukijan kannalta *Quintus Servinton* ei romaanina ole mainittavan arvoinen, sen käsittelemä tematiikka "auktoriteetti vastaan yksilö" on säilynyt yllättävän hyvin australialaisessa kirjallisuudessa (Mitchell 1981: 34). Muita Australiassa arvostettuja ja vielä paljon luettuja vankiromaaneja ovat James Tuckerin vuosina 1844 - 1845 kirjoittama *Ralph Raleigh* (joka julkaistiin kokonaisuudessaan vasta vuonna 1952) ja Marcus Clarken *His Natural Life* (1874) (teoksesta on tehty TV-sarja, joka on esitetty myös Suomessa).

Vankiromaaneja seurasivat erilaiset seikkailu- ja pikareskiromaanit, esimerkiksi Rolf Boldrewoodin *Robbery Under Arms* (1888), joka kertoo australialaisesta "puskarosvoilusta" ("bushrangers" ja "bushranging" -käsitteillä viitataan Australian historiassa niihin vankeihin, jotka pakenivat vankisiirtoloista ja ryhtyivät elättämään itseään muita ryöstämällä heidän liikkuessaan asutusalueiden ulkopuolella sijaisevissa metsissä ja pensaistoissa; yksityiskohtaisempia selostuksia puskarosvoilusta ovat kirjoittaneet esimerkiksi Boxall (1899/74) ja Joy & Prior (1963). Teoksen päähenkilö ryöstää villin lännen esimerkkiä seuraten postivaunuja australialaisessa pensasmaisemassa, mutta koska hän ei ole luonteeltaan paha, hän auttaa Robin Hoodin tavoin saamallaan saaliilla köyhiä. Vapaan siirtolaisuuden lisääntyessä kirjoitettiin ajan hengen mukaan myös siirtolaisuutta kuvaavia romaaneja (esim. Henry Kingsleyn *Recollections of Geoffry Hamlyn,* 1859), joiden tarkoituksena usein oli viihteellisyyden lisäksi antaa käytännön neuvoja ja opastusta siirtolaiseksi aikovalle. Näissä teoksissa englantilaisuus heijastui niin teosten esitystavassa kuin myös niissä

kuvatuissa elämäntavoissa, ja australialaista teoksissa oli lähinnä paikankuvaus (Mitchell 1981: 68).

Ensimmäisten australialaisten romaanien englantilaisuuteen vaikuttivat paitsi emämaasta lainatut mallit, myös painotekniset syyt. Englannissa romaanin suosio oli kasvanut 1800-luvulla nopeasti, koska painatuskustannukset laskivat ja lukutaito yleistyi (Bradbury 1971: 202 - 226; Webby 1988: 114). Romaanista tuli suosittu kirjallisuusmuoto myös Australiassa, mutta ensimmäiset australialaiset kirjailijat joutuivat kovaan kilpailuun kotimaansa kirjamarkkinoilla. Lukijat suosivat englantilaiskirjailijoita australialaisten sijasta kahdestakin syystä. Ensinnäkin englantilainen romaani oli painokustannuksiltaan noin puolta halvempi kuin australialainen romaani (Webby 1988: 114), ja toiseksi lukijoiden luottamus australialaiskirjailijoiden kykyihin ei ollut kovin vankka. Heidän mukaansa ei hiljattain asutetun maanosan kirjailijalla voinut olla sitä pitkälle taaksepäin ulottuvaa historiallista ja kulttuurista näkemystä, jota hyvältä kirjallisuudelta vaaditaan. Näin ollen useimmat australialaiskirjailijat joutuivat kustantamaan kirjansa itse (Webby 1988: 116). Varmistaakseen laajemman lukijakunnan kirjoilleen he ottivat usein mallinsa englantilaisen kirjallisuuden traditiosta ja aihepiirinsä Australian ulkopuolelta, mikä ei suinkaan edesauttanut "australialaisen kirjallisuuden" omalinjaista kehitystä. Suomeksi ei ole käännetty yhtäkään varhaista australialaista seikkailu- tai pikareskiromaania eikä siirtolaisromaania, joten suomennosbibliografia ei ala vielä tältä kaudelta.

2. 3 Kansallisuusaatteen nousu

Useimmat Australian kirjallisuuden vaiheita käsitelleet tutkijat pitävät 1800-luvun loppupuolta vaiheena, jolloin voidaan jo puhua, ellei australialaisesta kirjallisuudesta niin ainakin australialaisittain värittyneestä kertomakirjallisuudesta. Australiaan perustettiin v. 1880 *The Bulletin* -aikakausilehti, joka vaati siinä julkaistavilta kertomuksilta ja novelleilta autenttista australialaisuutta, Australian todellisuuden ja elämän kuvausta. Kun Australian sisämaasta löytyi kultaa (Ballarat, Viktoria, 1850) siirtyivät siirtolaiset suurin joukoin elämään Australian pensasmaisemaan. Monelle tämä oli ensimmäinen kokemus australialaisesta "puskasta" - Australialle tyypillisestä eukalyptusmetsiköstä, jossa aluskasvillisuus oli vaikeakulkuista pensaikkoa. Kova elämä kultakentillä ja "puskassa" heijastui hiljalleen Bulletinissa ilmestyneissä kertomuksissa, ja näistä kehittyi ns. "puskarealismi" (bushrealism), joka juurrutti uuden maanosan ympäristön ja maiseman pysyvästi australialaiseen kirjallisuuteen ja taiteeseen (Ross 1988: 15). Tämän kirjallisuuden vallitsevaksi genreksi tuli lakoninen ja anekdoottinen "yarn", juttu tai tarina.Henry Lawsonin novellit ovat oivia esimerkkejä tästä kirjallisuuden lajista (ks. Lawson 1979). Mutta puskarealismi oli vain

näennäistodellisuuden kuvausta (Mitchell 1981: 69). Lawsonin kuten monen muunkin puskarealismin edustajan tarinoiden aiheet pysyivät romanttisina ja sentimentaalisina. Kuitenkin kuvaus australialaisten pensaistoissa vietettämästä elämästä oli jo 1890-luvulla taaksejäävää historiaa. Australia oli jo tällöin nopeasti teollistumassa. Suurin osa sen väestöstä asui jo silloin kaupunkiyhteisöissä eikä suinkaan laajoissa erämaissa ja autiomaissa.

Puskarealismin merkitys Australiassa on osaltaan siinä, että se sopi hyvin yhteen australialaisten itsenäisyyspyrkimysten kanssa. Vuonna 1901 Australiasta tuli virallisesti itsenäinen brittiläisen kansainyhteisön jäsen. Kirjallisuuden ilmiönä puskarealismi jatkui pitkälle 1900-lukua. Useilla kirjailijoilla puskarealismi jatkui edellisen mallin mukaan, mutta muutamilla kirjailijoilla (mm. Ellis, Manning, Thirkell) se kuitenkin sai uuden muodon. Heidän teemansa ei enää ollut australialainen elämäntyyli, vaan syvempi yhteys maan ja ihmisen välillä. Lähempänä toista maailmansotaa pyrittiin varsinkin runoudessa suuntautumaan myös kansainvälisesti[1].

Ensimmäiset Australian kertomakirjallisuuden suomennokset löytyvät juuri puskarealismin valta-ajalta, vaikka teokset itse eivät varsinaisesti edusta puskarealismia ja kansallisuusliikkeettä. Esimerkiksi Lawsonin kertomusten suomennoksia ei tutkimuksessa ole tullut esiin. Ensimmäiset suomeksi käännetyt teokset ovat viihteellisiä menestysteoksia, eikä niiden tekijöitä Fergus Humea, Guy Bootbya, Alexander MacDonald ja Louis Beckeä liiemmälti mainita yleisissä Australian kirjallisuushistorioissa. Mitchell (1981: 142) tosin mainitsee Louis Becken julkaisseen Eteläisen Tyynenmeren elämää käsitteleviä romaaneja Bulletinissa ja vaikuttaneen osaltaan muutamaan merkittävämmänkin kirjailijan tuotantoon, esim. Norman Lindsayn *The Cautious Amorist* (1932) ja *Age of Consent* (1938) sekä E. J. Banfieldin *Confessions of a Beachcomber* (1908). Viihteellisten teosten lisäksi käännettiin suomeksi jo 1800-luvun loppupuolella australialaista nuortenkirjallisuutta. Ethel Turnerin *Seitsemän Sisarusta* ilmestyi alun perin vuonna 1896, ja on säilyttänyt suosionsa nykyaikaan saakka.

2. 4 Nykyajan kertomakirjallisuus

Australian kulttuurinen irtautumisprosessi emämaasta Englannista tapahtui lopullisesti toisen maailmansodan jälkeisenä aikana. Monelle luovalle kirjailijalle tämän ajanjakson alku oli liian yhdenmukaista. Poikkeamista yleisistä linjoista ei katsottu suopeasti. Niinpä monet tämän kauden merkittävistä kirjailijoista kirjoittivatkin ulkomailla ja palasivat vasta myöhemmässä vaiheessa takaisin Australiaan. Näin teki esimerkiksi Patrick White. Toiset, kuten Christina Stead, jäivät pysyvästi asumaan joko Amerikkaan tai Eurooppaan[2]. Tämä fyysinen irtautuminen kotimaasta antoi usealle

kirjailijalle myös mahdollisuuden tarkastella Australiaa ja sen kulttuuria etäältä. Tuloksena oli usein kriittinen, jopa negatiivinen näkemys. Australia nähtiin sellaisena kuin se oli: materialistisena, hyvin keskiluokkaisena ja urbaanisti ahdasmielisenä, urbaanisena, valkoisen miehen yhteiskuntana. Maa ja sen maisema pysyivät tämänkin kauden kirjoittajilla etualalla, kuitenkin yhä symbolisemmassa merkityksessä.

> *The imagined landscape at the heart of Australia remains a compelling influence on Australian culture and a valid symbol, often endowed with the traditional associations of deserts, as places of visionary revelation or sterility and emptiness.* (Ross 1988: 18)

Kulttuuri-ilmapiiri vapautui huomattavasti 1970- ja 1980-luvuilla, jolloin taide-elämä alkoi saada valtiolta huomattavaa tukea ja australialainen kulttuuri-identiteetti vahvistui ja selkeytyi. Tällä kaudella myös Australian kertomakirjallisuus sai tunnustusta omilla ansioillaan. Patrick Whitelle myönnettiin Nobelin kirjallisuuspalkinto vuonna 1973, ja Thomas Keneally ja Peter Carey saivat Booker-palkinnot vuosina 1983 ja 1988. Varsinkin australialainen populaarikulttuuri on viime vuosikymmeninä levinnyt kaikkialle maailmalla uusien viestintäkanavien kautta (TV, videot). Suosituista australialaisista populaarikirjalijoista voidaan mainita mm. Colleen McGullough, Nevil Shute, Catherine Gaskin, Carter Brown ja J. E. MacDonnell.

Australian kirjallisuuden "australialaisuuden" määrittelyn voidaan vieläkin sanoa olevan lähes yhtä vaikeata kuin ensimmäisten kertomateosten alkaessa ilmestyä. Vuonna 1883 australialaista kirjallisuutta kuvattiin seuraavasti:

> *Strictly speaking, there is not, and cannot yet be, any such thing as an Australian literature. Such writers as live in Australia are nearly all English-born or bred, and draw their inspiration from English sources. A new country offers few subjects for poetry and romance, and prophecy is by no means so inspriring as the relation of the great deeds of the past.* (Twopeny 1888/1973: 242)

Joidenkin mielestä ei australialainen kulttuuri vieläkään seiso omilla jaloillaan:

> *Australia is still the place where civilization runs out. The culture which Europeans introduced continues to be shaped by a sense of being at the edge of things, with the double vision this produces, though the external point of reference is now often the United States, rather than Europe.* (Ross 1988:20)

Kuitenkin seuraava lainaus heijastanee yleisemmin australialaisten - ja varmasti laajempien kansainvälistenkin kirjallisuuspiirien - nykyisiä mielipiteitä:

> *All critics would agree that since World War II Australian literature has achieved maturity... Henceforth there could be an Australian literature that did not need a boomerang as a trade mark, nor need it think or feel in the terms of a London drawing-room. Patrick White is the supreme example of an Australian author, drawing exprerience in both worlds, highly*

> *individual in style, yet demonstrably a world figure... The balance between parochialism and universality is nicely struck.* (Mandle 1978: 162).

Vaikka Australian kertomakirjallisuuden määrittelyyn liittyy ajallisia ja laadullisia ongelmia, on australialainen kertomakirjallisuus mielenkiintoinen tutkimusalue, sillä siinä voidaan rikkaan siirtolaishistorian vuoksi seurata angloamerikkalaisten ja mannereurooppalaisten kulttuuriperintöjen sulautumista ja omaleimaisuuden syntymistä.

Tässä luvussa on käsitelty Australian kertomakirjallisuuden historian pääpiirteitä. Australian kertomakirjallisuuden suomennoksista suurin osa sijoittuu sotienjälkeiseen aikaan ja varsinkin viime vuosikymmeninä on suomennosten määrä kasvanut. Tehdyssä suomennosbibliografisessa tutkimuksessa pyritään kuitenkin ottamaan juomioon kaikki australialaisen kertomakirjallisuuden suomennokset, ja niiden perusteella on tarkoitus tarkastella australialaisen kirjallisuuden asemaa ja vaikutusta Suomessa. Koska ensimmäiset suomennokset ilmestyivät jo ns. puskarealismin aikana, tutkimus kattaa käytännöllisesti sadan vuoden jakson. Käännösten lukumäärää voitaisiin epäilemättä tarkastella tässä luvussa kaavailtujen Australian kertomakirjallisuuden jaksojen puitteissa. Tarkempi ja käyttökelpoisempi tarkastelu saadaan kuitenkin jaksottamalla Australian kertomakirjallisuus viidentoista vuoden ajanjaksoihin ja vertailemalla näin saatua suomennosten kuvaa jo selostettuihin Australian kirjallisuuden kehityskausiin. Tällaisessa jaottelussa on käytetty esimerkkinä Wolfin (1982) tekemää tutkimusta australialaisteosten saksannoksista. Noudattamalla samaa aikajaksotusta voidaan myös vertailla sitä, miten suomalainen ja saksalainen kultturi on suhtautunut Australian kertomakirjallisuuteen omassa kulttuuriympäristössään. (Ks. lukua 9.)

3 ENGLANNINKIELISEN KERTOMAKIRJALLISUUDEN SUOMENNOSTEN HISTORIASTA

Kun halutaan tutkia australialaisen kertomakirjallisuuden käännösten osuutta suomalaisessa kulttuurielämässä, on myös ehkä syytä lyhyesti tarkastella englanninkielisen kertomakirjallisuuden suomennosten historiaa kokonaisuudessaan suomalaisessa kulttuurikontekstissa.

Suomessa käännösten osuus suomen kielellä julkaistusta kauno- ja tietokirjallisuudesta on traditionaalisesti ollut suuri. Vielä vuoteen 1885 saakka käännöksiä julkaistiin enemmän kun suomalaisten kirjailijoiden teoksia. Pitkään käännösten ja suomalaisten kirjailijoiden teosten määrät olivat suurin piirtein tasoissa, kunnes vuoden 1928 jälkeen kotimaisten kirjojen osuus ylitti käännökset. Käännöskirjallisuuden osuuden pieneneminen johtui talouslamasta sekä Bernissä tehdystä sopimuksesta, jossa käännöskirjoja ei saanut julkaista ilman tekijöiden lupaa ja heille maksettavia korvauksia (Jalonen 1985: 66, 98; Kovala 1989a, 1989b, 1991). Tämä johti varsinkin ajanvietteellisen viihdekirjallisuuden vähenemiseen. Nykyään suomeksi ilmestyvän käännöskirjallisuuden nimikkeiden lukumäärä on vakiintunut n. 10 000 kappaleeseen, joista yli 80 % on suomenkielisiä kirjoja, ruotsinkielisiä kirjoja on noin 6 % ja vieraskielisiä noin 12 % (pääasiallisesti akateemisia tutkimusraportteja, Jalonen 1985: 65). Karkeasti yleistäen voidaan sanoa, että itsenäisyyden aikana, aina 1950-luvun loppupuolelle saakka kotimaisten kaunokirjallisten teosten lukumäärä oli hieman korkeampi kuin kaunokirjallisten käännösten, mutta sen jälkeen on käännöksiä julkaistu kotimaisia teoksia enemmän (ks. Jalonen 1985: 67). Mikäli suomeksi julkaistua kirjallisuutta tarkastellaan kokonaisuutena, ts. mukaan luetaan myös tietokirjallisuus, niin kotimaisia teoksia julkaistaan enemmän kuin käännettyjä (Kovala 1989a).

Englanninkielisten teosten kääntämisen tiedetään alkaneen Suomessa melko varhain. Aikaisina käännöksinä voidaan mainita mm. John Bunyanin *Kristityn vaellus* (1809) ja J. F. Lagervallin Macbeth-mukaelma *Ruunulinna* (1834) (Sajavaara 1986: 3). Myös Daniel Defoen *Robinson Crusoe* käännettiin jo varhain. Pippingin (1856 - 57) mukaan teos käännettiin vuonna 1847 otsikolla "*Robinpoika Kruusen ihmeelliset elämänvaiheet.* De Foen jälkeen mukailtu. Suomentama Otto Tandefelt. Helsingissä U. B. Gröndahlin kirjapainossa 1847. U. C. Öhmannin kulungilla" (ks. myös Vaselius 1878: 251). Vuonna 1850 annettu kieliasetus, joka kielsi kaiken muun kuin taloudellisen ja uskonnollisen kirjallisuuden julkaisemisen hidastutti kaunokirjallisuuden kääntämistä suomeksi (Kuivasmäki 1985: 15). Näin ollen mm. Charles Dickensin, Walter Scottin, William Shakespearen ja Jonathan Swiftin teoksia

käännettiin Suomessa vasta 1800-luvun jälkipuoliskolla. Amerikkalaista kirjallisuutta ryhdyttiin kääntämään myös laajemmalti samoihin aikoihin kuin mainittujen englantilaiskirjailijoiden teoksia. Vuosisadan loppupuolella ilmestyi käännöksiä mm. James Fenimore Cooperin, Jack Londonin, ja Mark Twainin teoksista (Sajavaara 1986: 6). Harriet Beecher-Stowen *Setä Tuomon tupa* oli kuitenkin käännetty jo vuonna 1856 (Vaselius 1878: 251). Kovalan (1989a: 132 - 133) mukaan vuosien 1870 - 1917 välisenä aikana käännettiin yhteensä 685 englanninkielistä teosta suomeksi, joista suurin osa (464 teosta) oli englantilaisia. Amerikkalaisia näistä oli 32,3 % eli 221 teosta.(On huomattava, että Kovalan antama englantilaisteosten määrä sisältää todennäköisesti myös tänä kautena käännetyt australialaisteokset, joita bibliografiat eivät edellisistä eritelleet.) Varhaisimmat englantilaisten ja amerikkalaisten teosten suomennokset näyttävät olevan oman kulttuuripiirinsä klassikoita. Ensimmäinen australialaisen kirjallisuuden suomennos, vuonna 1890 ilmestynyt Fergus Humen *Eksyksissä*, on jännitysromaani.

Ensimmäiset australialaisteosten käännökset sijoittuvat varsin myöhäiselle kaudelle englanninkielisten käännösten joukossa: vuoteen 1917 mennessä oli käännetty ainoastaan kahdeksan australialaisteosta. Näistä viisi oli jännitysromaaneja (Hume, Boothby), yksi seikkailuromaani (MacDonald) ja kaksi nuorisokirjaa (Turner). Englantilaiseen ja amerikkalaiseen kirjallisuuteen verrattuna on australialaisen kertomakirjallisuuden kääntäminen verrattain hidasta. Osasyynä käännösten vähyyteen lienee jo kuvattu australialaisen kirjallisuuden oma myöhäinen kehityshistoria. Mutta australialaisesta näkökulmasta katsoen hyvinkin menestyneitä teoksia olisi kyllä ollut käännettävissä, esimerkiksi Marcus Clarken vankiromaani *For the Term of His Natural Life* tai Henry Lawsonin puskarealismikauden novellit. Todennäköisesti suomalaiset kustantajat eivät aina kuitenkaan saaneet tietoja siitä, mitä australialaisessa kirjallisuusmaailmassa tapahtui. Etäisyyydet olivat pitkät ja tieto kulki hitaasti. Saattaa myös olla, että suomalaiset kustantajat eivät olleet vakuuttuneita australialaisten kirjailijoiden teosten menestyksestä käännöksinä, sillä eiväthän australialaiset, englantilaiset ja amerikkalaiset lukijat ja kriitikotkaan suuresti arvostaneet australialaisten kirjailijoiden kykyjä. Ensimmäisen australialaisen klassikon käännöstä saatiin joka tapauksessa odottaa aina vuoteen 1946 (Xavier Herbert, *Capricornia).*

Vuoden 1917 jälkeen ei kokonaislukuja englannin kielestä käännettyjen kaunokirjallisten teosten määrästä ole. Kuitenkin Jalonen (1985) on kulttuuritutkimuksessaan kerännyt tiedot käännöskirjallisuuden kehityksestä itsenäisyyden aikana viiden vuoden aikavälein vuosilta 1923 - 1978[3]. Hänen tutkimuksensa osoittaa, että Suomen itsenäisyyden aikana on englannin kielestä suomennetun kirjallisuuden osuus kasvanut koko käännöskirjallisuuttamme hallitsevaksi. Englannista käännettyjen teosten osuus on Jalosen (1985) mukaan ollut

yli puolet vuosina 1938 - 1978. Toiseksi eniten käännettiin tänä kautena ruotsinkielisiä teoksia ja kolmanneksi saksankielisiä teoksia. Jalonen (1985: 70) on tutkimuksessaan jaotellut käännöskirjallisuuden alkuperämaittain eli englanninkielisten käännösten osalta käännökset jakautuvat Isoon-Britannian, Yhdysvaltojen, Kanadan ja joidenkin myöhempien tutkimusvuosien osalta myös Australian kesken.

Ison-Britannian kirjallisuuden käännösten osuus (n. 30 %) pysyy aina 1950-luvun lopulle saakka suurempana kuin Yhdysvaltojen käännösten määrä, joka hiljalleen nousee itsenäisyyden alkuajoista, n. 10 prosentista ensin 20 prosenttiin sotien jälkeisenä aikana ja edelleen yli 30 prosenttiin 1960-luvulla. Vasta vuonna 1978 Ison-Britannian käännösten määrä (36,6 %) jälleen ohittaa amerikkalaisten kirjojen käännösten määrän (26,5 %). Kanadalaisen kirjallisuuden käännösten määrä on verrattain pieni, yksi tai kaksi prosenttia käännöksistä, ja joinakin vuosina se ei ole lainkaan edustettuna, mutta vuonna 1973 sen osuus nousi jopa 4,5 prosenttiin (Jalonen 1985: 171). Australian kirjallisuuden käännökset saavat osuuden ainoastaan tutkimusvuosina 1963 ja 1978, jolloin niitä oli käännöksistä 1,4 % ja 1,3 %.

Jalonen on ottanut tutkimusvuosiensa käännöskirjallisuuden perusluvut ajanjaksolla 1923 - 1978 Suomen kansallisbibliografiasta sekä Akateemisen Kirjakaupan/Kirjavälitys Oy:n vuosikirjoista ja poistanut niistä lastenkirjat, nuortenkirjat, näytelmät ja runokirjat. Näin tutkimusaineistoksi on jäänyt suomennettu aikuisten kertomakirjallisuus (Jalonen 1985: 68). Sen jälkeen jokaiselle teokselle on annettu alkuperämaa, jonka Jalonen (1985: 70) määrittelee seuraavasti: "Alkuperämaana on pidetty kirjailijalle ja hänen tuotannolleen ominaisinta maata: arvosuuntautuman on katsottu välittyvän tätä kautta ominaiseen aikaan, paikkaan ja tilaan sitoutuneesti". Näin saadun luokituksen mukaan Jalonen on jakanut englannista suomennetun kirjallisuuden eri maiden osuuksiin. Kokoavassa taulukossaan Jalonen (1985: 71) ei mainitse australialaisteoksia erikseen, vaan ne luokitellaan niiden edustaman arvomaailman mukaan joko yhdysvaltalaisiksi tai brittiläisiksi teoksiksi, tai niiden sijoituspaikaksi jää joko "muut maat", "tunnistamaton engl. kiel.", tai "ei tietoa". Kuitenkin oma tutkimukseni osoittaa, että lukumäärällisesti - joskaan ei aina laadullisesti - australialaiset teokset ovat varsinkin viime vuosikymmeninä saaneet enemmän huomiota osakseen. Näin lienee olevan tarpeellista vastaisuudessa erottaa Australia omaksi yksikökseen englannista käännettyä kirjallisuutta tarkasteltaessa. Suomennetun australialaisen kaunokirjallisuuden kuvausta on myös syytä laajentaa lasten- ja nuortenkirjallisuuteen, sillä sen osuus käännöksistä on huomattava. Katsaus siihen, mitä teoksia on käännetty ja minä ajankohtana herättää mielenkiintoisia kysymyksiä kahden kulttuurin välisestä vuorovaikutuksesta. Mielenkiintoista on myös tutkia sitä, miten varsinkin yleismaailmalliset massa- ja populäärikulttuurin voimat vaikuttavat siihen, mitä teoksia käännetään ja mitä ei.

4 BIBLIOGRAFIAN RAKENTAMINEN: AINEISTO JA MENETELMÄT

4. 1 Australialaisten kirjailijoiden määrittelyn vaikeuksia

Käännösbibliografian laatimisessa voidaan saksalaisen bibliografioijan Wolfin (1982: 16) mukaan käyttää kahdenlaista metodia: toisaalta voidaan käydä läpi kaikki julkaistut käännöskirjallisuutta koskevat bibliografiset teokset ja kerätä näistä australialaiset käännökset ja toisaalta voidaan tehdä lista australialaisista kirjailijoista ja etsiä listan mukaan heidän teostensa käännökset. Kummassakin metodissa on ongelmansa.

Ensiksi mainitun metodin vaikeutena on, että australialaisteokset hukkuvat muun angloamerikkalaisen käännöskirjallisuuden joukkoon. Koska vain harvat bibliografiat mainitsevat teoksen kirjoittajan australialaisen alkuperän, jokaisen teoksen kohdalta täytyisi erikseen tarkistaa sen alkuperä, ja tämä on puolestaan sangen työlästä. Käännöksiä koskevassa tutkimuksessaan Jalonen (1985) päätyi noudattamaan menetelmää, jossa kirjan alkuperämaana pidetään "kirjailijalle ja hänen tuotannolleen ominaisinta maata", ja kirjan arvomaailman katsotaan suuntautuvan sen mukaan mihin aikaan, paikkaan ja tilaan tapahtumat ovat sitoutuneet (Jalonen 1985: 70). Näin esimerkiksi Alan Yates alias Carter Brown, joka oli syntyjään englantilainen, mutta muuttanut kirjailijauransa alussa vakinaisesti asumaan Australiaan, on Jalosen (1985: 200) mukaan luokiteltava yhdysvaltalaiseksi kirjailijaksi. Tämä luokittelu saa aikaan sen, että esimerkiksi Jalosen (1985) vuoden 1968 käännöskirjojen tilaistoissa yhdysvaltalaiset kirjailijat on suurin ryhmä, joiden kirjoja käännetään 73 kpl - Iso-Britannian kirjailijoiden teoksia käännettiin 69 kpl ja ja Kanadan 2 kpl. Australia ei saa mainintaa vuonna 1968 lainkaan, vaikka peräti kaksitoista yhdysvaltalaisten teosten käännösten määrästä oli englantilais-australialaisen Yatesin kirjoittamia. Jalosen kriteerillä päästään varsin tulkinnalliseen luokitukseen, sillä vaikka myöhempien Carter Brown -kirjojen tapahtumat sijoittuvatkin USA:han niin aikaisemmissa teoksissa tapahtumat olivat usein sijoitettu myös Australiaan. Australialaiskäännökset olisivat Jalosen tutkimuksessa määrällisesti ohittaneet esimerkiksi Kanadan kirjailijoiden teosten osuuden (2 kpl) reilusti.vuonna 1968, mikäli Carter Brownin teosten kaksitoista käännöstä vuodelta 1968 olisi luokiteltu australialaisiksi. Myös kaksi australialais-irlantilaisen Catherine Gaskinin[4] samana vuonna ilmestynyttä käännösromaania, *Irlantilainen tarina* ja *Ruusu heittää varjon tielle* olisi voitu lisätä australialaisten

käänösromaanien määrään. Mutta Jalosen tutkimuksessa Gaskinin teokset on ilmeisesti luokiteltu irlantilaisiksi, ja sisällytetty kategoriaan "muut", vaikka mm. jälkimmäisen romaanin tapahtumat ja arvomaailma sijoittuvat Australiaan.

Toisen metodin eli kirjalijalistan laatiminenkaan ei auta tutkijaa myöskään yksiselitteisesti luokittelemaan kirjailijoita australialaisiksi: ovatko australialaisia ainoastaan siellä syntyneet kansalaiset vai myös ne siirtolaiset, jotka ovat saaneet kansalaisuuden myöhemmin ja jääneet pysyvästi asumaan Australiaan? Wolfin bibliografiassa (1982) australialaisuuskysymys on ratkaistu noudattamalla teoksessa *New Cambridge Bibliography of English Literature* (1964) annettua luokittelua, jonka mukaan australialaiskirjailijoiksi lueteltiin kaikki Australiassa syntyneet kirjailijat, ja ne kirjailijat, jotka olivat myöhemmässä vaiheessa asettuneet asumaan Australiaan. Listaan ei sisällytetty ns. vierailijoita, jotka käyttivät Australiaa kirjojensa taustana (Wolf 1982: 16).Wolfin lista käsittää 1135 kirjailijan nimet. Se ei erittele kirjailijoita heidän pääasiallisen toimintansa mukaan, vaan esittää kirjailijoista syntymä- ja kuolinvuosien tiedot ainoastaan lisätietona silloin, kun ne ovat olleet tiedossa. Listan pohjana Wolf käytti H. M. Greenin vuonna 1962 julkaistua *A History of Australian Literature* , ja hän täydensi sitä erilaisista kirjallisuuden yleisteoksista ja tiettyjä lajeja käsitettelevistä teoksista sekä antologioista saamillaan tiedoilla (Wolf 1982: 16).

Tässä tutkimuksessa on australialaisten teosten suomennosten bibliografiaa laadittaessa noudatettu myös kirjailijalistaan perustuvaa metodia, ja kirjailijakriteeriksi on otettu lähinnä Wolfin käyttämä kriteeri, koska on haluttu saada mahdollisimman kattava kuva australialaisten teosten suomennoksista. Tämä periaate mahdollistaa sen, että bibliografiasta ei suljeta pois niitä australialaisia kirjailijoita, joiden teokset ovat yleismaailmallisia mutta joissa australialainen perspektiivi heijastuu esimerkiksi jossakin romaanin päähenkilössä (esim. usein Jon Clearyn ja Morris Westin romaaneissa). Wolfin (1982: 192 - 208) julkaisema kirjailijalista on ollut peruslähtökohtana tutkimuksessa esitetylle bibliografialle. Wolfin lista ei kuitenkaan sisältänyt kaikkia tuntemiani australialaisia kirjailijoita, jotka esitetyn määrittelyn mukaisesti voidaan luetella australialaisiksi kirjailijoiksi. Esimerkiksi Nevil Shute ei ollut Wolfin listalla; kuitenkin hän eli viimeiset elinvuotensa Australiassa ja kirjoitti australialaisaiheisia romaaneja. Wolfin kirjailijalistalta poistettiin myös muutama sellainen kirjailija, jonka kirjallinen tuotanto on käsittänyt vain dokumentaarisia, historiallisia teoksia, eikä lainkaan kertomakirjallisuutta. Laadittu kirjailijalista sisältää kuitenkin myös runoilijat ja näytelmäkirjailijat. Wolfin alkuperäistä kirjailijalistaa on pyritty mahdollisuuksien mukaan täydentämään ottamalla mukaan myös nuoret, vasta 1980-luvulla teoksiaan julkaisseet australialaiskirjailijat. Täydennyksenä voidaan myös pitää sitä, että Wolfin listaan on lisätty myös australialaiset viihde- ja ajanvietekirjallisuuden kirjoittajat. Kirjailijalistan täydentämisessä käytetyt tärkeimmät lähteet ovat olleet: G. Duttonin

toimittama *The Literature of Australia* (1964/76), L. Kramerin toimittama *The Oxford History of Australian Literature* (1981), W. H. Wilden ym. :in toimittama *The Oxford Companion to Australian Literature* (1985), *The Writers' Directory* (1988), *International Authors and Writers' Who is Who* (1986) ja L. Hergenhanin toimittama *New Literary History of Australia* (1988). Wolfin listan kirjailijoiden elinvuosia ja toimintaa käsitteleviä tietoja on pyritty täydentämään sitä mukaan kun tietoja on muista lähteistä löytynyt.

Esittämäni menetelmän mukaan saatiin tutkimusta varten luotua australialaiskirjailijoiden lista, joka nykyisessä muodossaan käsittää yhteensä 1404 australialaiskirjailijaa ja joka on esitetty kokonaisuudessaan liitteessä 1.

4. 2 Käännösten hakuprosessi

Wolfin (1982) laatiessa omaa australialaisteosten saksannosten bibliografiaansa, hän keräsi erilaisista bibliografioista kirjailijalistan mukaisesti australialaisten teosten käännösten bibliografiset tiedot. Hän ei voinut välttää työssään tiettyjä vaikeuksia, sillä, kuten hän itse huomauttaa, "Die auf diese Art ermittelten Angaben sind so gut oder schlecht wie ihre bibliographischen Quellen" (Wolf 1982: 17). Jotta tähän tutkimukseen mukaan otettujen suomennosten tiedot olisivat mahdollisimman tarkat, päädyttiin hieman erilaiseen lähestymistapaan.

Laadittua kirjailijalistaa hyväksi käyttäen tarkistettiin tutkimuksen alkaessa Helsingin ja Turun yliopistojen ja Åbo Akademin kirjastoissa Fennica-kokelmasta (luettelointikortit ja mikrokortit) kunkin kirjailijalistaan sisällytetyn nimen kohdalta, oliko tältä kirjailijalta tai hänen käyttämältään salanimeltä ilmestynyt mitään suomeksi. Näin saatiin alustava lista niistä australialaisten kirjailijoiden erillisnimikkeistä, joita oli suomennettu. Alusta lähtien on tässä tutkimuksessa pyritty siihen, että kaikki kirjaa koskevat bibliografiset tiedot kerätään itse käännöksistä. Käytännössä tämä on merkinnyt sitä, että kustakin Fennica-kokoelmasta löydetystä kirjasta ja sen eri painoksista on tehty lainakortti, ja näin ollen kaikki tällä menetelmällä löydetyt kirjat ovat olleet tutkijan nähtävänä.

Kustakin teoksesta ja sen eri painoksista täytettiin Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden laitoksen suomennoskirjallisuuden "SUKAn" ATK-bibliografiointi-lomake (liite 2; ks. myös Aulamo 1987 ja Saarti 1987). Bibliografian laatimisessa ei ole käytetty SUKAn laatimisessa käytettyä POLYDOC-ohjelmaa, vaan bibliografiset tiedot on työstetty Works-ohjelmalla Macintosh-tietokonetta käyttäen[5].

Kun näin oli saatu kokoon perusbibliografia, tarkistettiin vielä käännöksiä koskevaa informaatiota ja pyrittiin katsomaan, että kaikki suomennokset ovat todella mukana bibliografiassa. Tässä tarkistustyössä käytettiin apuna seuraavia teoksia:

Suomen kirjallisuus, Australian National Bibliography, Index Translationum 23 - 35 (IT, 1972 - 1987). Tarkistuksessa käytettiin apuna myös muutamaa erikoisbibliografiaa mm. Sjöblomin (1985) laatimaa *Rikoskirjallisuuden bibliografia 1864 - 1984* ja Hedman-Moreliuksen (1986) laatimaa *Kriminallitteratur på svenska 1749 - 1985*.

Kuvatun hakuprosessin mukaan löytyi 1404 australialaiskirjailijaa käsittävän listan mukaan pääbibliografian 105 kertomakirjallisuuden erillisnimikettä[6] (*), jotka on esitelty Liitteessä 3. Nimikkeiden määrä on 117[7] #), mikäli joidenkin nimikkeiden eri käännökset otetaan myös lukuun. Monista teoksista on lisäksi otettu useita painoksia.

Pääbibliografiaan ei ole otettu mukaan kolmen hyvin paljon suomennetun australialaisviihdekirjailijan teoksia. Jo mainitun Alan Geoffrey Yatesin alias Carter Brownin jännityskertomuksia on suomennettu yhteensä 128. Hänen tuotantonsa esitetään erillisenä liitteenä (liite 4). Samoin erillisenä liitteenä (liite 5) esitellään James E. MacDonnellin teokset. Hänet tunnetaan Suomessa 31 merisotaromaanin kirjoittajana. Australian tunnetuin villin lännen tarinoiden l. westernien kirjoittaja on L. E. Meares alias Marshall Grover, joka eräiden arvioiden mukaan on kirjoittanut yli 600 westerniä (Wilde ym. 1985). Groverin teokset kuuluvat ns. kioskikirjallisuuteen, eikä niitä ole tähän tutkimukseen otettu mukaan. Lukumäärällisesti niitä näyttää olevan huomattavasti suurempi määrä kuin Carter Brown -kirjoja.

Pääbibliografian nimikkeet ovat kertomakirjallisuuteen kuuluvia teoksia: romaaneja, kertomuksia, satuja. Hakuprosessin aikana kirjailijalistaa käyttäen löytyi myös muutama asiakirjallisuuden nimike, joita ei kuitenkaan sisällytetty bibliografiaan. Yllättävää on, että haku ei tuonut esiin yhtään draaman tai lyriikan erillisteosta. Koska tutkimukseen oli käytettävissä rajallinen aika, käännöksiä ei etsitty eri antologioista tai lehdistä. On hyvin luultavaa, että tällaiset antologiat, ym. sisältävät varsinkin runojen ja kertomusten käännöksiä, ja jatkotutkimuksessa tulee tietysti selvittää myös näiden sisältämät käännökset. Kaikesta tarkastustyöstä huolimatta ei voida väittää, että tässä esitetty bibliografia olisi täydellinen. Sitä bibliografiat eivät yleensä ole, vaan niitä on jatkuvasti päivitettävä, mutta tässä muodossaan bibliografia on ensimmäinen australialaiskirjallisuuden suomennosten bibliografia, ja toivottavasti se mahdollisista puutteistaankin huolimatta hyödyttää australialaiskirjallisuudesta kiinnostuneita lukijoita.

5 AUSTRALIALAISEN KERTOMAKIRJALLISUUDEN SUOMENNOKSET: DIAKRONINEN KATSAUS

Tämän luku esittelee australialaisen kertomakirjallisuuden suomennokset siinä järjestyksessä kuin ne ovat suomalaiselle lukijalle tulleet tutuiksi sadan vuoden aikana, **1890 - 1989**. Toisaalta tarkastellaan mitä kerätty suomennosbibliografia yleensä kertoo australialaisesta kertomakirjallisuudesta suomalaisessa kontekstissa, ts. keskitytään selkeyttämään sitä kuvaa, jonka lukija saa tarkastellessaan, kuinka paljon australialaisten kirjailijoiden teoksia, ja mitä teoksia, on milloinkin käännetty suomeksi. Katsauksessa noudatetaan Wolfin (1982) käyttämää viidentoista vuoden aikajaksotusta, jotta voitaisiin tehdä saksannosten ja suomennosten vertailua. (Ks. lukua 9.)

5. 1 Varhaisimmat australialaisen kertomakirjallisuuden suomennokset: 1890 - 1919

Kahden ensimmäisen kauden aikana Suomessa julkaistaan yhteensä kahdeksan australialaisromaanin suomennokset.

5. 1. 1 Kausi 1890 - 1904. Australialaisen kirjallisuuden suomennokset eivät suinkaan ala kirjallisuutensa klassikoilla, kuten brittiläisen ja amerikkalaisen kirjallisuuden käännökset. Vuosina 1890 - 1904, käännettiin kaikkiaan seitsemän australialaisteosta. Ensimmäinen näistä oli 1890 julkaistu *Eksyksissä*. (*The Mystery of a Hansom Cab,* 1886), jonka oli kirjoittanut syntyjään uusseelantilainen, mutta 20-vuotiaana Australiaan muuttanut, Fergus Hume. Myöhemmin Hume muutti Englantiin, missä hän jatkoi kirjoittamistaan julkaisten noin 140 teosta, joista noin yksi seitsemäsosa käsittelee australialaisaiheita (Miller 1940/73: 439). *Eksyksissä* on lajiltaan jännitysromaani ja merkittävä sikäli, että se on tiettävästi ensimmäinen sellainen Suomessa. Sen suomalainen kustantaja ei ole tiedossa, mutta se on painettu Keski-Suomen kirjapainossa Jyväskylässä. Kustantajan mainoksen mukaan teos oli menestys Englannissa[8] , ja se menestyi Suomessakin - kaksi vuotta myöhemmin Humelta ilmestyi toinen teos, *Judas* (1892; *Monsieur Judas, 1891*). Tämän teoksen kustantajana oli H. I. Bärlund, ja se painettiin Uuden kirjapainoyhtiön kirjapainossa Tampereella. Humelta suomennettiin vielä vuonna 1898 *Maltan tyttö* (*The Girl from Malta, 1889),* mutta sitä ei julkaistu Suomessa, vaan Amerikassa Brooklynissä suomalais-

amerikkalaisen kustannusyhtiön toimesta[9]. Kirjoissaan Hume on parhaimmillaan kuvatessaan alamaailman ihmisiä ja ihmisluonteen poikkeavuuksia (Miller 1940/73: 440). Suomessa Humen jännityskirjat rakensivat pohjaa mm. Arthur Conan Doylen *Sherlock Holmes* -salapoliisiromaanien aina tähän päivään asti jatkuneelle menestykselle. Doylen teosten ensimmäiset suomennokset *Neljän merkit* ja *Salapoliisin seikkailuja* ilmestyivät vuonna 1894 (Vaselius 1897: 250; Sjöblom 1985: 87, ks. myös Sjöblom 1990).

Vain kaksi muuta australialaisteosta suomennettiin 1800-luvulla. Nämäkin teokset olivat molemmat saman kirjailijan, Ethel Turnerin, ja lajiltaan ne luokitellaan nuorisokirjoiksi, joissa pääasiallisesti kuvataan, kuten Miller (1940/73:481) sanoo, "contemporary children in a correct setting". Australialaisen nuorisokirjallisuuden klassikkona pidetty Turnerin *Seven Little Australians* (1894) sai suomalaisen versionsa *Seitsemän sisarusta* jo vuonna 1896. Samoin sen jatko-osa, vuonna 1895 ilmestynyt *The Family at Misrule,* suomennettiin nopeasti (*Sisarusten varttuessa* , 1897). Ei ole tiedossa mistä sysäys Turnerin kirjojen kääntämiselle tuli, mutta Turnerin suosio on jatkunut aina nykypäivään saakka. Sekä *Seitsemän sisarusta* että *Sisarusten varttuessa* käännettiin vuosina 1953 ja 1954 uudelleen. (Näistä uusista käännöksistä on vielä verrattain hiljattain otettu uusia painoksia; edellisestä otettiin neljäs painos vuonna 1974 ja jälkimmäisestä kolmas painos vuonna 1976.)

Ensimmäinen 1900-luvulla suomennettu australialaisteos edusti myös jännitysromaaneja - Guy Boothbyn *Tohtori Nikola* (*Dr. Nikola*, 1896), jossa päähenkilö on mystinen Nikola, ihmisen paheellisuuden ruumiillistuma - "the representation of the evil passions of men" (Miller 1940/73: 466). Teoksen kustantajana oli K. E. Holm, ja se painettiin Huvudstadsbladetin Uudessa kirjapainossa vuonna 1903. Boothbyn toinen teos, *Tohtorin Nikolan kosto* (*A Bid for Fortune or Dr. Nikola's Vendetta,* 1895), käännettiin Holmin toimesta seuraavana vuonna[10]. On mielenkiintoista todeta, että Boothbyn toinen suomennettu teos on alkujaan varhaisempi kuin aikaisempi teos. Myöhemmin 1920-luvulla, kun kirjoista tehtiin uusi käännös, ne julkaistiin alkuperäisessä ilmestymisjärjestyksessä.

5. 1. 2 Kausi 1905 - 1919. Mitenkään nopeasti ei australialainen käännöskirjallisuus voittanut Suomessa alaa. Vuosiin 1905 - 1919, mahtuu vain yksi teos - Alexander MacDonaldin kirjoittama *Helmenpyydystäjät* (1916), jossa kerrotaan helmenpyydystäjien seikkailuista Tyynellä valtamerellä. Sen alkuperäisteos oli ilmestynyt noin kymmenen vuotta aikaisemmin, *Pearl Seekers* (1907). Australiassa MacDonald oli tunnettu varsinkin nuorille miespuolisille lukijoille tarkoitettujen seikkailukertomusten kirjoittajana (Wilde ym. 1985: 439).

EKSYKSISSÄ.

KERTOMUS ERÄÄSTÄ AUSTRALIASSA TAPAHTUNEESTA RIKOSASIASTA.

Kirjoittanut

FERGUS HUME.

Suomennos.

Jyväskylässä,
Keski-Suomen kirjapainossa,
1890.

Ensimmäinen suomennettu australialaisteos
- Fergus Humen *Eksyksissä*.

Humen teokset toivat jännitystä suomalaisyleisölle.

Huomiota herättävä kertomus. Myyty 30,000 kappaletta Englannissa.

„Judas".

Salaperäinen murhajuttu.

Kirjoittanut

Fergus Hume.

Suomentanut

Gerhard Sahlsten.

Tampereella H. T. Bärlundin kustannuksella.

ETHEL S. TURNER.

Seitsemän Sisarusta.

Suomensi

ANTTI R.

Porvoossa,
Werner Söderström.

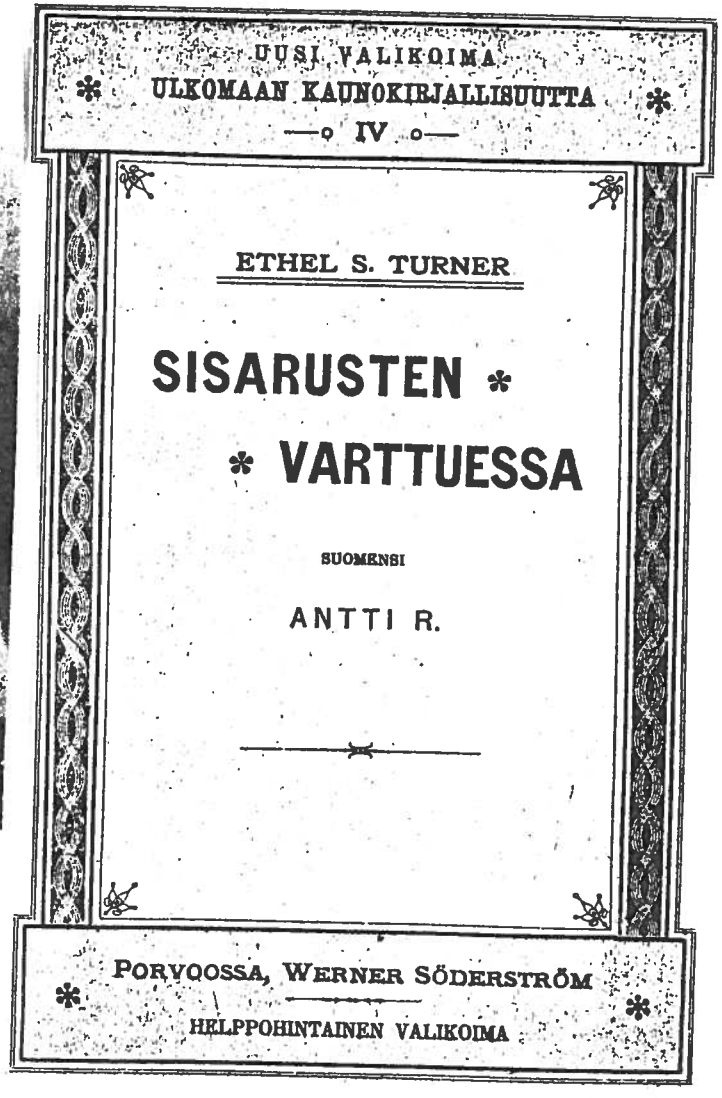

UUSI VALIKOIMA
ULKOMAAN KAUNOKIRJALLISUUTTA
IV

ETHEL S. TURNER

SISARUSTEN
VARTTUESSA

SUOMENSI

ANTTI R.

PORVOOSSA, WERNER SÖDERSTRÖM
HELPPOHINTAINEN VALIKOIMA

Ethel Turner ja hänen ensimmäisten suomennostensa kansilehdet.

TOHTORI NIKOLA

KIRJOITTI

GUY BOOTHBY

ENGLANNINKIELESTÄ SUOMENSI

U. B.

VARUSTETTU LUKUISILLA STANLEY L. WOODIN PIIRTÄMILLÄ KUVILLA

HELSINGISSÄ
K. E. HOLM KUSTANTAJA

Guy Boothbyn teokset olivat suosittuja.

GUY BOOTHBY:

TOHTORI NIKOLAN KOSTO

Smk. 18: —

GILBERT PARKER:

ERÄMAAN KULKIJA

Smk. 14: —

Kohdakkoin ilmestyy:

GUY BOOTHBY:

TOHTORI NIKOLAN KOKEET

KUSTANNUSLIIKE SANA

Smk. 18: —

5. 2 Maailmansodat ja australialaisen kertomakirjallisuuden suomennokset: 1920 - 1949

Maailmansotien aikana ja niiden välisenä aikana kiinnostus australialaisromaanien suomentamiseen on vielä verrattain vähäistä. Käännöksiä ilmestyy satunnaisesti. Tänä aikana suomennetaan kuitenkin mm. Xavier Herbertin *Capricornia*, jota voidaan pitää ensimmäisenä Australian kaanonkirjallisuuden suomennoksena.

5. 2. 1 Kausi 1920 - 1934. Jalosen (1985) mukaan saksalaisen kulttuurin vaikutus oli ensimmäisen maailmansodan jälkeisenä aikana vuosina 1920 - 1934 Suomessa voimakasta. Talouselämässä valtaosa tuonnista tuli Saksasta, ja saksan kieli oli suosituin vieras kieli. Elokuvista suurin osa tuli kuitenkin Yhdysvalloista, mutta varsin huomattava osa tuli myös Saksasta. Tämän kauden alussa Suomessa ilmestyi käännöskirjoja enemmän kuin kotimaisia, mutta 1928 solmittu Bernin sopimus (ks. s. 9) ja 1930-luvun lama vähensivät nopeasti käännösten määrää. Eniten käännettiin englantilaisia romaaneja, mutta saksankielisen käännöskirjallisuuden osuus oli myös suuri. Australialaisten romaanien suomennoksia julkaistiin tänä aikana yhteensä yhdeksän. Näistä kaksi oli jo kerran suomennetun nimikkeen uusia käännöksiä (nämä on bibliografiassa merkitty "#":llä) ja seitsemän aivan uutta suomennosta.

Suomalaislukijalle jo tutuksi käyneen Boothbyn kaksi aikaisemmin suomennettua romaania saivat uuden käännöksen. Kysymyksessä olivat Kustannusyhtiö Sanan julkaisemat *Tohtori Nikolan kosto* (*A Bid for A Fortune - Dr. Nikola's Vendetta*, 1929) ja*Tohtori Nikola. Seikkailukertomus Kiinasta* (*Dr. Nikola, 1896*) Sjöblomin (1985: 23) mukaan edellinen ilmestyi vuonna 1923 ja jälkimmäinen 1924. Syytä teosten uudelleen suomentamiseen ei ole tässä yhteydessä saatu selville. Syynä saattaa olla käännöksen kielellinen vanheneminen, johon esim. Aartolahti (1990) on kiinnittänyt huomiota kaunokirjallisuuden käännösten tutkimuksessa, sillä Boothbyn teosten edellisistä suomennoksista oli jo kulunut kaksikymmentä vuotta. Syynä voi myös olla markkinointiin liittyvät tekijät. Uusissa suomennoksissa ei julkaisuvuotta eikä suomentajaa mainittu. Sanan kustantamassa *Tohtori Nikolassa* mainostettiin takasivulla sarjan jatkuvan: "kohdakkoin ilmestyy: Guy Boothby -Tohtori Nikolan kokeet". Tällaista nimikettä ei suomennoksena kuitenkaan tutkimuksen aikana löytynyt. Guy Boothbyltä ilmestyi kuitenkin tällä kaudella kaksi aivan uutta teosta: *Kaunis Valkea Paholainen*, 1922 (*The Beautiful White Devil*, 1896) ja *Kadonnut veli*, 1926 (*Across The World for A Wife*, 1898 (ks. myös Sjöblom 1985: 23, 1990). Myös suomalaisille lukijoille jo entuudestaan tutulta nuorisokirjojen kirjoittajalta, Ethel Turnerilta, ilmestyi uusi teos, *Ihmelapsi - Australialainen tarina*, vuonna 1921 (*The Wonder Child - An Australian Story*, 1901).

PORVOO
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

»KOHTAUSLAMMIKKO»

Australialainen kirjailija Mervyn Skipper kertoo verrattomia asioita kirjassaan »Kohtauslammikko».

Pieni saari Pulau Daat sijaitsee suuren saaren Borneon rannikolla. Se on hyvin vähäinen kappale Brittein valtakuntaa, eikä se löydy kartalta. Pulau Daatin saarelta kirjoittaja kokosi pienet tarinat tätä kirjaa varten. Hän kirjoitti ne muistiin Australiassa asuvan pikku tyttärensä huviksi, ja hän julkaisi ne siinä toivossa, että ne huvittaisivat muitakin lapsia. Ja ne ovat huvittaneet — kuulkaapa, mitä kirjasta on sanottu:

»Uusi 'Viidakkokirja', kyllin hyvä samalle hyllylle Kiplingin mestariteoksen viereen... Sen jokaisessa tarinassa on juuri sopiva annos mielikuvitusta, leikillisyytta ja vakavuutta ihastuttaakseen lapsia. He nauravat niille, heidän silmänsä pyöristyvät ihmetyksestä ja heille tulee hyvin murheellinen olo, kun kirja loppuu kesken.» (Suuri englantilainen lehti *The Evening Standard.)*

Koululaiskirjasto 77. 174 sivua ja 100-kunta verratonta kuvaa. 20:—, sid. 30:—.

Mervyn Skipperin kirjan kansilehden kuvitusta ja tekstiä.

Ensimmäisen maailmansodan jälkeisen ajan uusia australialaiskirjailijoita Suomessa ovat ajanvietekirjailija ja eteläisen Tyynen valtameren kuvaaja Louis Becke, rakkaus- ja seikkailukirjallisuuden edustaja Beatrice Grimshaw (myös eteläisen Tyynen valtameren kuvaajana tunnettu) ja lastenkirjailija Merwyn Skipper. Kaikilta on toistaiseksi löytynyt vain yksi suomennos. Becken *Helmenpyydystäjä Barry (Edward Barry, South Sea Pearler,* 1900) ilmestyi vuonna 1927, Grimshawn *Lainsuojaton* vuonna 1930 (alkuperäisteoksesta ei ole tietoja) ja Skipperin *Kohtauslammikko* vuonna 1931, hyvin pian alkuperäisteoksen *The Meeting Pool* (1929) ilmestymisen jälkeen. *Kohtauslammikko* on kokoomateos borneolaisia tarinoita, jotka Skipper kirjoitti muistiin ja julkaisi oman tyttärensä iloksi.

5. 2. 2 Kausi 1934 - 1949. Australialaisen kertomakirjallisuuden suomennoskausi, 1935 - 1949, käsittää toista maailmansotaa edeltävän, senaikaisen ja välittömästi senjälkeisen ajan. Suomen talouselämää hallitsivat sodan aikana suhteet Saksaan, mutta sodan jälkeen sekä tuonnissa että viennissä Iso Britannia, Neuvostoliitto ja Yhdysvallat olivat merkittävimmät kauppakumppanit. Amerikkalaiset elokuvat vallitsivat edelleenkin suomalaisia markkinoita. Kuitenkin saksalaisilla elokuvilla oli ennen sotaa ja sen jälkeen huomattava osuutensa. Sodan jälkeen saksalaisten elokuvien tuontiluvut laskivat merkityksettömiksi. Käännöskirjallisuudessa vallitsivat sodan aikana ruotsalaiskäännökset ja sodan jälkeen jälleen englantilais- ja amerikkalaisteosten käännökset. Ajanvietteen osuus käännöskirjallisuudesta kasvoi, ja niin tällä kaudella asetettiin erityinen komitea[11] tutkimaan käännöskirjallisuuden luonnetta. Komitea kiinnitti huomiota mm. siihen, että monien klassikoiden teoksia ei ollut lainkaan suomennettu (Sandemose, Kafka, Sartre, Joyce, Faulkner; Jalonen 1985: 148). Lieneekö sattuma, että juuri tällä kaudella suomennettiin ensimmäinen australialaisen kirjallisuuden klassikko. Muuten kulttuurinvaihto Australian kanssa oli kuitenkin varsin mitätöntä; tosin on huomattava, että aivan tämän kauden lopussa, vuonna 1949 solmittiin Suomen ja Australian viralliset diplomaattisuhteet. Kauden australialaisteosten suomennosten määrä oli kuitenkin sangen pieni, vain yhteensä neljä teosta suomennettiin.

Tämän jakson suomennoksista kaksi on entuudestaan tutun kirjailijan, Ethel Turnerin nuorisokirjoja: *Bobbie koulitaan pojaksi*, 1936 (*Miss Bobbie*, 1897) ja *Pikku Serkku*, 1946 (alkuperäisnimike tuntematon). Uusien suomennosten kirjailijoista merkittävin oli Xavier Herbert. Herbertin *Capricornia* (*Capricornia*, 1938) suomennettiin vuonna 1946. Lukemalla tämän australialaisen kertomakirjallisuuden klassikon suomalaiset lukijat pääsivät tutustumaan Australian pohjoisen osan oloihin ja alkuasukkaiden ja valkoisten elämään ennen ja jälkeen ensimmäisen maailmansodan.

Herbert oli ensimmäinen suomennettu australialaiskirjailija, jonka teoksia arvostavat myös australialaiset kirjallisuushistorioitsijat ja -kriitikot. Esimerkiksi ennen vuotta 1946 suomennettujen teosten kirjailijoista on Duttonin toimittamassa (1964/76) kirjallisuushistoriassa mainittu vain ohimennen Hume, ja Kramerin toimittamassa (1981) teoksessa Becke ja Turner ovat saaneet maininnan, eivät muut. Hergenhanin (1988) toimittamassa kirjallisuudenhistoriassa on mainittu Hume ja Boothby ja Turnerin työtä on tarkasteltu syvemmin (Naill 1988: 547 - 552). Wilden ym. teoksessa (1985) on selostettu kaikkien tähän asti mainittujen kirjailijoiden toimintaa, ainakin lyhyesti. Tämä onkin aivan ymmärrettävää, sillä kyseinen teos on lähinnä referenssiteos eikä kirjallisuudenhistoria.

Kuilu näiden maininnan saaneiden kirjailijoiden ja Herbertin välillä on suuri. Herbertin *Capricornian* kritiikille omistetaan sivuja jokaisessa mainituista Australian kirjallisuuden yleisteoksista. Kirjaa kuvataan sosiaalisen protestin dokumenttina, "one of the most forceful condemnations of imported European culture to have appeared in white Australian literature" (Heseltine 1973: 8).

> *Capricornia is full of thrusts at almost every kind of individual and institution that falls within its compass. Missinoray Christianity is shown up as a hollow, hypocritical sham...the effects of the missionaries' work among the Aboriginals are scorned as either negligible or positively harmful. The administrative bureaucracy is revealed as snobbish and incompetent; the processes of the law as ungainly and dishonest. The pioneering heroes stand revealed as vicious and self-serving; the solidarity and integrity of the working class emerge as dubious.* (Heseltine 1973: 8).

Tutkimuksessa ei ollut käytettävissä Australiassa ilmestyneen *Capricornian* painosluvuista ja -määristä, mutta klassikkona se kuuluu jokaisen australialaisen yliopiston kirjallisuuskurssien vakiolukemistoon. Myös *The Guardian Weekly* luetteli sen julkaisemassaan australialaisen kirjallisuuden lukulistassaan pakollisena luettavana (Ward 1988: 20). Suomessa *Capricorniasta* ei kuitenkaan tullut myyntimenestystä, eikä se ole yhdenkään yliopiston kirjallisuuskurssien lukemistossa. Ehkä teoksen massiivisuus (722 sivua) sai osaltaan aikaan sen, että siitä ei Suomessa koskaan otettu edes toista painosta.

Viimeinen tällä kaudella julkaistu kirja on Nevil Shuten vuonna 1949 ilmestynyt *Kohtalon arpa* (*The Chequer Board*, 1947). Shuten tätä romaania ei aiheeltaan eikä syntyajaltaan voida pitää "australialaisena". Shute oli syntyjään englantilainen, joka vuonna 1950 muutti Australiaan ja asui siellä aina kuolemaansa, vuoteen 1960 saakka (Wilde ym. 1985: 629). Hänen myöhemmissä teoksissaan australialaisuus tuli kuitenkin vahvasti esille.

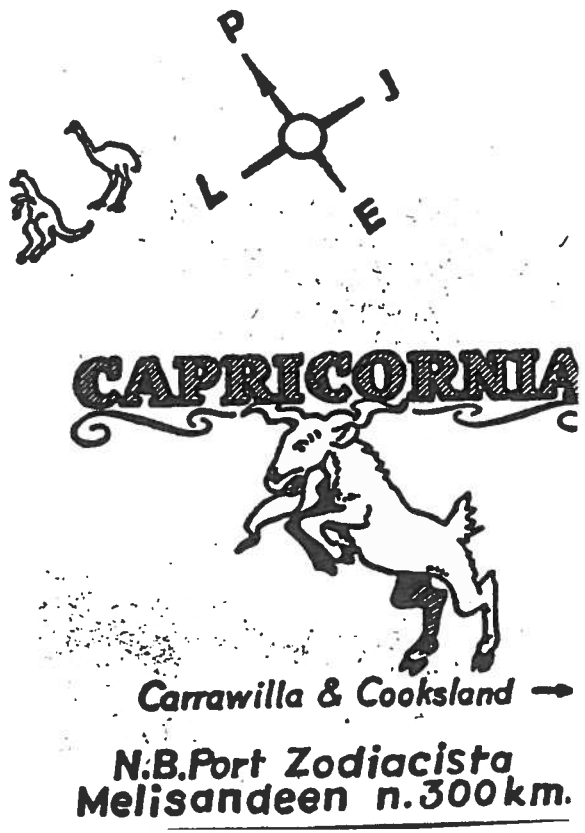

Xavier Herbertin *Capricornian* kuviteltua maailmaa.

5. 3 Kiinnostus australialaista kertomakirjallisuutta kohtaan kasvaa: 1950 - 1964

Viisikymmentä ja kuusikymmentä -luvuille tultaessa suomalaisten kiinnostus Australiaa kohtaan laajeni. Useat suomalaiset muuttivat Australiaan siirtolaiseksi. Yleensäkin Australian tuntemus lisääntyi, ja monet suomalaiset innostuivat myös lukemaan australialaista kertomakirjallisuutta.

5. 3. 1 Kausi 1950 - 1964. Tämän kauden alussa olivat Neuvostoliitto ja Iso Britannia Suomen tärkeimmät kauppakumppanit ja kauden lopussa myös Saksan liittotasavallan osuus kasvoi merkittävästi. Kulttuurielämässä vaikuttivat pääasiallisesti Iso-Britannia ja Yhdysvallat - jälkimmäinen hallitsi elokuvamarkkinoita ja edellinen taasen käännöskirjallisuuden markkinoita aina vuoteen 1963 saakka, jolloin Yhdysvallat ajoi käännöskirjallisuuden määrässä englantilaiskäännösten ohi. Tämän kauden puolivälin jälkeen käännettiin myös australialaisten kirjailijoiden teoksia huomattavasti enemmän kuin aikaisemmin. Australia mainitaan tällä kaudella ensimmäistä kertaa Jalosen (1985: 188) tilastoissa - australialaiset suomennokset ovat 1,4 % kaikista vuoden 1963 kertomakirjallisuuden suomennoksista. Kaikenkaikkiaan julkaistiin vuosien 1950 - 1964 välisenä aikana aivan uusia australialaiskäännöksiä 17 (*), ja jos uudet käännökset (#) lasketaan mukaan on suomennoksia yhtensä yhdeksäntoista. Suomalaiset lukijat oppivat tänä kautena tuntemaan monia uusia australialaiskirjailijoita, mutta myös vanhojen tuttujen kirjailijoiden teoksia suomennettiin edelleen.

Ennestään tutun kirjailijan Ethel Turnerin jo aiemmin 1890-luvulla käännetyt nuorisokirjat *Seitsemän sisarusta* ja *Sisarusten varttuessa* käännettiin uudelleen (#) vuosina 1953 ja 1954. Tämä uusi suomennos *Sisarusten varttuessa* -teoksesta oli ilmeisesti hyvin suosittu, sillä siitä otettiin jo seuraavana vuonna ilmestymisensä jälkeen, vuonna 1955, toinen painos. Myös Turnerin *Seitsemän sisarusta* -kirjan uudesta suomennoksesta otettiin toinen painos, mutta vasta vuonna 1957.

Myös kuusi Nevil Shuten teosta suomennettiin: *Viisi mustaa kanaa* (1952; *A Town like Alice,* 1950), *Onnen maa* (1953; *The Far Country,* 1952), *Murtuva aalto* (1956; *Requiem for a Wren,* 1955), *Viimeisellä rannalla* (1958; *On the Beach,* 1957), *Ystäväni Johnnie* (1960; *The Rainbow and the Rose,* 1958) ja *Luottamustehtävä* (1961; *Trustee from the Toolroom,* 1960). Shute oli Australiaan muuttonsa jälkeen viimeisenä kymmenenä elinvuotenaan sangen tuottelias. Luetellut teokset ovat kaikki hänen Australian kaudeltaan, ja suomeksi ne käännettiin hyvin nopeasti, vain korkeintaan kahden vuoden kuluttua ilmestymisestään (ks. liite 3). Hänestä näyttää tänä aikana tulleen varsinainen menestyskirjailija suomalaiselle yleisölle. Lisäksi monista hänen

kirjoistaan otettiin tällä ajanjaksolla useampi painos. *Viisi mustaa kanaa* ilmestyi toisena painoksena 1957 ja *Viimeisellä rannalla* sekä *Luottamustehtävä* -teoksista ilmestyi jo julkaisuvuosina 1958 ja 1961 toiset painokset. Samana vuonna ilmestyi myös toinen painos jo vuonna 1953 suomennetusta *Onnen maasta*.

Vanhojen tuttujen kirjailijoiden suomennosten lisäksi suomalaiset lukijat saivat äidinkielellään tutustua peräti seitsemän uuden australialaiskirjailijan tuotantoon. Näitä uusia kirjailijoita olivat: Allan Aldous (1 teos), Paul Brickhill (3 teosta), Kenneth Cook (1 teos), Catherine Gaskin (1 teos), D'Arcy Niland (1 teos), Morris West (3 teosta) ja Mary Patchett (1 teos). Suurin osa näistä suomennoksista ilmestyi vuoden tai kahden kuluessa siitä, kun alkuperäisteos julkaistiin. Tämä osoittanee, että suomalaiset kustantajat seurasivat tässä vaiheessa varsin hyvin yleismaailmallisia kirjamarkkinoita. Se, että näitä kirjailijoita eivät australialaiset kirjallisuuskriitikot pidä kirjallisuutensa tämän kauden klassikoina osoittanee suomalaisten kustantajien viihteellisen orientoitumisen kustannuspolitiikassa. Seuraavassa kirjailijoiden suomennokset esitetään ensimmäisen teoksen ilmestymisen mukaisessa järjestyksessä.

Tuotannossaan toisen maailmansodanaikaisia kokemuksiaan tallentaneen Paul Brickhillin kirjat jäivät ajan ilmiöksi. Hän oli sodan aikana saksalaisten vankina, ja se sai hänet kirjoittamaan kokemuksistaan ja tapaamistaan persoonallisuuksista. *Lentäjäsankari Douglas Bader*, 1955 *(Reach for the Sky, 1954)* on ensimmäinen teos, joka häneltä suomennettiin, mutta se ei ole ensimmäinen hänen kirjoittamansa teos, vaan se oli *Escape to Danger* (1946). Tätä seurasi *The Great Escape* (1950) ja *The Dum Busters* (1951), joista kummastakin tehtiin myös elokuvaversio (Wilde ym. 1985: 111). Jälkimmäinen, *Padonmurtajat* (1956), suomennettiin vuotta myöhemmin kuin Brickhillin *Lentäjäsankari Douglas Bader*. Näin ollen Brickhill lienee herättännyt sotakirjallisuutta lukevan yleisön mielenkiintoa siinä määrin, että kustantajan kannatti myös ryhtyä julkaisemaan hänen muita teoksiaan. *The Great Escape* suomennettiin vuonna 1959 nimikkeellä *Suuri pakoretki*. Wilde ym. (1985: 111) mainitsevat Brickhilliltä vielä yhden englanninkielisen teoksen, *The Deadline* (1962), mutta sitä ei ole koskaan suomennettu.

Jo 16-vuotiaana ensimmäisen menestysromaaninsa *This Other Eden* (1947) kirjoittanut Catherine Gaskin löi itsensä varsinaisesti läpi maailmalla vuonna 1955 ja Suomessa vuonna 1956 Läpimurto tapahtui *Sara Dane* -romaanilla, joka kertoo erään naissiirtolaisvangin menestystarinan. Gaskinin nimeä ei Australiassa kirjallisuuskriitikkojen laatimilla "luettavat kirjat" -listoilla juuri näe. Kuitenkin Wilde ym. (1985: 289) kirjoittavat hänestä sangen positiiviseen sävyyn:

> *She is one of the most successful contemporary exponents of the popular romance. Her plots, carefully-crafted and woven into a lodly-based researched background are the strength of her fiction.*

Mutta he jatkavat: "her characters, predictable figures who vary little from book to book, are less effective". Joka tapauksessa näyttää siltä, että suomalaiseen suureen yleisöön Gaskinin kirjat vetosivat, sillä *Sara Dane* oli vain alku Gaskinin kirjojen suomennosten virralle.

Myös D'Arcy Nilandin *Kulkuri ja olkihattuinen tyttö* (1956; *The Shiralee,* 1955) oli kansainvälinen menestysteos populaarikirjallisuuden alalla. Mutta päinvastoin kuin Gaskinin tapauksessa, tämä hänen ensiteoksensa jäi myös Nilandilta ainoaksi suomennokseksi, vaikka häneltä kotimaassaan julkaistiin vielä menestysteoksen jälkeen useita teoksia. Niland pitäytyi tuotannossaan australialaisaiheisiin, ja ainakin Mitchell (1981: 107) lukee hänet niiden sentimentaalisten kirjailijoiden joukkoon, jotka eivät yltäneet analysoivaan kirjoittamiseen siitä, mitä elämä Australiassa oli. Tämä saattaa selittää muiden Nilandin suomennosten puuttumisen. Suomennetusta Nilandin teoksesta on kuitenkin myöhemmin ilmestynyt eri kääntäjän laatima lyhennelmä Valittujen Palojen Kirjavaliot sarjassa.

Myös Morris West lasketaan Suomessa lähinnä myöhäistuotantonsa vuoksi viihteelliseksi jännityskirjailijaksi. Morrisin *Ihmeidentekijä* -romaania, joka suomennettiin vuonna 1960 (*The Devil's Advocate*, 1959), on pidetty ensimmäisenä australialaisena teoksena, joka ottaa teemakseen kristinuskon (Heseltine 1964/76: 231). Häneltä suomennettiin tällä kaudella vielä kaksi teosta *Vendetta* (1962; *Daughter of Silence,* 1961) ja *Kalastajan kengät* (1964;*The Shoes of the Fisherman,* 1963). Nämä hänen aikaisemmat teoksensa pyrkivät kirjallisesti korkeammalle kuin hänen myöhemmin julkaistut romaaninsa. Australialaisuutta West ei tuotannossaan paljon tuo esille, vaan hän pysyy kansainvälisissä aiheissa (päähenkilöt saattavat kyllä olla syntyperältään australialaisia), ja se onkin taannut hänelle kansainväliset markkinat. Kuten Dutton (1964/76: 7) on kirjoittanut:

> *The publishing houses of London and New York are more interested in violent, exotic countries than in comfortable, suburban Australia. Perhaps it is symbolic that Morris West, one of the world's most successful practitioners of that strange craft, the best-selling novel, has never published a book about Australia.*

Jännityskirjaksi luetaan myös Kenneth Cookin *Pimeyden Kahle* (1963; *Chain of Darkness,* 1962). Vaikka Cook onkin kirjoittanut useita teoksia, ei hänen muita teoksiaan ole suomennettu.

Näistä suomennettujen murha- ja jännitysromaanien joukosta eroavat kahden lastenkirjailijan teokset, joita tällä kaudella suomennetttiin. Ethel Turnerin aloittamaa australialaisen lasten- ja nuorisokirjallisuuden perinnettä ryhtyivät Suomessa jatkamaan Allan Aldous ja Mary Patchett. Aldousilta suomennettiin yksi teos, *Kutsukaa lentävä lääkäri* (1963; *Doctor with Wings,* 1960), ja se jäi hänen ainoaksi suomennetuksi

teokseksensa. Mary Patchettiltä käännettiin tällä kaudella vain yksi teos, *Kauneussalongin oppilaat* (1963; *The Lee Twins, Beauty Students*, 1953), mutta seuraavalla kaudella hänestä tuli varsin merkittävä suomennetun nuorisokirjallisuuden edustaja.

5. 3. 2. Suositut kioskiviihdekirjailijat vuosina 1950 - 1964. Luvussa 2 mainittiin, ettei pääbibliografiaan (liite 3) ole otettu kolmen lukumääräisesti hyvin menestyksekkään australialaisen kirjailijan, Carter Brownin, James E. MacDonnellin ja Marshall Groverin teoksia. Heidän kirjoittamansa teokset on haluttu pitää erillään pääbibliografiasta siksi, että heidät usein luokitellaan myös yhdysvaltalaisiksi (ks. Jalonen 1985) tai yleismaailmallisiksi viihdekirjailijoiksi, joiden kirjoissa australialainen ympäristö ja arvomaailma ei useinkaan tule esille[12]. Näiden kirjailijoiden tuotanto luetaan tyypillisesti ns. kioskikirjallisuuteen ja niitä kustantavat kioskikirjallisuuteen erikoistuneet kustantajat (esim. Valpas-Mainos, Viihdekirjat). Sarjasta tai sarjan kirjoittajasta tulee tavaramerkki, ja sarjan uusinta nidettä myydään kuten säännöllisesti ilmestyvää aikakausilehteä - uusin nide ilmestyy säännöllisin väliajoin (Jalonen 1985: 184). Brownin tuotanto muodostaa oman sarjan, *Carter Brown*. MacDonnellin kirjoja on ilmestynyt *Voitto* -sarjassa. Molemmat sarjat luetaan taskukirjasarjoihin, joita Niemen (1975: 39) mukaan julkaistiin Suomessa 23 vuonna 1972 ja joiden nimikkeitä painettiin n. 175 000 kappaletta. Groverin tuotanto ilmestyy pienikokoisen aikakauslehden muotoisena, *Bill ja Ben* sekä *Kansas* -nimikkeellä. Samantapaisia pienoisromaaneja ilmestyi vuonna 1972 yhteensä 19 nimikettä ja niitä painettiin n. 320 000 kappaletta (Niemi 1975: 40). Mainittujen kirjailijoiden teokset ovat tyypillisiä jännitys-, sota- ja villin lännen kirjallisuutta, joissa asetetaan "dokumentaarisiksi lavastetuille näyttämöille todenkaltaiseksi kuvattuja henkilöitä ... [ja jotka] luovat kuvia ylivertaisesta sankaruudesta" (Niemi 1975: 61).

Carter Brown (Alan G. Yatesin salanimi) lyö 1950 - 1964 välisenä aikana itsensä läpi maailmalla ja Suomessa (teokset esitelty liitteessä 4). Carter Brown on syntyjään englantilainen, mutta asettui sotien jälkeen 1948 pysyväisesti Australiaan ja aloitti siellä erittäin laajan, viihteellisen jännityskirjatuotantonsa (n. 150 kirjaa, suomennettu 128). Wilde ym. (1985: 117) kuvaavat Brownin kirjoittamistyyliä seuraavasti: "a combination of mystery, violence, sex and snappy dialogue". Brownin kirjat edustavat tyypillistä tämän kauden viihdekirjallisuutta, jossa

> *seksuaalivihjeet ovat jo selviä, toisin kuin vielä muutama vuosikymmen aiemmin, mutta niitä lievennetään koko ajan huumorilla ja naljailuin...Carter Brownin toiminta perustuu syy-seuraus -ketjuun: rahan vuoksi on tehtävä paljon, rahalla (ja miehisellä rohkeudella) saa kaiken, joista tärkein on naisen saaminen (seksuaaliesineenä). Rahan vuoksi (seksuaaliesineen vuoksi) on tehtävä rikoksia ja käytettävä väkivaltaa.* (Jalonen 1985: 187 - 188)

Suomessa ensimmäinen Carter Brown-kirja *Kolme laukausta* (*The Wench is Wicked,* 1955) ilmestyi vuonna 1957. Se oli menestys, ja siitä otettiin toinen painos vuonna 1961 ja kolmas painos 1962. Suotta ei kustantaja Valpas-Mainos toisen painoksen takakannessa kehaissut aloittaneensa Carter Brown-sarjan julkaisemista ensimmäisenä Skandinaviassa ja että "kirjojen yhä suurentuneet painokset [on] myyty järkiään loppuun". Carter Brown -sarjasta tuli nopeasti Suomen myydyin viihdetaskukirja (1970 mennessä sitä oli myyty n. 2 miljoonaa kappaletta, Niemi 1975: 43). Tällä kaudella ilmestyi Carter Brownilta kaikkiaan **52** nimikettä, joista useat ylsivät toiseen painokseen asti (esim. *Kuka minä olen*, 1958, 1962; *Kuka murhasi mannekiinin*, 1958, 1962; *Salapoliisi sukeltaa,* 1958, 1964). Julkaisuvauhti oli päätä huimaavaa ja nousi vuosien edetessä tällä kaudella. Huipun se saavutti vuosina 1963 ja 1964, jolloin ilmestyi peräti yksitoista uutta Carter Brown -kirjaa. Vuonna 1964 ilmestyi lisäksi toinen painos aikaisemmin julkaistusta kirjasta, joten julkaistujen nimikkeiden määrä nousi kahteentoista.

Viihdekirjailija James E. MacDonnellin kaikki teokset ovat merisotaromaaneja, joita hän on sepittänyt jopa kaksitoista vuodessa. Aihepiiristään hän sai kokemusta palvellessaan pitkään Australian laivastossa (Wilde ym. 1985: 441). Niemi (1975: 99) luokittelee sotakirjallisuuden romanttisen ja realistisen kioskikirjallisuuden siirtymälajiksi. Hänen mukaansa sotakirjallisuutta ilmestyy verrattain vähän ja hän olettaa syynä olevan laajan kotimaisen tarjonnan, joka ei ole jättänyt laajaa jalansijaa amerikkalaistyyliselle propagandistiselle sotakirjallisuudelle. MacDonnell näyttää kuitenkin saaneen vahvan aseman suomeksi käännetyssä sotakirjallisuudessa. Hänen teoksiaan on kaikkiaan suomennettu 31, joista vuosien 1950 - 1964 välisellä kaudella viisi (ks. liite 5).

Aikoinaan lajina historialliseen romaanin nojautuville lännen tarinoille ennustettiin loppua, mutta sekä Niemi (1975) että Jalonen (1985) toteavat lajin olevan Suomessa edelleenkin hyvin elinvoimaisen. Osaksi syynä saattaa olla, että televisio on esittämillään lännen elokuvilla ja sarjoilla herättänyt uuden kiinnostuksen lajiin. Australialaisen lännen tarinoiden kirjoittajan, L. E. Mearesin, alias Marshall Groverin, menestys on ollut Suomessa joka tapauksessa suuri. Kaikki hänen nimikkeensä myyvät jo lännen tarinaa lajina: sankarit ovat kookkaita ja poikamaisia karjapaimenia, ja käsitteet "Texas, Länsi, Sheriffi, Hirsipuu, Lainsuojaton ja Kuolema" takaavat otsikoissa sarjan myynnin (Niemi 1975: 94; Jalonen 1985: 190). Groverin aikakausilehtimäisistä pienoisromaaneista ei ole valmistettu erillistä bibliografiaa, mutta *Bill ja Ben* ja *Kansas* -sarjoina ilmestyneiden teosten määrä on vielä huomattavasti suurempi kuin Carter Brown -sarjan. Australialaisuuden ja australialaisen arvomaailman edustajana ei

Nevil Shute

Neljännesvuosisadan Nevil Shute oli melko varmasti laajimmin luettuja romaanikirjailijoita maailmassa. Hänen suosionsa ei tunnu juuri laskeneen, vaikka hänen kuolemastaan onkin kulunut jo kaksikymmentäkaksi vuotta. Miljoonat ihmiset lukevat vieläkin hänen kirjojaan, kuten *Viittä mustaa kanaa* (joka on julkaistu Kirjavalioissa ja jonka pohjalta on tehty aivan tuore televisiosarjafilmi), *Luottamustehtävää* ja tietenkin *Salamatkalaisia.*

Kummallista kyllä, vasta keski-iässä Shute saavutti kirjallista menestystä. Vielä neljänkymmenen iässäkään hän ei ollut haaveillut sellaisesta, vaan toimi tyytyväisenä hyvin toisenlaisessa ammatissa. Valmistuttuaan insinööriksi hän oli mennyt töihin De Havillandin lentokonetehtaaseen 1921 ja kohonnut siellä teknilliseksi apulaisjohtajaksi. Sitten hän alkoi suunnitella ilmalaivoja ja perusti lopulta oman lentokoneyrityksen. Hän kirjoitti ensimmäisen kirjansa 1926, mutta vasta julkaistuaan 1942 kirjan *Salamatkalaiset* hän teki nimensä tunnetuksi romaanikirjailijana. Niihin aikoihin hän oli merivoimien teknisenä neuvonantajana ja vasta päästyään sotapalveluksesta hän saattoi toden teolla keskittyä kirjoittamiseen.

Shute osti 1950 maatilan Australiasta, läheltä Melbournea ja muutti sinne vaimonsa ja kahden tyttärensä kanssa. Hän tavoitteli täydellisyyttä kaikessa, jopa tilanhoidossakin siinä määrin että eräs hänen ystävänsä lausui: "Hänen kasvattamansa nautakarja ja porsaat näyttivät aina vastapestyiltä."

Nevil Shute oli lämminsydäminen mies, mikä näkyy hänen kirjoissaan ja hänen elämässään. Hän näki ympärillään olevassa maailmassa hyvän ja halusi kirjoittaa siitä. Hän kuoli vuonna 1960 kuudenkymmenenyhden vuoden ikäisenä. Hänen maineensa erinomaisena tarinankertojana on säilynyt meidän päiviimme asti.

Viisi mustaa kanaa
Nevil Shute
Mies oli kotoisin Australiasta, tyttö Englannista. Oli vuosi 1942, ja he olivat japanilaisten vankina Malaijassa. Vihamielisessä viidakossa he kokivat lyhyen yhteisen onnenajan. Mies kertoi elämästään Australian syrjäseuduilla ja »loistokaupungista» nimeltä Alice Springs. Sitten mies oli poissa . . . Vielä turvallisesti Englantiin palattuaankaan ei Jean Paget voi unohtaa häntä. Ja kun yllätyksellinen perintö avaa Jeanille uudet mahdollisuudet, hän haluaa palata pieneen malaijikylään, joka sodan aikana otti hänet ystäväkseen. Se, mitä hän kylästä löytää, ratkaisee odottamatta hänen tulevaisuutensa ja johdattaa hänet viimein maahan, jossa hänen unelmansa toteutuvat. Unohtumattoman kaunis kertomus rohkeudesta, jalomielisyydestä ja rakkaudesta, joka kestää yli ihmiselämän rajojen.

Nevil Shuten ja teoksen *Viisi mustaa kanaa* esittely

Valittujen Palojen kustantamassa kirjassa.

Groverin teoksia voida pitää. Jalonen (1985: 190) luokitteleekin hänen tuotantonsa yhdysvaltalaiseksi.

Mikäli Brownin 51 teosta ja MacDonnellin viisi teosta lasketaan tämän kauden australialaiskäännöksiin nousee käännösten kokonaismäärä 75:een (mukaan luettuina uudet käännökset: 2 kpl "#"). Jos myös Groverin teokset otettaisiin mukaan, nousisi australialaisteosten käännösten määrä suomennosten joukossa vielä huomattavasti.

5. 4. Suomennoksia Patrick Whiten teoksista Colleen McCulloughin *Okalintuihin:* 1965 - 1979

Suomen talouselämä vakiintui 1960-luvulla. Neuvostoliiton merkitys sekä tuonti- että vientimaana lisääntyi muiden perinteellisten kauppakumppanien pysyessä samoina. Kulttuuririntamalla amerikkalaisuus oli ylivoimaista - amerikkalainen viihde vallitsi elokuvateattereissa, televisiossa, videomarkkinoilla ja käännöskirjallisuudessa. Vasta vuonna 1978 englantilaisia kirjoja käännettiin jälleen enemmän kuin yhdysvaltalaisia (Jalonen 1985). Myös käännettyjen australialaisteosten lukumäärä kasvoi entisestään.

5. 4. 1. Kausi 1965 - 1979. Tällä kaudella suomennettiin yhteensä 50 teosta (*). Kuitenkin näistä viisi oli jo kerran suomennettujen teosten uusia käännöksiä (#). Kaikki uudelleen suomennetut teokset ovat lyhennellen käännettyjä ja ilmestyivät Valittujen Palojen julkaisemassa Kirjavaliot -sarjassa. Ennestään tutut Nilandin *Kulkuri ja olkihattuinen tyttö* ja Shuten *Viisi mustaa kanaa* suomennettiin uudelleen vuosina 1977 ja 1978. Tämän lisäksi Valitut Palat julkaisi vuonna 1975 lyhennettynä Catherine Gaskinin *Muuttohaukan* (*Falcon for a Queen*, 1972), joka oli suomennettu aiemmin vuonna 1973. Samoin lyhennettynä julkaistiin Morris Westin *Peitenimi Salamanteri*, 1976 (*The Salamander*, 1973) ja *Terrorin vuosi*, 1977 (*The Harlequin*, 1974), jotka olivat jo suomennettu vuosina 1974 ja 1976. Näyttää siltä, että Valittujen Palojen tapaisessa kirjakerhossa jo tutut kirjat valittiin ns. massalevitykseen. Vasta 1980, eli kun kirjakerho oli jo saanut vankan perustan toiminnalleen, se ainakin australialaiskirjailijoiden osalta uskalsi lähteä käännättämään teoksia, joita ei ollut jo aiemmin suomennettu (ks. Gerald Glaskin *Lento Landfalliin).*

Kaiken kaikkiaan 45 uuden nimikkeen tuotannosta (*) tällä kaudella vastasi neljätoista kirjailijaa. Näistä suomalaiset lukijat tunsivat jo ennestään neljä kirjailijaa, ja siksi on syytä ensiksi käsitellä heidän uusi tuotantonsa.

Nevil Shuten tuotannon kääntämistä jatkettiin hänen kuolemansa (1960) jälkeenkin. Hänen jo vuonna 1942 kirjoittamansa *Pied Piper* julkaistiin vuonna 1966 nimikkeellä *Salamatkalaiset* ja, kuten jo mainittiin, Kirjavaliot julkaisi *Viisi mustaa kanaa (A Town Like Alice)* lyhennelmänä 1978.

Catherine Gaskin, toinen suomalaisyleisön valloittanut australialais(-irlantilainen) kirjailija, jatkoi menestysromaaniensa kirjoittamista. Suomennokset ilmestyivät nopeaan tahtiin. Kaikkiaan yhdeksän Gaskinin teosta suomennettiin tällä kaudella, ja useimmissa tapauksissa alkuperäisen teoksen ilmestymisestä oli kulunut ainoastaan parisen vuotta[13].

Morris Westin kirjojen suomentamista jatkettiin. Kolme teosta suomennettiin: *Suurlähettiläs* 1967 (*The Ambassador* 1965), *Peitenimi Salamanteri,* 1974 (*The Salamander,* 1973) ja *Terrorin vuosi,* 1976 (*The Harlequin,* 1974), joista kaksi viimeistä, kuten on mainittu, ilmestyivät myös lyhenneltynä uudelleen Kirjavaliot-sarjan toimesta.

Mary Patchett on viimeinen lukijalle entuudestaan tunnettu kirjailija, jonka teosten suomentaminen lähti todella käyntiin 1965 - 1979 välisenä aikana ja joka näin varmisti myös suomalaisen nuoriso- ja lastenkirjallisuutta lukevan yleisön parissa paikkansa suosittuna kertojana. Käännettyjä teoksia oli yhteensä yksitoista ja ne kaikki kertoivat joko Ajax -nimisestä koirasta tai Villioriista. Patchett kirjoitti ensimmäisen Ajax-kirjansa, *Ajax the Warrior,* vuonna 1953, ja vuonna 1965 se käännettiin suomeksi nimikkeellä *Minä ja koirat.* Sarja oli ilmeinen menestys, sillä jatkoteokset suomennettiin nopeasti. Patchettin toisen sarjan ensimmäisen teoksen alkuperäinen nimike oli *The Brumby* (1961), joka suomennettiin yksinkertaisesti nimikkeellä*Villiori* (1973). Englanniksi nämä samat teokset olivat ilmestyneet aikavälillä 1953 - 1964, joten viive joidenkin teosten kääntämisessä oli sangen suuri, jopa seitsemäntoista vuotta (*Ajax ja talttumaton Tam,* 1971 - *Tam the Untamed,* 1954).

Kaudella 1965 - 1979 tuli yhteensä kymmenen uutta australialaiskirjailijaa suomalaisyleisölle tutuksi. Seuraavassa heidät esitellään siinä järjestyksessä kuin heidän kirjojensa ensimmäinen suomennos julkaistiin.

Sumner Locke Elliott aloitti tämän kuudennen kauden uudet käännökset. Elliott aloitti uransa näytelmäkirjailijana. Hän muutti toisen maailmansodan jälkeen USA:han, jossa hänet ehkä parhaiten tunnetaan tv-käsikirjoittajana. Suomessa hänet tunnetaan teoksesta *Hiljaa, hän voi kuulla,* 1965 (*Careful He Might Hear You,* 1963). Teos on autobiografinen kertomus Elliottin Australiassa viettämästä nuoruudesta. Se on Elliottin ainoa suomennettu teos, vaikka hänen teostensa kääntämistä olisi hyvin voitu jatkaa myös muilla Australiaan sijoittuvilla teoksilla, mm. *Edens Lost,* 1969 ja *Water Under the Bridge,* 1977, joita on erityisesti kiitelty niiden urbaanisen yhteiskunnan sosiaalisen kuvauksen täsmällisyydestä ja hauskuudesta (Heseltine 1964/76: 239; Mitchell 1981: 165).

Nan Chauncyn teos *Kultaretki Tasmaniassa,* 1966 (*The Roaring 40,* 1963) jatkoi australialaisten lastenkirjailijoiden traditiota Suomessa. Tämä teos jäi kuitenkin hänen teostensa ainoaksi suomennoksi, vaikkakin hänen tuotantonsa on sangen laaja ja

useat hänen kirjoistaan ovat Australiassa voittaneet arvostetun Children's Book of the Year Award'in (Wilde ym. 1985: 151). Chauncyn teoksessa heijastuu eräs australialaisen lastenkirjallisuuden vaihe - se vaihe, jolloin takamailla oleva koti merkitsi turvaa - mutta, joka ei ehkä enää suomalaiseen nuorisoon vedonnut 1960-luvulla.

> *The capacity to survive in primitive surroundings is the mark of a Chauncy hero: he is as much a member of an endagered species as the wild creatures he protects...Family unity is quaranteed by the shared work of a not-too-prosperous farm; change is suspect, and urban ways are not only dreary but morally destructive.* (Niall 1988: 552)

Patrick White ei luonnollisesti Suomessakaan esittelyä kaipaa. Nobelin kirjallisuuspalkinto vuonna 1973 toi hänet suomalaisten lukijoiden tietoon ja antoi hänelle riittävästi julkisuutta[14]. Whiten tuotanto ansaitsisi luonnollisesti yksityiskohtaisen tarkastelun, mutta tässä yhteydessä siihen ei ole mahdollisuutta. Hänen teostensa ensimmäinen suomennos ilmestyi vuonna 1967: *Ne jotka vaunuissa ajavat* (*Riders in the Chariot*, 1961). Nobelpalkinnon jälkeen ensimmäinen suomennettu teos oli *Myrskyn silmä*, 1974 (*The Eye of Strom*, 1973), ja vuonna 1977 julkaistiin varhainen teos *Kohti mantereen sydäntä* (*Voss*, 1957). Samana vuonna julkaistiin myös novelli *Täysi maha* Nobel-kirjailijoiden suomennoskokoelmassa. Yllättävästi nämä teokset ovatkin (ainakin toistaiseksi) jääneet viimeisiksi Whiten teosten suomennoksiksi, sillä seuraavalla tarkastelukaudella ei hänen teoksiaan enää ole käännetty.

Ivan Southallista sai nuorisokirjallisuus myös Suomenkin markkinoilla verrattain hyvin menestyneen kirjailijan, joka on useaan otteeseen saanut erilaisia kirjallisuuspalkintoja. Kaikkiaan neljä Southallin teosta käännettiin: *Pakkolasku pimeään*, 1969 (*To the Wild Sky*, 1967), *Pensaspalo*, 1970 (*Ash Road*, 1965), *Päästä pallo lentoon*, 1971 (*Let the Balloon Go*, 1968) ja *Kaupunki on meidän*, 1973 (*Chinaman's Reef Is Ours*, 1970). Southall esittää nuorille lukijoilleen elämän realismia heidän omasta perspektiivistään. Päinvastoin kuin Chauncyn teokset Southallin kirjojen lapset joutuvat itsenäisesti kohtaamaan kaikenlaisia vastoinkäymisiä. Heidän maailmassaan ei mikään ole varmaa, vanhempiin ei voi turvautua, ja luonto on uskomattoman julma (Niall 1988: 553). Syystä Southallin teksti vetosi myös 1970- ja 1980-luvun suomalaislapsiin.

> *Southall combines an outstanding ability to identify with and to realize the thoughts, feelings and agonies of childhood and adolescence with a gift for evoking suspense in scenes of gripping action. A realist who deals frankly with contemporary and universal problems ranging from physical disability to psychological instability and emotional inadequacy, he makes few concessions to his youthful audience...[His books] are... about groups of children who face disaster without adult help and with varying degrees of success; in all of them the central theme is the growth to maturity.* (Wilde ym. 1985: 640)

■ **Kuolleita**

Kirjailija Patrick White

Omaperäinen kertoja toi Australian maiseman maailmankirjallisuuteen

Australialainen Nobel-kirjailija *Patrick White* kuoli sunnuntaina 30. syyskuuta Sydneyssä. Hän oli syntynyt Lontoossa 28. toukokuuta 1912.

White sai kirjallisuuden Nobel-palkinnon 1973 "eeppisestä ja psykologisesta kertojantaiteesta, joka on tuonut kirjallisuuteen uuden maanosan".

White oli neljännen polven australialaista lammasfarmarisukua. Hän syntyi ja opiskeli Englannissa, mutta vietti lapsuutensa Australiassa, josta saadut vaikutelmat hallitsevat hänen teoksiaan.

Hän elätti itsensä lampaanhoitajana, palveli toisen maailmansodan aikana ilmavoimissa lähidässä ja palasi lopullisesti Australiaan 1947. Ensimmäinen menestysteos oli Happy Valley (1939), mutta hänen matkansa maailmanmaineeseen oli hidas.

Whiten mielikirjailijat olivat Tolstoi, D. H. Lawrence ja James Joyce. Näiden antamista vaikutteista hän kehitti omaperäisen kertojanotteen, jossa elää Australian luonto mahtavana panoraamana. Maisema saa voimakkaita symbolisia korostuksia ja on itse asiassa sieluntilan heijastumaa. Whiten sankarit ovat usein uudisraivaajia tai tutkimusmatkailijoita, jotka saavat myyttiset mittasuhteet.

"Australialainen luomiskertomus" The Tree of Man (1955) oli Whiten kansainvälinen läpimurto. Hänen tuotannostaan on suomennettu romaanit Kohti mantereen sydäntä, Ne jotka vaunuissa ajavat ja misantrooppinen vanhan naisen kuvaus Myrskyn silmä.

Ruotsin Akatemian mukaan hänen kerrontansa osoittaa murtumatonta luovaa voimaa ja levotonta etsintää. "Hän on kamppaillut kielen kanssa puristaakseen siitä kaiken voiman ja vivahteet mahdollisuuksien rajoille asti."

Monissa Whiten teoksissa on sivullisen näköpisteestä lähtevää modernin elämäntavan kritiikkiä. Varsinkin uuden ajan vaikutus Australiassa sai hänen tuomionsa.

Poliittisesti hän oli vasemmistolainen, joka arvosteli purevasti mm. Englannin kuningashuonetta. Hän ei hyväksynyt hallituksensa politiikkaa Australian alkuperäisväestön kohtelussa ja boikotoi 1988 Australian valkoisen asutuksen 200-vuotisjuhlia.

White oli homoseksuaali ja eli 45 viimeistä vuottaan kumppaninsa Manoly Lascarisin kanssa. Hänen omaelämäkertansa Flaws in the Grass ilmestyi 1980.

Helsingin Sanomat 2.10.1990 huomioi Patrick Whiten kuoleman.

Arthur Upfield edustaa kirjailijana jännityskirjallisuutta, mutta hänen teoksensa ovat siinä mielessä poikkeavia, että niissä seikkaileva salapoliisi ei ole yleismaailmallinen, vaan todella australialainen etsivä: Bony, jonka suonissa virtaa australialaisalkuasukkaan veri. Upfield sijoittaa kirjojensa tapahtumat Australian sisämaan pensaikkoihin ja takamaille, ja on siten yksi niistä kirjailijoista, jotka ovat ylläpitäneet "erämaiden myyttiä" - myyttiä siitä, että se on valloitettavissa, jos vain löytyy tarpeeksi Bonyn kaltaisia rohkeita yksilöitä sitä valloittamaan (Bennett 1988: 445). Upfield pyrkii kuitenkin myös syvällisempään tulkintaan: sisämaiden kasvattien mentaliteetin kuvaukseen. Erityisesti hän on kiinnostunut epänormaalisuuksien psykologiasta (Miller 1940/73: 571 - 573). Erilaisena jännityskirjailijana pidettävän Upfieldin teoksista olisivat useammatkin ansainneet tulla suomennetuiksi Suomessa jo suomennettujen teosten, *Bony ja punainen lentokone,* 1969 (*Wings above the Diamantina,* 1936) ja *Bony ostaa naisen,* 1971 (*Bony Buys a Woman,* 1957), lisäksi.

James Aldridge lienee kirjailija, joka ansaitsisi myös suurempaa huomiota Suomessa. Ei ainoastaan siksi, että hän on jopa kirjoittanut novelleja, joissa kuvataan sodanaikaisia suomalaisia (näitä ei kuitenkaan ole suomennettu:*Forgive Us Our Trespass, Sunset for a War, Red Finn,* ks. Aldridge 1960: 9 - 34), vaan myös siksi, että häntä pidetään useassa maassa hyvin monipuolisena ja arvostettuna kirjailijana, joka ottaa kantaa myös poliittisiin asioihin. Tällä suomennoskaudella häneltä julkaistiin teos*Villihevonen,* 1976 (*The Marvelous Mongolian,* 1974), joka on nuorisokirja ja kertoo erään Mongolian villihevosen seikkailuista.

Ruth Park on myös tämän kauden uusi australialainen lastenkirjailija. Niallin (1988: 554) mukaan Park on tuotannollaan edistänyt australialaisen lastenkirjallisuuden siirtymistä Chauncyn tapaisesta realistisesta suunnasta fantasiaan. Parkilta julkaistiin tällä kaudella kaksi teosta: *Pompeliini seikkailee,* 1976 (*The Muddle-Headed Wombat,* 1962) ja *Pompeliini lomalla,* 1977 (*The Muddle-Headed Wombat on Holiday,* 1974).

Jon Cleary jatkoi australialaisten jännityskirjailijoiden esillemarssia Suomessa. Wilde ym. (1985: 163) kuvaa Clearya seuraavanlaiseesti:

> *A popular adventure writer with a talent for gripping action, atmosphere and convincing dialogue...[who] frequently evokes the psychological subtleties and moral complexities of personal relationships.*

Clearyltä käännettiin tällä kaudella kolme teosta: *Ryöstö Vatikaanissa,* 1977 (*Peter's Pence,* 1974), *Vihreän härän jumala,* 1978 (*High Road to China,* 1977) ja *Jäljissä kuoleman varjo,* 1979 (*The Safe House,* 1975). Varsinaisen asemansa suomalaisen yleisön keskuudessa Cleary vankiinnutti kuitenkin vasta seuraavalla suomennosten tarkastelukaudella.

Kuvitusta Ruth Parkin *Pompeliini seikkailee* ja *Pompeliini lomalla* kirjoista.

JON CLEARY

VIHREÄN HÄRÄN JUMALA

Tuskin Savoyn hotellipoika oli kantanut Eve Tozerin tavarat huoneeseen, kun paikalle ilmestyi pieni salaperäinen kiinalainen. Mies ilmoitti Even isän olevan panttivankina ja vaati lunnaiksi Even juuri mukanaan tuomaa jadeveistosta.
Tilanne oli kriittinen. Veistos oli luovutettava Kiinassa vajaan kolmen viikon kuluttua. Yksikään laiva ei ehtisi sinne ajoissa. Lentäminen oli ainoa vaihtoehto.

Matkasta 2-paikkaisilla armeijan Bristoleilla halki puolen maapallon tulee hämmentävä seikkailu. Suunnistus sotaakäyvien maiden ilmatilassa, välilasku maantierosvojen käsiin, vierailu ruhtinaan loistopalatsissa – tapahtumia joita yksikään heistä ei olisi etukäteen uskonut todeksi.
Ja koko heidän matkansa ajan liikemies Tozer on kiinalaisten armoilla, odottaen joka hetki viimeistä iskua niskaansa...

Sisällön esittely Jon Clearyn teoksen kannesta.

Australialainen **Jon Cleary**, s. 1917, on ehtinyt tähän mennessä julkaista pitkälle neljättäkymmentä romaania, vaikka ensimmäisen käsikirjoituksen nappasikin aikanaan taifuuni Uudessa-Guineassa. Hän aloitti uransa kirjoittamalla sotakokemuksistaan viikkolehtiin, voitti novelleillaan useita palkintoja, rohkaistui sitten yrittämään pitempää proosaa ja menestyi.
Kirjailijan työvire on edelleen erinomainen. Yhdessä vaimonsa Joyn kanssa hän matkustelee ympäri maailmaa hakemassa aiheita romaaneihinsa. Toistaiseksi viimeisin pysähdyspaikka kuuluu olevan Berliini, jossa hän perehtyy sotaa edeltäviin oloihin kaupungin itäisellä sektorilla.
Clearyn teoksista on filmattu kolme ja televisioelokuviksi ollaan valmistelemassa useampaakin. Ennen Feenikspuuta on kirjailijan tuotannosta ilmestynyt suomeksi Ryöstö Vatikaanissa (Peter's Pence) 1977, Vihreän härän jumala (High Road to China) 1978 ja Jäljissä kuoleman varjo (The Safe House) 1980.

Kirjailijaesittely teoksessa *Fenikspuu.*

Colleen McCullough kuuluu niiden harvojen kirjailijoiden joukkoon, jotka suomalainen yleisö heti tiedostaa australialaiseksi. Hän löi itsensä läpi, ei kuitenkaan kirjansa käännöksellä, vaan siihen pohjautuvalla televisiosarjalla, joka kantoi samaa nimeä kuin hänen teoksensa *Okalinnut,* 1978 (*Thorn Birds,* 1977). Tämän rakkausromaaneihin luettavan teoksen tapahtumat sijoittuvat Australiaan, vaikka televisiosarja olikin amerikkalaisten tekemä ja enimmäkseen kuvattu amerikkalaisessa studiossa. Kun kirja käännettiin, sen saavuttama menestys lienee yllättänyt kustantajatkin. Vuonna 1978 sitä myytiin 23 000 kappaletta, ja se oli toiseksi eniten myyty romaani Suomessa (Jalonen 1985: 229). Tällä tarkastelukaudella siitä julkaistiin uusi painos kirjakerhopainoksena (Femi-Suuri naisten kirjakerho, 1979) ja uusien painosten ottaminen jatkui 1980-luvulla. *Okalintujen* saaman menestyksen jälkeen kustantaja etsi pikaisesti käsiinsä myös McCulloughin aikaisempaan tuotantoon kuuluvan teoksen, *Tim* (1974), joka käännettiin samalla nimikkeellä vuonna 1979. Kirjasta otettiin jo samana vuonna toinen painos, ja sen lisäksi kirjakerhot julkaisivat kirjasta omat painoksensa: Femi-Suuri Naisten Kirjakerho vuonna 1979 ja Suuri Suomalainen Kirjakerho samoin vuonna 1979. Kirjasta on tehty myös elokuva, mutta tutkimuksen tässä vaiheessa on selvittämättä, onko elokuva esitetty Suomessa ja milloin sekä miten se mahdollisesti on vaikuttanut teoksen myyntimenestykseen.

Colin Thiele, joka Australiassa tunnetaan myös runoilijana, tunnetaan Suomessa vain lastenkirjailijana. Häneltä on käännetty vain yksi teos: *Myrskyn poika,* 1979 (*Storm Boy,* 1963). Se suomennettiin ilmeisesti siksi, että teoksesta on tehty filmiversio, joka ainakin Australiassa lisäsi kirjan myyntiä huomattavasti (myyty 550 000 kappaletta, Brett 1988: 458). Suomennos on kuvitettu filmistä otetuin kuvin.

Yhteenvetona voidaan todeta, että pääbibliografiassa (liite 3) esitettyjen australialaiskirjailijoiden osuus suomalaisessa käännöskirjallisuudessa lisääntyi jonkin verran vuosien 1965 - 1979 aikana. Jalosen (1985: 228) tutkimuksessa australialainen kirjallisuus saa vuoden 1978 julkaistun käännöskirjallisuuden tilastossa oman sarakkeen: sen osuus on 1,3 % koko käännöskirjallisuudesta. Kaiken kaikkiaan nyt käsitellyllä kaudella suomennettiin 50 australialaista teosta. Näistä viisi oli jo aikaisemmin käännettyjen teosten uusia ja usein lyhennettyjä suomennoksia ja 45 aivan uutta nimikettä. Kyseisten teosten kirjoittajista neljä oli ennestään tuttuja suomalaisyleisölle. Lukijoille esiteltiin myös kymmenen aivan uutta australialaiskirjailijaa. Tällä kaudella on havaittavissa myös sellaisten massatiedotusvälineiden kuten television ja elokuvan merkittävä vaikutuksen lisäys kirjojen käännöspäätöksiin. Kuitenkin näiden yhteyksien tarkempi tutkimus vaatisi erillistä jatkotutkimusta.

5. 4. 2. Suositut kioskiviihdekirjailijat vuosina 1965 - 1979. Pääbibliografiassa esitettyjen teosten suomennosten lisäksi suomennettiin edelleen kioskikirjallisuuteen kuuluvia jännitys- ja lännen tarinoita Carter Brownilta, James E. MacDonnellilta ja Marshall Groverilta. Vuosina 1965 - 1970 julkaistiin yhteensä **68** Carter Brown kirjaa (liite 4), ts. enemmän kuin koko muuta australialaiskirjallisuutta. Ajan hengen muutos heijastui myös Carterin kirjoissa.

> *Psykoanalyysi-istunnot ovat jo vuoden 1968 carterbrowneissa päivänselvä asia. Seksuaalisuudella pelataan paljon avoimemmin...Erityisesti tämä korostuu suomalaisen kustantajan myynninedistämisessä: nimiksi valitaan...mm. Turvaton Venus, Seksikatti Sally, Katse alastomaan - päin!, Puhelintyttö Kaliforniasta jaKuka murhasi tohtori Seksin?. Kansikuvissa tytöt poseeraavat mikrohameissa tai pikkuhousuissa, sängynlaidalla tai lammikossa.* (Jalonen 1985: 199)

Kun Valpas-Mainoksen kustantama sarja loppui 1970, Carter Brown -kirjoja oli julkaistu yhteensä 120 nidettä. Carterbrowneja julkaistiin parhaimpina vuosina kaksitoista, mutta ilmeisesti niin suurina painoksina, ettei niistä enää ollut tarvetta ottaa toista painosta, kuten ensimmäisistä Carter Brown -kirjoista. Sarjassa viimeiseksi julkaistu *Ruumis näyteikkunassa*, 1970 kuului Carter Brownin varhaistuotantoon, *Bella Donna Was Poison*, 1957.

MacDonnellilta ilmestyi suomeksi yhteensä **17** teosta (liite 5). Mikäli Brownin ja MacDonnellin kirjat otettaisiin mukaan bibliografiaan nousisi australialaisnimikkeiden määrä 135 (uudet käännökset ja lyhennelmät mukaanluettuna). Groverin teoksien määrää ei tältä kaudelta ole laskettu.

5. 5 Uusimmat Australian kertomakirjallisuuden suomennokset: 1980 - 1989

5. 5. 1 Kausi 1980 - 1989. Viimeisellä suomennosbibliografian tutkimuskaudella tutkimuksessa löyti pääbibliografiaan yhteensä 27 australialaisnimikettä (*). Näistä kuitenkin kolme oli aikaisemmin julkaistujen nimikkeiden uusia ja lyhennettyjä suomennoksia (#). Kyseessä olivat ennestään tunnettujen kirjailijoiden teokset, jotka nyt julkaistiin Kirjavalioiden toimesta lyhennettyinä suomennoksina: vuonna 1980 Nevil Shuten *Luottamustehtävä*, joka oli jo suomennettu 1961 ja vuonna 1982 hänen *Salamatkalaiset*, joka oli ilmestynyt suomeksi jo 1966 sekä vuonna 1984 Catherine Gaskinin *Sara Dane*, aiemmin suomennettu 1956.

Viideltä jo vanhastaan suomalaisille tutulta kirjailijalta käännettiin uusia teoksia. Kaksi näistä kuuluu selvästi jännityskirjailijoiden joukkoon: Cleary ja West.

Jon Clearyltä julkaistiin *Yksinäinen sota*, 1981, lyhennelmä teoksesta *A Very Private War*, 1980 ja *Feenikspuu*, 1986 Koko Kansan Kirjakerhon kustantamana (*The*

Phoenix Tree, 1984). Mielenkiintoista näiden Clearyn teosten julkaisemisprosessissa on, että nyt Kirjavaliot ja kirjakerhot julkaisivat kirjan ennen muita kustantajia, kun taasen aikaisemmin niiden julkaisemat painokset näyttivät seuraavan muiden kustantajien aikaisempia painoksia. Kirjakerhot omaksuivat itselleen siis yhä suuremmassa määrin uusien kirjailijoiden ja uusien teosten esittelytehtävän.

Morris Westin romaaneja käännettiin tällä kaudella kolme, noin kahden vuoden välein: *Proteus,* 1980 (*Proteus,* 1979), *Punainen Susi,* 1982 (*Summer of the Red Wolf,* 1971), joka julkaistiin Kirjavalioiden kustantamana lyhennelmänä ja *Maailma on lasista tehty,* 1984 (*The World is Made of Glass,* 1983). Ainoastaan *Punaisen Suden* kääntämisessä on havaittavissa pitkähkö viive.

Mainituista jännityskirjailijoista poikkeaa suuresti James Aldridge, jonka kuvaa kirjailijana suomalaisyleisön parissa hänen vuonna 1981 käännetty *Viimeinen silmäys* (*One Last Glimpse,* 1977) laajensi. Kirja on mielenkiintoinen Hemingwayn ja Fitzgeraldin sekä Hugon ja Balzacin rinnakkaisasetelma.

Catherine Gaskinin teosten suosio jatkui. Hänen teoksiaan käännettiin ripeästi ja ilman suurempaa viivettä: *Brandonin suku,* 1982 (*Family Affairs,* 1980), *Minkä elämä lupasi,* 1983 (*Promises,* 1982), *Suurlähettilään naiset,* 1986 (*The Ambassador's Women,* 1985) ja *Paratiisin perilliset,* 1989 (*The Charmed Circle).*

Myös Colleen McCullough oli jo aikaisemmin julkaistuilla rakkausromaaneillaan *Okalinnut* ja *Tim* vakiinnuttanut asemansa. *Okalinnut* -kirjasta otettiin mm. vuonna 1984 sekä viides painos (29 000) että kuudes painos (36 000) ja vuonna 1985 seitsemäs painos (39 000). Kustantajat olivat varmoja siitä, että nimi "McCullough" myy uusina käännöksinäkin: *Kutsumus ja kiusaus,* 1982 (*An Indecent Obsession,* 1981), *Parantaja,* 1985 (*A Creed for the Third Millennium,* 1985) ja *Missalonghin naiset,* 1988 (*The Ladies of Missalonghi,* 1987).

Uusia australialaiskirjailijoita esitellään suomalaiselle yleisölle tällä kaudella kahdeksan: Peter Carey, Joyce Dingwell, Gerald Glaskin, Barbara Hanharan, Thomas Keneally, Tony Kenrick, Alan Marshall ja Elyne Mitchell. Useimmalta kirjailijalta on toistaiseksi käännetty ainoastaan yksi teos. Seuraavassa tekijät ja teokset esitellään julkaisujärjestyksessä.

Gerald M. Glaskinin alun perin 1963 ilmestynyt *Flight to Landfall* käännettiin Kirjavalioiden toimesta lyhennettynä vuonna 1980 nimikkeellä *Lento Landfalliin.* Lähdeteoksina käytetyistä teoksista ainoastaan Wilde ym. (1985: 295 - 296) mainitsee Glaskinin. Glaskinin kerrotaan aloittaneen kirjailijauransa sodan aikana ja hänen ensimmäinen romaaninsa *A World of Our Own* (1955) käsittelee sotilaiden sopeutumista sodanjälkeiseen elämään. Häneltä on Australiassa ilmestynyt romaaneja melko tasaiseen tahtiin, mutta niitä ei ole suomennettu.

Colleen McCullough

»Minusta kirjan ei tarvitse olla edes uskottava, sen pitää olla nautittava.»

Kun australialaissyntyinen Colleen McCullough oli julkaissut edellisen maailmanmenestysromaaninsa Okalinnut, suomeksi 1978, hän kertoi haastattelijoille kirjoittavansa kerran viidessä vuodessa ja rakastuvansa kerran viidessä vuodessa. Kutsumus ja kiusaus -romaanin synnyttänyt sydäntenmurskaaja lienee ollut samantyyppinen kuin Okalintujen kätilö: Okalintujen kuolematon rakkaustarina muistuttaa ylevyydessään, intohimossaan ja saavuttamattomuudessaan sisar Honourin ja kersantti Michaelin rakkaustarinaa. Myös maailmanmenestys on tälle romaanille taattu; siinä on samaa väkevyyttä, hienoutta ja lumoutta kuin edellisessäkin kirjassa.

Colleen McCullough, s. 1938, vietti lapsuutensa Australian Uudessa Etelä-Walesissa. Hänen isänsä oli sokeriruo'on leikkaaja. Tytär oli matemaattisesti ja taiteellisesti lahjakas, mutta ryhtyi opiskelemaan lääketiedettä ja matematiikkaa, koska tuohon aikaan oltiin sitä mieltä ettei taide elätä. Colleen McCullough muutti 25-vuotiaana Englantiin, työskenteli sairaanhoitajana ja kiinnostui fysiologiasta ja neurologiasta. Sitten hänet kutsuttiin Yhdysvaltoihin 1967, ja hän työskenteli kymmenen vuotta Yalen yliopiston neurologisella osastolla laboratoriossa. Okalintujen menestymisen myötä hän erosi työstään, koska hänen mielestään kuuluisuus ja sairaalatyö eivät sovi yhteen. Ennen Okalintuja oli jo ilmestynyt romaani Tim.

Kahdessa edellisessä kirjassaankin Colleen McCullough on käyttänyt aineksia omasta kokemusmaailmastaan, mutta tässä uusimmassa kirjassaan hän on voinut käyttää tietojaan suoraan kuvatessaan sitä omalaatuista maailmaa, jonka osasto X »viidakkohöperöineen» muodostaa. Ja siitä syystä Kutsumus ja kiusaus ei ole ainoastaan nautittava vaan myös uskottava, vaikka uskottavuutta kirjailija itse ei pidäkään niin tärkeänä. Hän haluaa kirjoittaa tavalliselle lukevalle yleisölle. Ja kaikkein kiinnostavinta hänestä on kirjoittaa ihmisistä, joihin tutustuminen vie häneltä ainakin kymmenen kirjoituskertaa. Kutsumus ja kiusaus -romaanin seitsemän päähenkilöä ovat todellakin läpikotaisin tutkittuja, eläviä yksilöitä, joiden viidakossa ja sodassa syntynyt tuska kaukaisenakin koskettaa suomalaista lukijaa.

Tyynen valtameren trooppinen maailma kuhisee elämää, painostavat monsuunisateet uhkaavat, helle tukahduttaa. Colleen McCullough on todellakin hyvä kuvaamaan, kuten hän on itsekin myöntänyt. Tämäkin kirja on hyvin australialainen, kuten Okalinnut on kirjailijan itsensä mielestä, mutta samalla siinä on jotakin hyvin yleispätevää: ihminen asetetaan vastakkain oman itsensä ja lähimmäisensä kanssa poikkeuksellisissa tapahtumissa jotka vasta paljastavat kokijan todellisen olemuksen.

Colleen McCulloughin suunnitelmissa oli Okalintujen jälkeen seuraavaksi kirjoittaa Sidneystä 1960-luvulla ja taiteilijakaupunginosasta, jossa hän itse asui opiskeluaikana. Itse asiassa hänen viisivuotissuunnitelmansa ulottuu vuodelle 2005. Ehkä viiden vuoden väliajoin tuleva uusi rakkaus yllyttää hänet kirjoittamaan vielä tuon 67-vuotissyntymäpäivänkin jälkeen. Aiheita tältä analysoivasti ja tunteisiin vetoavasti kirjoittavalta menestyskirjailijalta tuskin tulee puuttumaan, niin erilaisia kolme ensimmäistä kirjaa ovat olleet.

Kirjailijaesittely SKKK:n kustantamassa *Kutsumus ja Kiusaus* teoksessa.

Joyce Dingwelliltä ilmestyi suomeksi kaksi teosta, jotka kummatkin kuuluvat lähinnä kioskikirjallisuuden tyylisiin rakkauskertomuksiin. Vuonna 1981 ilmestyi *Pomon tytär (The Boss' Daughter)* ja 1984 *Veli susihukka (Brother Wolf)*.

Barbara Hanharanilta suomennettiin yksi teos *Vihreä on meri*, 1981 *(Sea Green,* 1974), joka on myös rakkaustarina, mutta jossa taiteelliset pyrkimykset ovat korkeammalla kuin Dingwellin teoksissa. Hanharania pidetään mm. hyvänä tunnelmanluojana. Australiassa häneltä on ilmestynyt kuusi romaania.

> *She is particularly preoccupied with the contrast between the prim respectability of nineteenth century society, especially Adelaide society, and its seamy or horrific underside. She ... sees her novels as 'concerned with contrasts, contradictions: beauty and horror, love and death, frivolity and menace; the precisely-detailed world of substance, the darker world of instinct; the queerness of mind split from body, the absurd fantasy of the "ordinary"'* . (Wilde et al 1985: 315)

Alan Marshallin vuonna 1981 käännetty teos *Elämä edessäni* (*I Can Jump Puddles,* 1955) on myös Kirjavalioiden julkaisema lyhennelmä. Se on autobiografinen kertomus kirjailijan lapsuudesta ja siitä, kuinka hän koki elämän vammaisena. Kirja on käännetty useille kielille, ja siitä on tehty sekä elokuva että televisiosarja (Wilde ym. 1985: 462). Australiassa Marshall tunnetaan lukuisten kirjojen ja varsinkin novellien kirjoittajana, joita ei kuitenkaan ole suomennettu.

Elyne Mitchell on nuorisokirjailija, joka täydentää aikaisempien australialaisten lasten- ja nuorisokirjailijoiden, Turnerin ja Patchettin tuotantoa. Hänen teoksensa australialaisesta villihevosesta kertova *Thowra, hopeaharja* (1982; *The Silver Brumby,* 1958) sopisi aiheeltaan vaikkapa jatkoksi Patchettin Villiori-sarjalle.

Peter Careyn, australialaisittain hyvin menestyneen kirjailijan, teos *Bliss* (1981) käännettiin vuonna 1983 nimikkeellä *Hurmio*. Vuonna 1988 Carey sai brittiläisen Booker -kirjapalkinnon romaanistaan *Oscar and Lucinda*. Kirjan suomennos ilmestyi vuonna 1989 Tammen Keltainen kirjasto -sarjassa Leena Tammisen suomentamana. Käännöspäätös oli Tammen edustajan mukaan tehty jo ennen Booker-palkintoa (Huvudstadsbladet ja Helsingin Sanomat 27. 10. 1988). Booker-palkinto yleensä tietää kirjalle painosten ja käännösten lisäystä. Se saattaa jopa johtaa kirjailijan aikaisempien teoksien kääntämiseen. Näin ei kuitenkaan ole käynyt eräälle toiselle australialaiselle Booker-palkinnon saajalle.

Myös Thomas Keneally sai Booker -palkinnon vuonna 1983 kirjastaan *Schindler's List*, 1982. Kirja suomennettiin heti palkinnon jälkeen 1984 nimikkeellä *Schindlerin lista*. Kirjan tapahtumat sijoittuvat toiseen maailmansotaan ja natsi-Saksaan. On hieman yllättävää, etteivät kustantajat samalla suomennuttaneet Keneallyn muita teoksia, esimerkiksi niitä hänen teoksistaan, jotka ovat myös olleet Booker-palkinnon ehdokkaina: *The Chant of Jimmie Blacksmith* (1972), *Gossip from the Forest* (1975)

Booker-palkinto meni Peter Careylle

HS 27.10.88

Australialaisteos suomeksi ensi syksynä

Lontoo (STT—DPA—Reuter) Brittiläinen Booker-kirjapalkinto on myönnetty australialaiselle kirjailijalle Peter Careylle romaanistaan *Oscar and Lucinda* (Oscar ja Lucinda).

Booker-palkinnon tämänvuotisesta saajasta ilmoitettiin tiistain ja keskiviikon välisenä yönä Lontoossa. Palkintoon liittyy 15 000 punnan eli noin 110 000 markan rahasumma.

Palkinnon saajan valitsee vuosittain palkintolautakunta useiden romaanien joukosta, jotka ovat ilmestyneet Isossa-Britanniassa.

Careyn romaani oli ennakkosuosikki viimeisessä valinnassa mukana olleista kuudesta romaanista. Carey oli ainoa ei-britti finalistien joukossa. Hän on syntynyt Victoriassa sijaitsevassa Bacchus Marshissa Australiassa.

Oscar and Lucinda on rakkauskertomus 1800-luvun Englannista ja Australiasta. Päähenkilöt ovat pappi ja nuori perijätär, joita yhdistää pelinhimo.

"Palkinto on erinomaisen tärkeä kirjan myynnin kannalta", Sydneyssä asuva 45-vuotias Carey sanoi kuultuaan palkinnosta. "Huomenna kustantaja laittaa koneet pyörittämään toista 40 000 kappaleen painosta."

Edellisen kerran Peter Carey (s. 1943) oli Booker-ehdokkaana 1985.

Peter Carey ei ole Suomessa tuntematon kirjailija. Hänen romaaninsa *Hurmio* (1981) ilmestyi Kirjayhtymän Arena-sarjassa 1983.

Peter Carey

Hurmio on saamassa jatkoa, sillä *Oscar ja Lucinda* ilmestyy suomeksi ensi syksynä Tammen kustantamana. Se ilmestyy Keltaisessa kirjastossa. Sen suomentaa Leena Tamminen.

"Päätös suomentamisesta tehtiin jo ennen kuin kirja nimettiin Booker-ehdokkaaksi", kertoo Vappu Orlov Tammesta.

Sekä Helsingin Sanomat että Huvudstadsbladet huomioivat Peter Careyn Booker-palkinnon 27.10.1988.

Bookerpriset 1988

Peter Carey, Australien

Peter Carey skålar för årets Bookerpris som han fick för romanen Oscar and Lucinda.

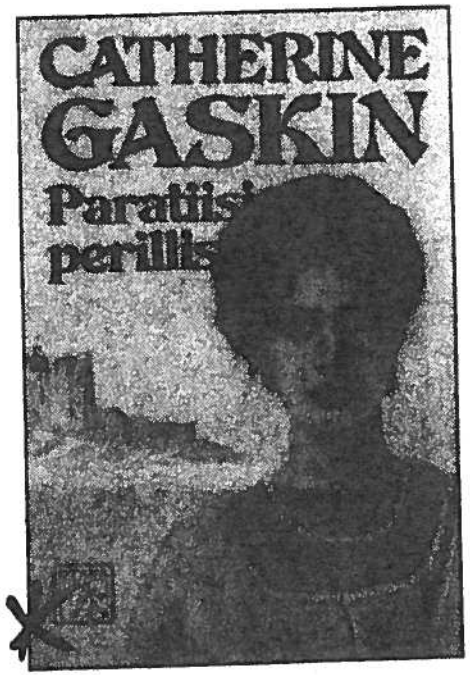

Catherine Gaskin
PARATIISIN PERILLISET
Väkeviä ihmiskohtaloita, Skotlannin jylhiä maisemia, loistokkaita juhlia upeissa linnoissa, Hollywoodin suihkuseurapiireissä. Lukuromaani parhaimmillaan! 712 sivua. Ovh. 148,-

Tony Kenrick
KUOLEMAN LUMI
Burma, Hongkong, Lontoo, New York... Tällä huumekeikalla pelissä on paljon enemmän kuin raha! Ovh. 128,-

Otavan australialaisteosten mainoksia.

ja *Confederates* (1979) (Wilde ym. 1985: 385). Ei edes *The Chant of Jimmie Blacksmithin* filmiversio (1978) saanut aikaan teoksen suomentamista. Kuitenkin Keneally on kirjailija, jolla on erittäin vankka asema australialaisessa kirjallisuudessa ja joka ansaitsisi tulla suomennetuksi laajemminkin.

Tony Kenrickiltä on toistaiseksi julkaistu suomeksi kaksi jännitysromaania. Vuonna 1987 ilmestyi *Shanghain yllätys (Faraday's Flowers* 1985) ja vuonna 1989 *Kuoleman lumi (China White)*. Nähtäväksi jää, tuleeko hänestä Clearyn ja Westin ohella suomalaisten suosima australialaisjännityskirjailija.

5. 5. 2 Kioskikirjallisuuden uusimmat suomennokset. Pääbibliografiasta erillisenä käsitellyiden Carter Brownin, James MacDonnellin ja Marshall Groverin teosten kääntämistä jatkettiin myös tällä viimeisellä tarkastelukaudella (ks. liitteet 4 ja 5). Carter Brownin teoksia aikaisemmin julkaissut sarja lopetettiin vuonna 1970. Kyseisellä kaudella aloitettiin kuitenkin uusi Viihdeviikareiden kustantama Carter Brown -sarja. Siinä ensimmäinen teos *Kuoleman salaseura* julkaistiin 1983. Vuonna 1985 julkaistiin kuusi nimikettä: *Jäähyväiset Michelle, Mallimurha, Pahan pauloissa, Paheellinen perijätär, Vaarallinen kaunotar* ja *Yön kuningatar*. Viimeisin Carter Brown - teos on 1986 julkaistu *Wheelerin tulikoe*.

James E. MacDonnellilta ilmestyi yhteensä yhdeksän merisotaromaania. Vuonna 1980 julkaistiin kolme teosta (*Ei paluuta takaisin, Hyökätkää ja upottakaa, Väärennetty käskykirje)* ja samoin vuonna 1981 (*Viholista silmästä silmään, Viiden sylen syvyydessä, Hävittäjäkapteeni)*. Viimeisin MacDonnellilta käännetty teos on *Sodan vuorovedet* vuodelta 1985.

Jos Brownin ja MacDonnellin teokset lasketaan mukaan käännettyjen australialaisteosten määrään, nousee luku 39:ään. Marshall Groverin kioskikirjallisuudessa julkaisemat pienoisromaanit nostaisivat lukua vielä korkeammaksi, niistä ei kuitenkaan tässä yhteydessä ole valmistettu erillistä bibliografiaa.

Luvussa 6 esitetään australialaisteosten suomennoksista kokonaiskuva.

6 AUSTRALIAN KERTOMAKIRJALLISUUDEN SUOMENNOKSET: KOKONAISKUVA 1890-1989

Tutkimuksen pääbibliografiassa esitetyn australialaisen kertomakirjallisuuden käännösten kokonaiskuva on seuraavanlainen. Kaikkiaan on sadan vuoden aikana, 1890 - 1989, australialaista kirjallisuutta käännetty 105 nimikettä. Mikäli tähän lukuun lisätään erillisinä nimikkeinä jo aikaisemmin käännettyjen teosten uudet, eri kääntäjän tekemät käännökset (12), nousee käännösten yhteismäärä 117 teokseen (käännösten lukumäärä nousisi vielä, mikäli mukaan otettaisiin Carter Brownin, James MacDonnellin ja Marshall Groverin viihdekirjat). Kuviossa 1 esitetään käännösten kokonaismäärät kultakin kaudelta.

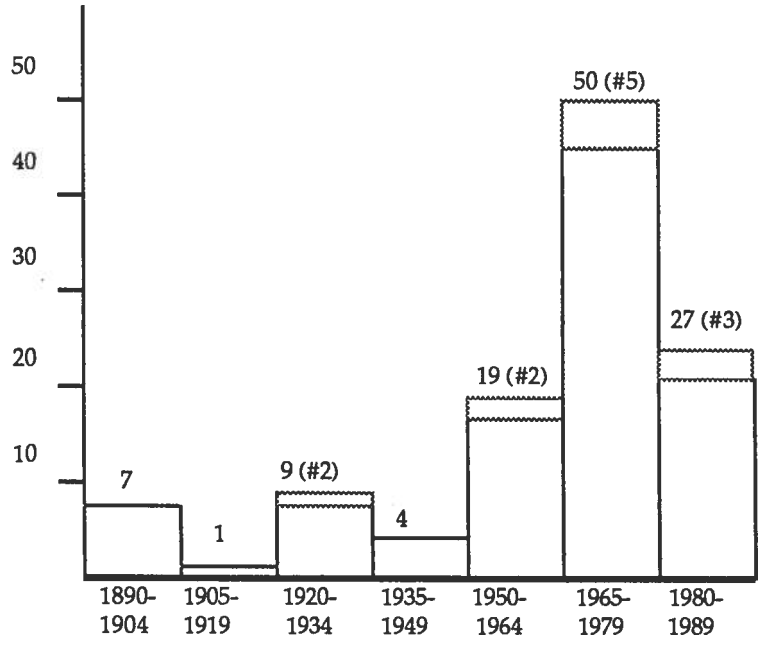

Kuvio 1. Suomennettujen australialaisteosten määrät tutkimuskausittain (katkoviivat ja sulkeissa olevat numerot osoittavat uudelleen käännettyjen teosten # määrän).

Käännösten lukumäärä pysyi aina 1950-luvulle saakka vähäisenä, alle kymmenen teosta käännettiin kunakin kautena, jonakin kautena vain yksi teos. Käännösten huippu saavutettiin vuosina 1965 - 1979, jolloin uusia nimikkeitä ja teosten uusia käännöksiä ilmestyi yhteensä 50. Suhteellisesti näyttää siltä, että parhaillaan meneillään oleva kausi saattaa tuoda australialaiskirjailijat yhä laajemmassa määrin esille maamme englanninkielisessä käännöskirjallisuudessa. Tämän kauden yhdeksän ensimmäisen vuoden aikana on käännetty uusia nimikkeitä ja teosten uusia käännöksiä yhteensä 27[15]. Kuviosta 2 käy ilmi kirjailijoiden määrällinen julkaisumenestys suomalaisessa kulttuuriympäristössä.

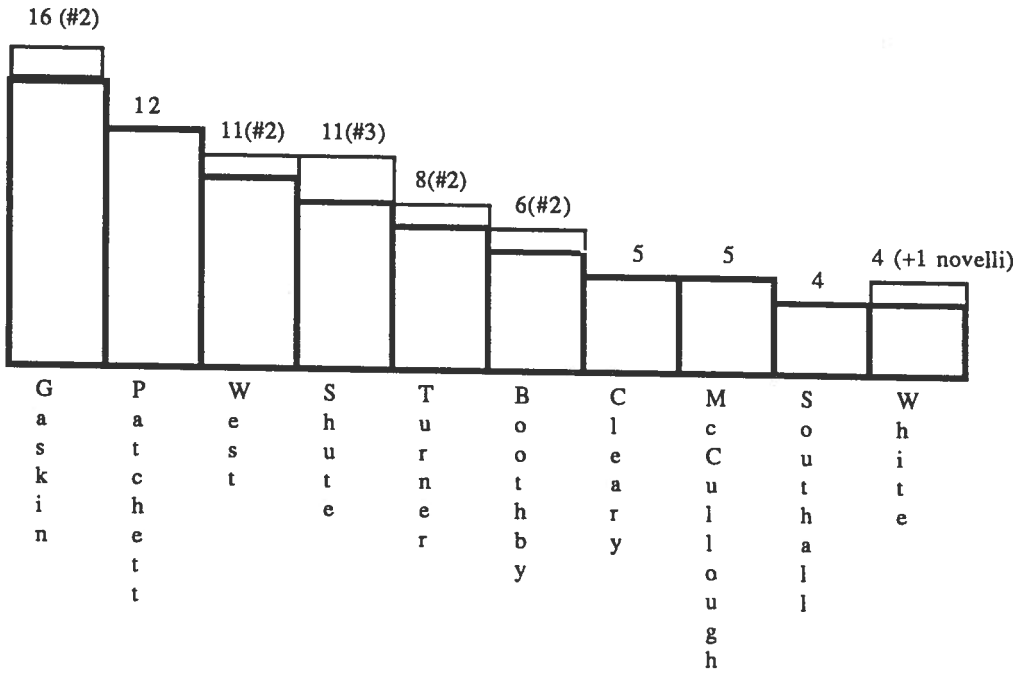

Kuvio 2. Eniten suomennetut australialaiskirjailijat (uudelleen käännetyt teokset sulkeissa #).

Kuviossa 2 esitetään eniten suomennetut australialaiskirjailijat julkaistujen nimikkeiden mukaisessa järjestyksessä (Brown, MacDonnell ja Grover on kuviosta 2 jätetty pois). Catherine Gaskinin teoksia on suomennettu eniten ja seuraavaksi eniten Mary Patchettin, Morris Westin ja Nevil Shuten teoksia. Nobelkirjailija Patrick White asettuu vasta yhdeksänneksi.

Luvussa 7 tarkastellaan australialaisen kertomakirjallisuuden kääntäjiä yksityiskohtaisesti.

7 AUSTRALIALAISEN KERTOMAKIRJALLISUUDEN KÄÄNTÄJÄT

Pääbibliografiaan (liite 3) on koottu sadan vuoden aikana 34:ltä australialaiskirjailijalta suomeksi käännetyt 117 teosta (uudelleen käännetyt nimikkeet mukaan lukien). Australialaisia mieskirjailijoita on käännetty enemmän (24) kuin naiskirjailijoita (10). Kääntäjiä on ollut 69; näistä 27 oli miehiä, 39 naisia (kolmen sukupuoli ei ole tiedossa)[16]. Kääntäjiä on enemmänkin, sillä kahdeksasta teoksesta ei kääntäjä käynyt ilmi. Tutkimuksessa kirjattujen australialaisteosten suomennosten julkaisijoina toimi yhteensä 24 kustantajaa[17]. Tässä luvussa tarkastellaan sitä, kuinka paljon kukin kääntäjä on kääntänyt teoksia ja voidaanko kääntäjien sanoa erikoistuvan tietyn kirjailijan tai tietynlajisten teosten kääntämiseen. Sen lisäksi esitellään ne itsenäiset kustantajat ja kirjakerhot, jotka ovat australialaiskirjallisuutta julkaisseet.

Kaksi uutterinta australialaisteosten suomentajaa on keskittynyt vain yhteen lajiin, nuorison seikkailukirjoihin. Pirkko Talvio-Jaatinen on kääntänyt yhteensä kahdeksan teosta, mutta hän on monipuolinen sikäli, että on kääntänyt kolmen eri kirjailijan tuotantoa (neljä Mary Patchettin Villiori -sarjasta, kolme Ivan Southallin teosta ja Elyne Mitchellin toistaiseksi ainoan suomeksi ilmestyneen teoksen). Myös Aila Nissinen, joka on kääntänyt yhteensä seitsemän teosta, tunnetaan nuorison seikkailukirjojen kääntäjänä. Hän on kääntänyt Mary Patchettin Ajax koirasta kertovan sarjan.

Yhteensä kuusi teosta kääntänyt Kirsti Kattelus on suomentanut Ruth Parkin kirjoittamat Pompeliini -sarjan lastenkirjat. Hän kääntänyt myös Colleen McCulloughin suosittuja rakkausromaaneja neljä kappaletta.

Neljä teosta on kääntänyt Paula Karlsson, joka näyttää keskittyvän ainoastaan Kirjavalioiden kustantamien lyhennelmien muokkaamiseen. Hän ei keskity tiettyyn kirjallisuuslajiin, vaan hänen kääntämänsä teokset, Westin *Terrorin vuosi,* Shuten *Luottamustehtävä,* Glaskinin *Lento Landfalliin* ja Marshallin *Elämä edessäni* poikkeavat lajeiltaan toisistaan.

Kolme australialaisteosta suomentaneita kääntäjiä ovat Matti Kannosto, Tutteli Lindberg, Jussi Nousiainen, ja Antti Rytkönen. Näistä Nousiainen on keskittynyt vain yhden australialaiskirjailijan, Patrick Whiten, tuotannon kääntämiseen. Kannosto on kääntänyt jännityskirjailijoita (Jon Cleary, Morris West), sekä Peter Careyn teoksen *Hurmio*. Lindberg on suomentanut sekä rakkausromaaneja kirjoittavaa Catherine Gaskinia että jännityskirjailija Arthur Upfieldia. Rytkönen on suomentanut Ethel

Turnerin ensimmäiset teokset ja sen lisäksi suomentanut Alexander MacDonaldin vuosisadan alkupuolella ilmestyneen poikien seikkailuromaanin.

Kaksi saman kirjailijan teosta ovat suomentaneet seuraavat kääntäjät: Uno Brummer (Guy Boothby), Heidi Järvenpää (Catherine Gaskin), Laila Järvinen (Ethel Turner), Eija Palsbo (Nevil Shute), Juhani Perkki (Paul Brickhill), Seppo Sauri (Tony Kenrick) ja Antti Salomaa (Morris West). Seuraavat kääntäjät ovat kukin kääntäneet kaksi teosta eri kirjailijoilta: Laura Tala (Nevil Shute, Patrick White), Helvi Vasara (Catherine Gaskin, Arthur Upfield) ja Anna-Maija Viitanen (Nevil Shute, Morris West). Viimeiksi mainittu kääntäjä näyttää suomentavan australialaisteoksia ainoastaan lyhennelminä Kirjavalioille.

Suurin osa kääntäjistä näyttää kuitenkin kukin suomentaneen vain yhden australialaisteoksen[18]. Kahdeksasta viime vuosisadan lopulla ja tämän vuosisadan alussa julkaistusta teoksesta ei ole löytynyt mainintaa kääntäjästä. Useimmissa tapauksissa näyttävät mieskääntäjät kääntävän miesten kirjoittamia teoksia, ja naiskääntäjät naisten teoksia. Esimerkiksi useimmat Jon Clearyn jännitysromaanit ja Patrick Whiten romaanit ovat miesten kääntämiä, kun taas Catherine Gaskinin teokset ovat pääosaltaan naisten kääntämiä, ja Colleen MacCulloughin teosten kääntäjinä on pelkästään naisia. Naiset kääntävät kuitenkin huomattavasti myös australialaisten miesten kirjoittamaa kirjallisuutta. Tämä ei liene yllättävää, sillä Suomessa kääntäjäkunta on ainakin sotien jälkeisenä aikana ollut sangen naisvaltaista, ja lisäksi on muistettava, että suomennettuja australialaisia naiskirjailijoita on vain kymmenen[19].

Aineistosta löytyi ainoastaan neljä teosta, joissa mieskääntäjä on kääntänyt naiskirjailijan teoksia. Antti Rytkönen käänsi viime vuosisadan puolella Ethel Turnerin teokset *Seitsemän sisarusta* ja *Sisarusten varttuessa*. Tämän vuosisadan puolella julkaistut Turnerin teosten uudet suomennokset on jo tehnyt nainen. Myös Catherine Gaskinin ensimmäisen romaanin *Sara Danen* on kääntänyt mies, Risto Kalliomaa, vuonna 1956. Kaikki muut Gaskinin teokset ovat naisten kääntämiä. Nuorisokirjailija Nan Chauncyn teos *Kultaretki Tasmaniassa* vuodelta 1966 on Jukka Kemppisen kääntämä ja Barbara Hanharanin *Vihreä on meri* vuodelta 1981 on Väinö Tervaskarin suomentama.

Historiallisesti on mielenkiintoista todeta, että esimerkiksi englantilaisten ja amerikkalaisten klassikoiden suomentajista ei kukaan näytä kääntäneen varhaisinta australialaiskirjallisuutta (ks. Sajavaara 1986). Australialaiset teokset eivät tunnetusti ole suomennoskirjallisuuden alkuaikoina kuuluneet maailmankirjallisuuden klassikkoihin. Australialaisen kertomakirjallisuuden suomentajat eivät olleet kovin tunnettuja kääntäjiä. Vieläkään ei löydy monia arvostettuja suomentajia australialaisen kertomakirjallisuuden kääntäjien listalta; tosin muutama tunnetumpi kääntäjä ja kirjailija on osallistunut australialaisen kertomakirjallisuuden suomentamiseen: Kaija Pakkanen (James

Aldridgen *Villihevonen),* Matti Rossi (James Aldridgen *Viimeinen silmäys),* Mauri Sariola (Morris Westin *Suurlähettiläs),* Eva Siikarla (Colleen McCulloughin *Okalinnut).* Miten suomennostyöt jakautuvat eri kääntäjien kesken on kustannuspolitiikkaan liittyvä kysymys, eikä sitä tässä yhteydessä voida yksityiskohtaisemmin pohtia.

Kokonaiskuva, joka australialaiskirjallisuuden kääntäjistä ja heidän suomennoksistaan nousee, on varsin monitahoinen. Toisaalta näyttää siltä, että suomentajat keskittyvät kääntämään tietyn australialaiskirjailijan tuotantoa. Tämä pitää paikkansa niin esimerkiksi lastenkirjailija Mary Patchettin suomentajan (Aila Nissinen) kuin Nobel-kirjailija Patrick Whiten kääntäjien kohdalla (Jussi Nousiainen, Laura Tala). Toisaalta taas näyttää siltä, että jonkun australialaiskirjailijan kohdalla kääntäjä saattaa aina vaihdella teoksesta toiseen. Esimerkiksi jokainen Jon Clearyn ja Morris Westin kirjoista on eri kääntäjän suomentama ja Catherine Gaskinin ja Nevil Shuten teoksista lähes kaikki. Voidaankin kysyä, onko kirjailijan tuotannon kannalta hyväksi se, että saman kirjailijan suomennettujen teosten esitystapa saattaa suurestikin vaihdella aina kääntäjän mukaan. Tässä yhteydessä kysymykseen ei pyritä vastaamaan, vaan se jätetään käännösteoreettisten tutkimusten pohdittavaksi. Myöhempi tutkimus selvittänee myös australialaisen kertomakirjallisuuden suomentajien yleistä kääntäjäprofiilia, mm. mitä muuta he suomentavat ja ovatko he suomennostyössään käyttäneet salanimiä. Mikäli useat kääntäjät ovat käyttäneet salanimiä voi australialaisten teosten suomentajien kokonaiskuva hieman yhtenäistyä.

Seuraavassa luvussa käsitellään kustantajien roolia australialaisen kertomakirjallisuuden suomennoksissa.

8 AUSTRALIALAISEN KERTOMAKIRJALLISUUDEN KUSTANTAJAT

Suomalaiset kustantajat osoittavat eri tavoin kiinnostustaan australialaiskirjailijoiden teosten suomentamiseen. Suurilla kustantajilla on luonnollisesti parhaimmat mahdollisuudet tarjota lukijoille mahdollisimman monipuolinen kuva australialaiskirjailijoiden tuotannosta myös suomeksi.

8. 1 Itsenäiset kustantajat

Australialaisteosten kustantajista kaikkein monipuolisimmaksi osoittautuu ehdottomasti helsinkiläinen Otava. Se on julkaissut kaikkiaan 48 nimikettä 15 eri australialaiskirjailijalta. Otavan australialaisteosten kustantaminen alkoi vuonna 1916, jolloin MacDonaldin *Helmenpyydystäjät* ilmestyi Otavan *50 pennin kirjasto* -sarjassa. Otavalla oli näinä aikoina *50 pennin, 85 pennin* ja *2 markan kirjasto* -sarjat, joissa se julkaisi pääasiallisesti ajanvietekirjallisuutta. Vuoteen 1919 mennessä sarjoissa oli julkaistu 144 nidettä (Jalonen 1985: 89). Ensimmäisen maailmansodan jälkeen julkaistiin Boothbyn ja Becken jännityskirjoja Otavan Tähti -sarjassa, joka oli perustettu edellisten sarjojen jatkeeksi ja oli luonteeltaan vielä viihteellisempi (Jalonen 1985: 89). Muita Otavan kustantamia australialaiskirjailijoita ovat Paul Brickhill, Catherine Gaskin, Tony Kenrick, Arthur Upfield ja Patrick White. Otava on myös kustantanut eniten australialaista nuorisokirjallisuutta (Allan Aldous, Nan Chauncy, Elyne Mitchell, Mary Patchett, Ivan Southall, Colin Thiele, Ethel Turner).

Varsin monipuolinen on myös WSOY australialaisteosten kustantajana. Se on julkaissut kolmetoista nimikettä seitsemältä kirjailijalta. Sen australialaisteosten kustannustoiminta alkoi vielä varhaisemmin kuin Otavan, sillä WSOY kustansi Ethel Turnerin ensimmäiset teokset *Seitsemän sisarusta* ja *Sisarusten varttuessa* jo vuosina 1896 ja 1897, ja WSOY kustansi myös niiden uudet suomennokset vuosina 1953 ja 1954 (ne ja muita nuorten kirjoja on ilmestynyt WSOY:n *Nuorten toivekirjasto*-sarjassa). Muita WSOY:n australialaiskirjailijoita ovat Colleen McCullough, D'Arcy Niland, Ruth Park, Merwyn Skipper ja Morris West.

Myös Valitut Palat on julkaissut Kirjavaliot-sarjassa australialaisteosten käännöksiä: kaikkiaan kahdentoista australialaisteoksen suomennosta lyhennelminä seitsemältä eri kirjailijalta (Jon Cleary, Catherine Gaskin, Gerald Glaskin, Alan

Marshall, D'Arcy Niland, Nevil Shute, Morris West). Kirjavaliot on näin ollen huomattavasti laajentanut australialaiskirjailijoiden tuotannon tuntemusta suomalaisyleisön parissa.

Niiden kustantajien joukkoon, jotka ovat kustantaneet yli kymmenen australialaisen kertomakirjallisuuden suomennosta kuuluu myös jyväskyläläinen Gummerus. Sen kustantama ensimmäinen australialaisteoksen suomennos oli vuonna 1925 julkaistu Ethel Turnerin *Pikku veitikka*. Suurin osa Gummeruksen julkaisemista australialaisnimikkeistä on kuitenkin Nevil Shuten, jonka teoksia Gummerus on julkaissut vuodesta 1949 lähtien. Thomas Keneallyltä on julkaistu yksi teos, Booker - palkinnon vuonna 1983 saanut *Schindlerin lista.*

Alle kymmenen nimikettä julkaisseiden kustantajien joukosta laaja-alaisimmat kustantajat ovat Tammi ja Weilin & Göös, jotka kummatkin ovat julkaisseet kuusi australialaisteosten suomennosta. Toisen maailmansodan jälkeen Tammi otti tehtäväkseen kustantaa merkittävää uutta amerikkalaista kirjallisuutta[20] (Jalonen 1985: 139). Ehkä tästä linjasta johtuu, että mm. Elliottin *Hiljaa, hän voi kuulla,* 1965, suomennettiin Tammen julkaisemana. Elliotthan voidaan mieltää myös amerikkalaiseksi kirjailijaksi, sillä hän kuuluu niihin australialaiskirjailijoihin, jotka ovat pysyväisesti muuttaneet pois Australiasta ja jatkaneet kirjailijan uraansa muualla. Tammen julkaisemana on ilmestynyt myös Peter Careyn ja Morris Westin teoksia. Weilin & Göös on näistä kahdesta kustantajasta kuitenkin monipuolisempi ja on julkaissut kolme Morris Westin teosta sekä Jon Clearyltä useamman teoksen ja James Aldridgelta yhden teoksen.

Kaksi australialaisteosten suomennosta on julkaissut K. E. Holmin kustannusliike, joka toimi Helsingissä vuosisadan alussa. Molemmat Holmin kustantamat teokset ovat Guy Boothbyn teoksia, *Tohtori Nikola* (1903) ja *Tohtori Nikolan kosto* (1904). Samat teokset julkaisi noin kymmenen vuotta myöhemmin uusina suomennoksina kouvolalainen kustannusliike Sana. Tukholmassa toimiva Harlequin on kustantanut suomeksi kaksi Joyce Dingwellin rakkauskertomusta.

Yhden australialaisteoksen käännöksen julkaisseita kustantajia on useita; muutamat niistä eivät ilmeisesti enää toimi, kuten esim. H. I. Bärlund, joka vuonna 1892 kustansi Fergus Humen *Judas* -jännitysromaanin, Mantere Oy (Ethel Turner, *Pikku Serkku*, 1946), Minerva Oy (Beatrice Grimshaw, *Lainsuojaton,* 1930), Nide Oy (Catherine Gaskin, *Sara Dane,* 1956), Pohjolan kirja (Xavier Herbert, *Capricornia*, 1946). Sen sijaan Arvi A. Karisto (Kenneth Cook, *Pimeyden kahle,* 1963), Kirjayhtymä (Peter Carey, *Hurmio,* 1983), ja Lovekirjat (James Aldridge, *Viimeinen silmäys*, 1981) toimivat yhä edelleen. Yksi suomennettu teos, Humen *Maltan tyttö,* julkaistiin USA:ssa Brooklynissä toimineen Suomalais-amerikkalaisen kustannusyhtiön toimesta vuonna 1898.

8. 2 Kirjakerhot

Kirjakerhojen rooli suomalaisessa kaunokirjallisuuden kustantamisessa on mielenkiintoinen. Kirjakerhoja alettiin perustaa noin kaksikymmentä vuotta sitten, ja ainakin aluksi suurin osa niissä julkaistuista kirjoista oli käännöskirjallisuutta. Motiivina kerhojen perustamiselle oli saksalaisen kirjakerhon Bertelsmannin tulon estäminen suomalaisille kirjamarkkinoille. Kirjakerhot lisäävät käännöskirjojen myyntiä, eivätkä kustantajat pystyisi ilman niitä julkaisemaan käännöskirjallisuutta siinä määrin kuin ne sitä julkaisevat (Tammen toimitusjohtaja Olli Arrakoski HS:n haastattelussa, HS 22.1.1989).

Vilkkaimpana aikana 1980-luvun alussa oli kirjakerhoja seitsemäntoista, mutta kilpailu on kiristynyt alalla huomattavasti viime vuosina. Jukka Petäjän (HS 27.1.1991) mukaan uuden vuosikymmenen alkaessa "on alkanut ankara pudotuspeli, jossa katsotaan kenen rahkeet kestävät ... markkinat eivät enää kasva. Sama pätee jäsenmääriin". Vuonna 1989 Suomessa toimi vain kolme suurta kirjakerhoa: Suuri Suomalainen kirjakerho (SKKK; vuonna 1989 200 000 jäsentä, vuonna 1990 187 000 jäsentä), Uudet Kirjat (UK; vuonna 1989 120 000 jäsentä, vuonna 1990 103 000 jäsentä) ja Johanna (vuonna 1989 70 000 jäsentä, vuonna 1990 60 000 jäsentä) (Petäjä 1989, 1991). Näistä kahta ensimmäistä markkinoitiin yleisinä kirjakerhoina, kun taas Johannaa markkinoitiin naisille tarkoitettuna viihdelukemistokerhona. Toukokuussa 1989 aloitti toimintansa Gummeruksen omistama Hyvät kirjat -kerho. Se on jatke lakkautetulle Koko Kansan Kirjakerholle, joka oli Gummeruksen ja ruotsalaisen Bra Böcker -yhtiön yhteisomistuksessa. Viimeksi mainittu vetäytyi suomalaisten kirjojen kustantamisesta, ja Gummerus julisti tällöin aloittavansa uudella kirjakerholla ja uudella liikeidealla, jonka tarkoituksena on tarjota lukijoille yhä enemmän valinnanvaraa kerhokirjoissa. Vuonna 1989 Gummeruksen toimitusjohtaja Lehmusoksa lupasi uuden kirjakerhon tuovan mm. käännöskirjallisuudelle lisää mahdollisuuksia, sillä "uusi kerho luo paremman perustan käännöskirjallisuuden julkaisemiselle" (HS 7.4.1989). Uusin tulokas kirjakerhojen joukossa on vuonna 1990 perustettu WSOY:n Kirjamaailma, jossa oli vuonna 1990 19 000 jäsentä (Petäjä 1991).[21]

Kirjakerhot ovat itsenäisten kustantajien omistuksessa. SSKK:sta 40 % kuuluu WSOY:lle, 40 % Otavalle ja 20 % Yhtyneille kuvalehdille, joka osti Tammen osuuden kerhosta vuonna 1985. SSKK julkaisee myös Tammen julkaisemia kirjoja kerhokirjoina (yksi viidennnes vuonna 1989). UK-kerho sekä Kirjamaailma kuuluvat WSOY:lle, mutta noin kolmannes UK -kerhon kirjoista on Tammen kirjoja. Johanna ja Hyvät kirjat -sarjoissa julkaistaan pääasiallisesti omistajan, Gummeruksen kirjoja, mutta Gummeruksella on myös yhteistyösopimukset Kariston ja Kirjayhtymän kanssa. Kaikkien nykyisten kirjakerhojen edustajat tuntuvat pitävän kirjakerhoja erittäin

tehokkaana ja tarpeellisena markkinakanavana, ja kirjakerhojen kautta myydään yli 20 prosenttia yleisestä kirjallisuudesta (Petäjä 1989, 1991). Kaikki toimivat kuukauden kirja -periaatteella; toisissa kirja on uusi, ennen julkaisematon teos, toisissa se on jo julkaistun teoksen uusi kerhopainos.

Kirjakerhojen kustannustoiminta on kattavaa ja siitä on osansa saanut myös Australian kirjallisuus. Kerhot ovat kustantaneet yhteensä kaksitoista australialaisteosta (joista yksi edustaa samaa nimikettä, mutta on eri kirjakerhon kustantama, McCulloughin *Tim)*. Suuri Suomalainen Kirjakerho, joka hallitsee nykyisiä kirjakerhomarkkinoita on julkaissut kolme nimikettä, jotka kaikki ovat Colleen McCulloughin, *Okalintujen* tekijän kirjoittamia. Myös Femi - Suuri naistenkerho on kustantanut ainoastaan McCulloughin teoksia, *Okalinnut* ja *Tim*. Uusi kirjakerho, joka perustettiin vuonna 1972, mutta joka liitettiin Gummeruksen Johannaan vuonna 1988, on julkaissut neljä nimikettä, jotka kaikki olivat aikaisemmin julkaistujen teosten uusia kirjakerhopainoksia (Nevil Shuten, *Viimeisellä rannalla* ja *Viisi mustaa kanaa,* Morris Westin *Terrorin vuosi* ja Jon Clearyn *Jäljissä kuoleman varjo)*. Koko Kansan Kirjakerho on julkaissut kaksi teosta, joista toinen on uutuus, Jon Clearyn *Feenikspuu,* ja toinen Keneallyn kirjoittama ja Gummeruksen aikaisemmin julkaisema *Schindlerin lista*. Nuorille perustetun ja ilmeisesti Otavalle kuuluneen Suuren Nuorten Kirjakerhon listoihin sisältyy yksi australialaisteos, Mary Patchettin *Villioriin varsa*, 1978, joka oli Otavan kustantamana ilmestynyt vuonna 1977.

Yhteenvetona sekä itsenäisten kustantajien että kirjakerhojen kustannustoiminnasta voidaan sanoa, että australialaisteokset ovat yhä enenevässä määrin saaneet huomiota osakseen myös suomalaisessa kustannustoiminnassa. Koska kirjan myynti-ikä on verrattain lyhyt, bestsellerien kohdalla joskus vain parin kuukauden pituinen (HS 25.1.1991), kustantajat pyrkivät keskittymään jo tunnettuihin kirjailijoihin ja kustantavat usein ainoastaan heidän tuotantoaan. Käännettyyn australialaiskirjallisuuteenkin näyttää seuraava Jalosen yleiseksi tarkoitettu huomautus pätevän:

> *Vanhalla suosiolla ja yhä uusilla käännöksillä ja uusintapainoksilla kustantamot yrittävät vedota kerran ihastuneisiin lukijoihin. ... Lähes varmoilla kirjailijan tavaramerkiin perustuvilla kustannuspäätöksillä kustantamo pystyy minimoimaan riskejä, täyttämään tuotantokapasiteettinsa ja korottamaan katettaan.* (Jalonen 1985: 202)

Kuitenkin suurimpien kustantajien, Otavan, WSOY:n, Tammen ja Weilin & Göösin osalta voidaan todeta, että ne ovat ennakkoluulottomasti aloittaneet varsin monen, joskaan ei aina laadullisesti korkeatasoisen australialaiskirjailijan tuotannon julkaisemisen suomeksi. Aina ei myöskään voi olla varma siitä, onko kustantaja on

markkinoinut teosta nimenomaan australialaiskirjallisuuden edustajana vai onko teos kustannettu vain siksi, että se on ollut yleismaailmallinen myyntimenestys.

Luvussa 9 tehdään kahden kulttuurin välistä australialaiskirjallisuuden vastaanottovertailua. Siinä verrataan suomalaisittain menestyneitä auatralialaiskirjailijoita saksalaisessa kulttuuripiirissä menestyviin australialaiskirjailijoihin.

9 VAIKUTTAAKO AUSTRALIALAISKULTTUURI SUOMESSA KIRJALLISUUDEN VÄLITYKSELLÄ?

Australialaisen kertomakirjallisuuden suomennosten tutkimusta voidaan käyttää myös hyväksi, kun arvioidaan sitä, miten australialaiskulttuuri on vaikuttanut kirjallisuuden välityksellä Suomessa. Mielenkiintoisen vertailukohteen tähän tarkasteluun antaa australialaisen kertomakirjallisuuden saksannosten vastaava vaikutus Saksassa, jota Wolf on käsitellyt laajasti luvuissa 1 ja 2 mainitussa tutkimuksessaan (Wolf 1982). Tämän viimeisen luvun tarkoituksena on verrata australialaisten teosten suomennosten ja saksannosten määrää ja ajankohtaa keskenään ja tarkastella näiden kulttuuripiirien yhteyksiä ja eroja australialaiskulttuurin esilletuomisessa. Sen lisäksi tarkastellaan suomennoksia ja saksannoksia australialaisesta näkökulmasta.

9. 1 Kulttuurivertailua: suomennokset ja saksannokset

Australian kertomakirjallisuuden suomennosten ja saksannosten vertailu on syystä mielenkiintoista. Yleinen käsitys on, että aina Ruotsin vallan ajasta lähtien saksalainen kulttuuri on vaikuttanut voimakkaasti Suomessa ja että varhaisen suomalaisen kirjallisuuden esikuvat ja aatteet ovat usein peräisin saksalaisesta kirjallisuudesta. Kovalan (1989b: 25) mukaan 1800-luvun alkupuolella tietämys englantilaisesta kirjallisuudesta tuli osaltaan Suomeen saksalaisten auktoriteettien kautta, ja koko 1800-luvun saksalaista kirjallisuutta suomennettiin aiemmin ja säännöllisimmin kuin englantilaista kirjallisuutta. Koska saksalainen kulttuuri vaikutti Suomessa viime vuosisadalla ja tämän vuosisadan alkupuolella ainakin älymystön piirissä varsin laajasti, voidaan olettaa, että australialaisia romaaneja suosittiin Suomessa, mikäli ne olivat jo osoittautuneet myyntimenestyksiksi Saksassa. Toisin sanoen, voidaan ajatella, että se mitä yleensä valittiin suomennettavaksi suodattui osaltaan Suomeen saksalaisen kulttuuripiirin kautta ja että varsinkin vuosisadan alussa kustantajat saivat kustannusvirikkeitä siitä kirjallisuudesta, jota saksalaisissa kulttuuripiireissä luettiin. Tuliko moni australialainen romaani tunnetuksi Suomessa välikielen, eli saksan kautta? Australialaisen kirjallisuuden saksannosten ja suomennosten vertailu on tästä syystä mielenkiintoista sekä määrällisessä että laadullisessa mielessä. Seuraavassa vertaillaan suomennosten ja saksannosten kehitystä tutkimuskausittain.

9. 1. 1 Suomennosten julkaisu alkaa verkkaisemmin kuin saksannosten: 1890 - 1919. Verrattuna australialaisten teosten saksannoksiin suomennokset näyttävät alkaneen ilmestyä varsin myöhään. Wolfin (1982: 21) mukaan saksannoksia oli jo vuodesta 1845 lähtien. Wolfin ensimmäisellä tutkimuskaudella, 1845 - 1859, saksannettiin kahdeksan teosta, toisella kaudella, 1860 - 1874, käännettiin neljä teosta ja kolmannella kaudella, 1875 - 1889, saksannoksia oli seitsemän. Suomeksi ensimmäinen australialainen romaani ilmestyi vasta vuonna 1890 (Humen *The Mystery of a Hansom-Cab*, 1886). Tällöin oli saksannoksia ilmestynyt jo yhteensä yhdeksäntoista. Suomalaisittain ensimmäisellä kaudella, mutta saksalaisittain neljännellä, 1890 - 1904, ilmestyi Saksassa 27 australialaisteosta kun taas Suomessa seitsemän teosta (Humen, Turnerin ja Boothbyn teoksia)[22].

Saksannosten ja suomennosten julkaisuajankohdissa on eroja. Fergus Humen läpimurtoromaani *The Mystery of a Hansom Cab* (1886) suomennettiin jo vuonna 1890, mutta saksaksi teos ilmestyi vasta 1895. Sysäys Humen teosten suomennoksiin ei siis tullut ainakaan saksannoksesta. Kovala (1991: 210) esittää, että suomennos on ehkä tulosta kirjan brittimenestyksestä. Hume oli julkaissut ensin kirjansa omalla kustannuksellaan ja sen jälkeen myynyt sen oikeudet "ryhmälle brittiläisiä sijoittajia" 50 punnan hinnasta. Kirjasta otettiin toinen painos ja tätä painosta myytiin Englannissa lyhyessä ajassa peräti 350 000 kappaletta. Mutta sysäys suomennokseen on saattanut tulla myös ruotsinnoksen kautta. Ruotsissa kiinnostus salapoliisiromaaniin lajina heräsi varhaisemmin kuin Suomessa ja mm. Humen teos oli käännetty ruotsiksi jo vuonna 1988, ts. ruotsinnos ilmestyi kaksi vuotta aikaisemmin kuin suomennos. Hume nautti huomattavaa suosiota Ruotsissa; hänen teoksiaan on käännetty ruotsiksi peräti 29 kappaletta (Hedman-Morelius 1986: 213 - 214), kun taas saksannoksia on vain kymmenen (Wolf 1982: 150 - 151) ja suomennoksia kolme.

Ethel Turnerin teosten suomentamiselle ei virike myöskään näytä tulleen saksannoksista, sillä Saksassa Turnerin *Seven Little Australians* käännettiin saksaksi vasta vuonna 1975 (suomennos 1894) ja käännöksen toinen painos ilmestyi vuonna 1976. Teos oli kyllä aikaisemmin vuonna 1915 ilmestynyt Saksassa englanninkielisenä, koulukäyttöön tarkoitettuna julkaisuna yhdessä *The Family at Misrulen* kanssa; kummassakin oli liitteinä saksalaiset selitykset ja kommentit (Wolf 1982: 172). Myös Guy Boothbyn 1900-luvun alussa suomennetut teokset, *Tohtori Nikola* ja *Tohtori Nikolan kosto* ovat ilmeisesti tulleet suomalaisten kustantajien tietoon vuonna 1899 ilmestyneiden ruotsinnosten eivätkä saksannosten kautta, sillä Wolfin (1982: 136 - 137) luettelemat viisi Boothbyn teosten saksannosta eivät näytä olevan samoja kuin suomennetut teokset. Ruotsissa sen sijaan Boothby oli menestyskirjailija. Hänen

teoksiaan on käännetty ruotsiksi yhteensä 26 (Hedman-Morelius 1986: 38) ja suomennokset ovat yleensä ilmestyneet ensin ruotsiksi.

Ensimmäistä maailmansotaa edeltävällä kaudella, 1905 - 1919, suomennettiin vain yksi teos, MacDonaldin *Helmenpyydystäjät* (1916). Teosta ei ole saksannettu lainkaan, mutta vastaavalla kaudella saksannettiin 16 muuta australialaisteosta (Wolf 1982: 21).

Edelläesitetyn perusteella ei voida siis sanoa, että ainakaan ennen ensimmäistä maailmansotaa suomalaiset kustantajat olisivat saaneet suurimmat kustannusvirikkeensä Saksasta. Saksalainen kulttuuri otti jo kyllä varhaisemmin australialaisen kirjallisuuden huomioon ja julkaisi sitä jo ennen ensimmäistä maailmansotaa ja huomattavasti enemmän kuin suomalaiset kustantajat (62 saksannosta, 8 suomennosta). Mutta todennäköisempänä kustannusvirikkeiden lähteinä varhain suomennetuille australialaisromaaneille lienee ollut joko suoraan englantilainen kulttuuripiiri tai sitten välittäjänä on toiminut ruotsalainen kulttuuripiiri, jossa kyseisten teosten kirjoittajat olivat saaneet varsin paljon huomiota osakseen. Näyttää jopa siltä, että ruotsi on joissakin tapauksissa toiminut välikielenä käännöksissä[23].

9. 1. 2. Suomennokset ja saksannokset ennen ja jälkeen toisen maailmansodan: 1920 - 1949. Suomalaisella kolmannella kaudella ja saksalaisella kuudennella kaudella, ts. vuosina 1920 - 1934, suomennettiin yhdeksän romaania, kun taas saksannoksia oli 29. Wolf (1982) ei ole järjestänyt aineistoaan diakroniseen järjestykseen, mutta verrattaessa suomennoksia samojen kirjoittajien saksannosten bibliografisiin tietoihin, eivät samat teokset näytä tulleen saksannettua tällä kaudella. Becken teosta niin kuin ei myöskään Grimshaw'n teosta ole tiettävästi lainkaan kännetty saksaksi. Boothbyn romaanit *Kaunis valkea paholainen*, *Kadonnut veli* ja *Tohtori Nikolan kosto* eivät ole ilmestyneet saksaksi (Wolf 1982: 136). Turnerin tänä jaksona suomennettuja teoksia ei ollut vuoteen 1979 mennessä saksannettu (Wolf 1982: 172). Skipperin teos *Kohtauslammikko* (1931) on saksannettu (*Die Wasserstelle*), mutta vasta vuonna 1939. Sen suosio lienee Saksassa ollut ilmestymisensä jälkeen hyvinkin suuri, sillä siitä on ilmestynyt useampi painos, uusin neljäs painos vuodelta 1946. Suomessa taasen suosio ei ollut suuri, sillä teoksesta ei ilmestynyt toista painosta.

Verrattaessa ajanjakson 1935 - 1949 suomennoksia Wolfin (1982) kirjaamiin saksannoksiin voidaan suomennosten ja saksannosten todeta määrällisesti pysyneen kummassakin maassa suunnilleen samana kuin ennen toista maailmansotaa: suomennosten määrä väheni yhdeksästä neljään ja saksannosten määrä kasvoi yhdellä (30). Jälleen, koska saksannosten diakroninen taulukointi puuttuu, on Wolfin aineistosta hieman vaikeata nähdä, mitä teoksia tällä kaudella on saksannettu. Mutta

suomennettujen teosten pohjalta voidaan ainakin tarkastella niiden ja saksannosten samanaikaisuutta ja mahdollista käännöskulttuurin välittymistä.

Tämän kauden Turnerin nuorisoromaanien suomennoksia, *Bobbie koulitaan pojaksi* ja *Pikku Serkku* , ei kumpaakaan ole saksannettu vuoteen 1979 mennessä. Herbertin *Capricornia* käännettiin saksaksi vasta vuonna 1950; suomeksi se ilmestyi jo vuonna 1946. Sen suosio on kuitenkin Saksassa ollut paljon suurempi kuin Suomessa. Vuonna 1961 ilmestyi saksannoksen neljäs painos; Suomessa ei kirjasta koskaan otettu toista painosta. Myös Herbertin muita teoksia on käännetty saksan kielelle (Wolf 1982: 149); Suomessa *Capricornia* on jäänyt Herbertin teosten ainoaksi suomennokseksi. Shutea Wolf ei ole lainkaan sisällyttänyt kirjailijaluetteloonsa ja näin hänen teostensa saksannokset eivät käy Wolfin teoksesta ilmi.

Yhteenvetona suomennosten ja saksannosten vertailusta ennen ja jälkeen toisen maailmansodan voidaan todeta, että tämän kauden suomennoksiin eivät kipinänä ole olleet teosten saksannokset. Teosten suomentamisajankohdat eivät suurestikaan näytä olevan samanaikaisia saksannosten julkaisemisen kanssa. Muuten on toista maailmansotaa edeltävä kausi luonnollisesti Suomessa melko voimakkaan saksalaiskulttuurin aikaa, muodostavathan saksalaisen kirjallisuuden suomennokset noin 10 % tämän ajan käännöskirjallisuudesta (Jalonen 1985: 103, 116).

Todennäköistä on, että myös ennen ja jälkeen toisen maailmansodan suomalaiset kustantajat saivat käännösvaikutteita Ruotsista, ts. he seurasivat teosten menestymistä Ruotsissa ja tekivät suomentamispäätökset ruotsinnosten menestyksen pohjalta (ks. myös Kovala 1989b: 28, 1991: 211). Ainakin muutamia tämän kauden australialaisteoksien suomennoksia ovat edeltäneet ruotsinnokset. Esimerkiksi Nevil Shuten teos *The Chequer Board* ilmestyi englanniksi vuonna 1947; sen ruotsinnos *Schackbrädet* on vuodelta 1948 ja suomennos *Kohtalon arpa* vuodelta 1949.[24]

9. 1. 3 Kiinnostus australialaista kertomakirjallisuutta kohtaan kasvaa sekä Suomessa että Saksassa: 1950 - 1964. Ensimmäinen viisitoistavuotiskausi toisen maailmansodan jälkeen, 1950 - 1964, toi australialaisteosten käännösten suhteen merkittäviä muutoksia sekä suomalaisessa että saksalaisessa kulttuuripiirissä. Saksassa käännettiin tänä aikana yhteensä 214 australialaiskirjailijan teosta (Wolf 1982: 21). Kun ajatellaan, että saksalaisten käännösten määrä edellisellä kaudella oli vain 30 teosta, on nousu hyvin huomattava. Saksannosten lisäys ei ole ainoastaan määrällinen, vaan näyttää olevan myös laadullinen. Suomennosten lukumääräksi jää yhdeksäntoista (uudet käännökset "#" mukaan luettuina), mikä on sangen vähän saksannosten määrään katsottuna. Luonnollisesti on otettava huomioon, että saksankieliset lukijamarkkinat ovat

moninkertaiset Suomeen verrattuna. Seuraavassa tarkastellaan suomennoksien ja saksannoksien samanaikaisuutta tällä kaudella.

Ei liene yllättävää, että Paul Brickhillin sota-aiheisia teoksia ei ole saksannettu lainkaan. Kenneth Cookin *Pimeyden Kahle* ja Mary Patchettin *Kauneussalongin oppilaat* -kirjoja ei myöskään ole saksannettu. Cook on pysynyt saksalaiselle lukijayleisölle tuntemattomana, sillä hänen suomennettua teostaan eikä hänen muitakaan teoksiaan ei ole käännetty. Patchett on sen sijaan valloittanut paikkansa lasten- ja nuorisokirjailijana saksalaisella kielialueella, mutta ei mainitulla *The Lee Twins* - teoksella, vaan toisella alun perin samana vuonna kirjoitetulla teoksella: *Ajax, the Warrior*. Se käännettiin saksaksi jo ilmestymisvuonnaan 1953, kun taas teoksen suomennos sijoittuu vasta seuraavalle käännöskaudelle, vuoteen 1965 (Wolf 1982: 162).

Gaskinin *Sara Dane* sai saksannoksensa *Wie Sand am Meer* (1956) samana vuonna kuin suomennoksensa. Saksannoksesta otettiin toinen painos jo seuraavana vuonna, 1957 (Wolf 1982: 145), kun taas Suomessa toista painosta (taskupainos) saatiin odottaa vuoteen 1984.

Nilandin teos *Shiralee* käännettiin saksaksi vasta vuotta myöhemmin kuin sen suomennos *Kulkuri ja olkihattuinen tyttö* eli vuonna 1957, mutta siitä otettiin toinen painos jo samana vuonna, joten se lienee Saksassa saavuttanut melkoisen suosion. Niland näyttää muutenkin tulleen paremmin huomioiduksi saksalaisessa kulttuuriympäristössä kuin suomalaisessa, sillä häneltä on ilmestynyt saksaksi yhteensä kolme teosta, joista kaikista useampi painos (Wolf 1982: 160). Suomeksi sen sijaan ei Nilandilta muita teoksia ole ilmestynyt.

Westin teos *The Devil's Advocate* ilmestyi saksaksi *Des Teufels Advokat* vuonna 1960, ts. samana vuonna kuin teoksen suomennos *Ihmeidentekijä*. Mutta teos ei ollut sen vuoden ainoa Westin teosten saksannos. Samana vuonna hänen teoksensa *The Big Story* käännettiin nimikkeellä *Die Stunde des Fremden*, ja teokset yhdessä ovat ilmeisesti taanneet Westille saksalaisten lukijoiden suosion. Westin *Daughter of Silence* (1961) ja *The Shoes of the Fisherman* (1963), jotka suomennettiin nimikkeillä *Vendetta* ja *Kalastajan kengät* ilmestyivät saksaksi samana vuonna kuin suomennokset, vuonna 1962 ja 1964: *Tochter des Schweigens* ja *In den Schuhen des Fischers*. Kummastakin saksannoksesta on otettu useita painoksia. Tämän lisäksi käännettiin saksaksi *Children of the Shadows* (1957) nimikkeellä *Kinder der Schattens* (1964). Westin teoksia ilmestyi saksaksi tällä samalla kaudella yhteensä viisi (Wolf 1982: 176 - 187) ja suomeksi kolme.

Suomennosten ja saksannosten vertailun pohjalta ei voida päätellä saksannosten vaikuttaneen vuosina 1950 - 1964 suomennettujen teosten suomentamispäätöksiin. Tarkastellut teokset näyttävät tulleen käännetyksi saksaksi ja suomeksi suurin piirtein

samoihin aikoihin, usein yhtä suurella viiveellä. Sen sijaan jälleen kerran ainakin muutamat teokset näyttävät ilmestyneen ruotsiksi ennen suomennoksia. Tutkimuksen aikana löytyi *Sara Danen* ruotsinnoksen kolmas painos vuodelta 1955. Tällöin Gaskin ei enää ollut uusi kirjailija ruotsinkielisille lukijoille, sillä hänen teoksensa *The Climate of Courage* oli käännetty ruotsiksi jo vuonna 1954. (Ruotsinnosten ja suomennosten vuorovaikutusta lieneekin syytä tarkastella jatkotutkimuksen yhteydessä myös tällä ajanjaksolla.)

9. 1. 4 Australialaisten menestyskirjojen käännökset myyvät sekä Suomessa että Saksassa: 1965 - 1988. Kun australialaisen kertomakirjallisuuden suomennosten ja saksannosten lukumäärää verrataan seuraavan viisitoistavuotiskauden aikana, vuosina 1965 - 1979, toisiinsa, voidaan todeta suomennoksia olevan määrällisesti huomattavan paljon vähemmän kuin saksannoksia: saksannoksia on peräti 331 (Wolf 1982: 21), suomennoksia 50. Suuremmalla kielialueella vallitsee suuremmat markkinat, ja luonnollisesti käännösten määrä on senmukainen. Tämän kauden suomennoksia voidaan jälleen kerrran verrata kauden saksannoksiin. Kustannustoiminta oli tänä kautena jo pitkälle kehittynyttä. Jalosen (1985: 211) mukaan myytiin menestysteoksia "samoina sesonkeina ympäri kapitalististen teollisuusmaiden". Suomennokset saatiin yleensä markkinoille jo alkuperäisen teoksen ilmestymisvuonna. Näin ei kuitenkaan näytä yleensä olevan laita australialaisten teosten saksannoksissa ja suomennoksissa. Poikkeustapauksia tietysti löytyy.

Yleistäen voidaan sanoa, että niin saksalaiselle kuin suomalaiselle kulttuurialueelle australialaiset teokset saapuivat vielä tänä aikana lyhyellä viivästyksellä, Suomeen ehkä vielä pitemmällä viivästyksellä kuin Saksaan. Näyttää siltä, että australialaisteosten täytyi voittaa ensin angloamerikkalainen yleisö puolelleen ennen kuin ne päätettiin suomentaa tai saksantaa. Gaskinin teoksia voidaan käyttää esimerkkinä. Hänen teoksiaanhan käännettiin tällä kaudella suomeksi yhteensä yhdeksän ja sen lisäksi ilmestyi yhdestä lyhennetty uusi käännös. Nämä teokset vertautuvat saksannoksiin seuraavasti:

Corporation wife 1960	*Suuryhtiön rouvat* 1966	*Wo du hingehst* 1961
I know my love 1962	*Ruusu heittää varjon tielle* 1968	*Die grünaugige Lady* 1964
The Tilsit Inheritance 1963	*Sukuperintö* 1965	*Die englische Erbschaft* 1965
Edge of Glass 1967	*Irlantilainen tarina* 1968	*Glück und Glass* 1969
Fiona 1970	*Fiona* 1970	*Fiona* 1972
A Falcon for a Queen 1972	*Muuttohaukka* 1973	*Ein Falke für die Königin* 1974
The Property of a Gentleman 1974	*Perintökalleus* 1976	*Ein Windspiel im Nebel* 1975
The Lynmara Legacy 1975	*Lynmara* 1977	*Lynmara* 1976
The Summer of the Spanish Woman 1977	*Espanjalaisnaisen kesä* 1979	*Das Erbe der Marquesa* 1978

Kuten voidaan havaita yhdeksästä teoksesta viisi on käännetty saksaksi ennen kuin ne on suomennettu, kolme teosta on suomennettu ennen saksannosta ja yksi teos on suomennettu ja saksannettu samana vuonna. Koska suurin osa saksannoksista on ilmestynyt ennen suomennoksia, voitaisiin olettaa saksannosten julkaisemisen vaikuttaneen suomennospäätöksiin. Kuitenkin luultavampaa on, että Gaskinin tapauksessa vaikutteet tulevat suoraan angloamerikkalaisten kustantajien kautta. Gaskinin saksannosten ja suomennosten määrä on tällä kaudella sama, sillä vaikka mainituista kirjoista kaksi onkin käännetty saksaksi jo edellisellä kaudella, tällä kaudella käännetään saksaksi myös kaksi muuta Gaskinin teosta: *Der Fall Devlin,* 1967 ja *Feuer im Paradies,* 1979 (Wolf 1982: 145 - 147).

Edellisellä kaudella olivat Morris Westin romaanien suomennokset ja saksannokset ilmestyneet vuoden viiveellä alkuperäisteoksesta. Lisäksi Westiltä julkaistiin saksaksi kaksi muuta kirjaa. Kaudella 1965 - 1979 Westin romaanien saksannoksia julkaistiin peräti kaksitoista, näistä seitsemää ei ole suomennettu[25]. Kolmen Westin romaanin, *Suurlähettiläs, Peitenimi Salamanteri* ja *Terrorin vuosi,* suomennokset ja saksannokset ilmestyivät joko samoina vuosina yhden tai kahden vuoden viiveellä. Kahden saksannetun teoksen suomennokset ilmestyivät vasta seuraavalla suomennoskaudella.

Mary Patchettiltä, joka kirjoittaa lasten ja nuortenkirjoja, ilmestyi tällä kaudella suomennoksia yhteensä yksitoista ja saksannoksia kuusi. Saksannoksista neljää ei ole lainkaan suomennettu, ja vain kahdelle saksannokselle (*Der verhexte Berg,* 1969 ja *Silberhengst,* 1969) on olemassa suomennokset (*Ajax ja aavevuori,* 1972 ja *Villiori,* 1973). Patchettin tämän kauden suomennoksista neljä oli jo käännetty saksaksi jo edellisellä kaudella: *Minä ja koirat; Ajax ja talttumaton Tam; Ajax, kultainen susi; Ajax ja lainsuojattomat.* Muista suomennetuista teoksista (*Ajax ja savannin karjalauma; Palari, valkoinen dingo; Palaa kotiin villiori; Villiori sirkuksessa*; *Villioriin varsa)* ei saksannoksia ollut julkaistu ainakaan vuoteen 1979 mennessä. (Wolf 1982: 162 - 163). Näyttää siis siltä, että Patchettinkään kohdalla saksannokset eivät ole vaikuttaneet suomennoksiin. Useimman kirjailijan kohdalla kumpikin kulttuuri näyttää tehneen toisistaan riippumatta päätöksensä siitä, mitä teoksia käännetään ja minä ajankohtana.

Aikaisemmin suomennoksia tarkasteltaessa mainittiin, että kaudella 1965 - 79 kymmenen ennestään tuntemattoman australialaiskirjailijan teoksia käännettiin suomeksi. Wolfin (1982) bibliografiasta ei uusien australialaiskirjailijoiden vastaavaa määrää Saksassa voida saada esille, mutta voidaan kuitenkin katsoa, sattuvatko teoksen käännökset suomeksi ja saksaksi suurin piirtein samoihin aikoihin vai onko käännösten välillä olemassa tässä suhteessa huomattavia eroja. Kaikilta niiltä kirjailijoilta, joilta tänä

aikana suomennettiin teoksia, ilmestyi myös saksannoksia, paitsi Sumner Locke Elliottilta.

Lasten- ja nuortenkirjailijat ovat saaneet sangen kiitettävästi huomiota osakseen saksalaisessa kulttuuripiirissä. Nan Chauncylta on käännetty saksaksi seitsemän teosta, joista kuusi vuosina 1965 - 1979 ja yksi jo aikaisemmalla kaudella (Wolf 1982: 139 - 140). Kuitenkaan yksikään niistä ei ole sama kuin Chauncyn ainoa suomennos, *Kultaretki Tasmaniassa*, 1966. Ruth Parkilta on kaikkiaan käännetty saksaksi yhdeksän kirjaa, joista neljä ajoittuu tarkasteltavalle kaudelle. Näistä kaksi on myös suomennettu, *Pompeliini seikkailee*, 1976 ja *Pompeliini lomalla*, 1977. Saksannokset ovat kuitenkin ilmestyneet suomennoksia aikaisemmin: *Kleiner dummer Wombi*, 1974 ja *Wombi, Lu und Maus*, 1974 (Wolf 1982: 161 - 162). Ivan Southallin tuotanto on myös saksaksi käännettynä laaja, yhteensä yksitoista teosta, samalla ajalla hänen teoksiaan käännettiin suomeksi vain neljä: *Pakkolasku pimeään, Pensaspalo, Päästä pallo lentoon* ja *Kaupunki on meidän*. Näiden teosten saksannokset, lukuun ottamatta *Päästä pallo lentoon,* ovat aikaisempia kuin suomennokset (Wolf 1982: 168 - 169). Kolmannen tällä kaudella tutuksi tulleen nuorisokirjailijan Colin Thielen tuotantoa on myös käännetty saksaksi enemmän kuin suomeksi. Suomeksi on ilmestynyt ainoastaan *Myrskyn poika* vuonna 1979 (*Storm Boy*, 1963). Saksaksi *Der Junge und sein Pelikan* ilmestyi jo vuonna 1975. Sen lisäksi ilmestyi Thieleltä saksaksi neljä muuta teosta: *Schafdiebe in der Nacht*, 1964 (*The Sun on the Stubble*, 1961), *Die Insel des Flötenvogels*, 1976 (*Magpie Island*, 1974), *Der alte Leuchtturm*, 1978 (*The Hammerhead Light*, 1976) ja *Kampf um Bohrloch Albatros 2*, 1979 (*Albatros 2*, 1974) (Wolf 1982: 1171 - 1172).

Jännityskirjailijoiden Clearyn ja Upfieldin teosten saksannoksia tuntuu olevan myös runsaammin kuin suomennoksia. Clearyltä käännettiin suomeksi ajalla 1965 - 1979 kaksi teosta, kun taasen hänen teoksiaan on käännetty saksaksi samana aikana kahdeksan. Sitä paitsi Cleary on tullut saksalaisyleisölle tutuksi jo paljon varhaisemmassa vaiheessa kuin suomalaisyleisölle. Hänen teostensa ensimmäinen saksannos *Der grüne Helm* (*Green Helmet*, 1957; ei suomennettu) ilmestyi vuonna 1960 ja vuoteen 1965 mennessä häneltä oli jo ilmestynyt neljä teosta (Wolf 1982: 140 - 141). Upfield on saksalaiskulttuurissa ollut varsin merkittävä jännityskirjojen kirjoittaja. Saksalaisyleisö on tuntenut hänen tuotantoaan jo vuodesta 1955 lähtien, jolloin *The New Shoe* (1951) julkaistiin nimikkeellä *Der neue Schuh*. Yhteensä Upfieldiltä on saksannettu 26 teosta, joista 20 sijoittuu jo aikaisemmalle kaudelle ja vain kuusi 1965 - 1979 väliselle käännöskaudelle (Wolf 1982: 172 - 174). Upfieldin suomennetuista teoksista vain toinen *Bony ostaa naisen*, 1971 (*Bony Buys a Woman*, 1957) on saksannettu aikaisemmin kuin se on suomennettu: *Bony kauft eine Frau*, 1958. Toista Upfieldin suomennettua, hyvin varhaista teosta, *Bony ja punainen*

lentokone, 1969 (*Wings above the Diamantina,* 1936), ei ole lainkaan käännetty saksaksi.

Nobelkirjailija Patrick White tuli Suomessa tunnetuksi vuonna 1967 teoksella *Ne jotka vaunuissa ajavat* (*Riders in the Chariot,* 1961). Vaikka tämä teos käännettiin saksaksi vasta kaksi vuotta myöhemmin, vuonna 1969, *Die im feurigen Wagen,* oli White esitelty saksalaisyleisölle jo 1957, kun *The Tree of Man,* 1955 käännettiin saksaksi nimikkeellä *Zur Ruhe kan der Baum des Menschen nie.* Teosta ei ole suomennettu. Vuonna 1958 käännettiin saksaksi *Voss,* joka oli englanniksi ilmestynyt vuotta aikaisemmin. Suomennosta saatiin odottaa aina vuoteen 1977. Nobelpalkinnon jälkeinen *The Eye of Storm,* 1973 sen sijaan käännettiin ripeästi sekä saksaksi että suomeksi: *Im Auge des Sturms,* 1974, *Myrskyn silmä,* 1974. Saksaksi on Whitelta ilmestynyt kymmenen teosta (Wolf 1982: 182 - 189), kun taas suomeksi häneltä on käännetty vain kolme romaania ja yksi novelli.

James Aldridge on saksalaisella ja varsinkin itäsaksalaisella kulttuurialueella ollut varsin suosittu kirjailija. Aikaisemmin on jo mainittu, että hän on myös hyvin yhteiskunnallinen kirjailija, ja tämä selittänee hänen suosionsa mm. entisessä DDR:ssä. Suomeksi häneltä ilmestyi kyseisenä tarkastelukautena, 1965 - 1979, ainoastaan nuorisokirja *Villihevonen,* 1976, joka oli saksannettu vuotta aikaisemmin, *Der wunderbare Mongole,* 1975. Saksaksi häneltä ilmestyi samalla kaudella kuusi teosta ja jo aikaisemmalla kaudella neljätoista teosta, ts. yhteensä 20 teosta (Wolf 1982: 132 - 135). Saksalaisyleisölle hänet esiteltiin sodasta ja sodanvastaisuudesta kertovan teoksen *Signed with Their Honour,* 1942 käännöksellä: *An den Himmel geschrieben,* 1942. Teos on käännetty ruotsiksi vuonna 1943, *Ärans tecken i skyn,* mutta ilmeisesti sota-aika esti teoksen kääntämisen suomeksi, ja Aldridge sai odottaa suomalaisyleisön tietoisuuteen pääsemistään aina 1970-luvulle saakka.

Collen McCulloughin *Thorn Birds,* 1977 lienee saksalaisilla alueilla ollut yhtä suosittu televisiosarja kuin Suomessa. Mutta teos on ilmeisesti ollut menestys jo kirjanakin, sillä teos saksannos *Dornenvögel* ilmestyi jo 1977, ts. alkuperäisteoksen julkaisuvuonna. McCulloughin *Tim* 1974 saksannettiin vuonna 1978, vuotta aikaisemmin kuin se suomennettiin, 1979. Kumpikin teos on ollut ilmeinen myyntimenestys sekä suomeksi että saksaksi, sillä kummastakin on otettu useita painoksia (Wolf 1982: 156).

Suomennoksien ja saksannoksien vertailua suomennosbibliografian viimeiseltä kaudelta, 1980 - 1989, ei tässä tutkimuksessa tehdä muuta kuin suuntaa-antavasti kahdestakin syystä: ensiksikin, suomennosbibliografian viimeinen kausi on vain yhdeksän vuoden pituinen, ei viidentoista vuoden pituinen niin kuin muut tarkastellut kaudet, ja toiseksi Wolfin (1982) bibliografia päättyy vuoteen 1979 eikä tietoja saksannoksista vuoden 1979 jälkeen ole ollut saatavilla. Joidenkin suomennosten osalta

voidaan kuitenkin tarkastella, milloin niiden vastaavat saksannokset ovat ilmestyneet, mikäli ne on julkaistu ennen vuotta 1979.

Jon Clearyltä ilmestyi 1980-luvulla kaksi suomennosta,*Yksinäinen sota* ja *Feenikspuu,* ja koska ne on julkaistu vuoden 1979 jälkeen niiden mahdollisista saksannoksista ei ole tietoa. Morris Westiltä ilmestyi suomeksi vasta nyt *Proteus* ja *Punainen Susi;* kumpikin oli jo edellisellä kaudella käännetty saksaksi (saksannokset julkaistiin samana vuonna kuin alkuperäisteoksetkin). Viimeisin Westin teoksen suomennos on *Maailma on lasista tehty,* 1984, jonka saksannoksesta ei ole tietoa.

James Aldridgen teoksen, *One Last Glimpse,* 1977, saksannos (*Das Turnier der Singvögel)* ilmestyi jo samana vuonna kuin alkuperäisteos; sen suomennos ilmestyi vasta neljän vuoden kuluttua, 1981. Catherine Gaskinin teosten tämän kauden suomennokset ovat kaikki 1980-luvulta, joten niiden saksannoksista ei ole tietoa, koska ne eivät sisälly Wolfin (1982) bibliografiaan. Samoin on Colleen McCulloughin teosten tämän kauden saksannosten laita.

Uusien tämän kauden australialaiskirjailijoiden teosten suomennosten vertaaminen saksannoksiin on myös hankalaa siksi, että Wolfin bibliografia (1982) ei tunne kaikkia kirjailijoita, joita tällä kaudella suomennetaan (esim. Dingwell, Hanharan ja Kenrick). Osittain ei uusimpien suomennosten kohdalta ole saksannoksista tietoa. Gerald Glaskinin teosta *Lento Landfalliin* ei ainakaan vuoteen 1979 mennessä ollut käännetty saksaksi, vaikka hänen muita teoksiaan oli julkaistu saksaksi[26]. Alan Marshall esiteltiin saksalaisyleisölle varhaisemmin ja laajemmin kuin suomalaiselle yleisölle. Hänen tuotannostaan on suomennettu vain yksi teos lyhennettynä Kirjavaliot - sarjassa, *I Can Jump Puddles* (1955) - *Elämä edessäni,* 1981. Se käännettiin saksaksi jo vuonna 1959, *Ich bin dabei.* Sitä seurasi saksaksi vielä neljä teosta (Wolf 1982: 157). Elyne Mitchellin *The Silver Brumby,* 1958, suomennettiin 1982 nimikeellä *Thowra, hopeaharja,* mutta muita Mitchellin teoksia ei ole suomennettu, kun taasen saksannoksina löytyy myös sarjan jatkoteokset: *Silver Brumby's Daughter,* 1960 - *Kunama, Das Silberfohlen,* 1965 ja *Moon Filly,* 1968 - *Das Mondfohlen,* 1978.

Thomas Keneallyltä, joka sai vuonna 1983 Booker -kirjallisuuspalkinnon, oli vuoteen 1979 mennessä saksannettu kaksi merkittävää teosta, *The Chant of Jimmie Blacksmith,* 1972 - *Australische Ballade,* 1977 ja *Season in Purgatory,* 1976 - *Am Rande der Hölle,* 1978 (Wolf 1982: 152). Palkinnon saanen teoksen *Schindler's List,* 1982 saksannoksesta ei ole tietoa. Peter Careyltä, joka sai saman palkinnon vuonna 1988 teoksella *Oscar and Lucinda* , ei ollut käännetty saksaksi vuoteen 1979 mennessä kuin yksi novelli (Wolf 1982: 139).

Seuraavassa saksannettuja ja suomennettuja australialaiskirjailijoita tarkastellaan australialaisnäkökulmasta, ts. pyritään selvittämään missä määrin saksannokset ja suomennokset heijastavat australialaisen kertomakirjallisuuden kaanonia.

9. 2. Antavatko suomennokset ja saksannokset edustavan kuvan australialaisesta kertomakirjallisuudesta?

Australialaisten teosten suomennoksia ja saksannoksia tarkastellessa tulee luonnollisesti esiin kysymys siitä, miten hyvin ne edustavat australialaisten, lähinnä kirjallisuuskriitikkojen, käsitystä australialaisesta kaunokirjallisuudesta, ts. Australian kertomakirjallisuuden kaanonia. Australialaisen kertomakirjallisuuden kaanonia etsittäessä on tutkimuksessa käytetty hyväksi laadittua, 1404 nimeä käsittävää australialaiskirjailijoiden listaa sekä muutamia Australian kirjallisuushistorian ja tutkimuksen perusteoksia, nimittäin Duttonin *The Literature of Australia* (1964/76), Greenin *Australian Literature 1900 - 1950* (1951) ja Kramerin *The Oxford History of Australian Literature* (1981).

Sekä Dutton että Kramer ovat toimittamiensa kirjojen loppuun sisällyttäneet listan niistä australialaiskirjailijoista, joita voidaan pitää kaikkein merkittävimpinä australialaiskirjallisuuden kehityksessä. Green sen sijaan luettelee merkittävimmät kirjailijat edetessään tekstissään. Tutkimuksen kirjailijaluetteloa laadittaessa laitettiin näiden arvostettujen kirjailijoiden kohdalle merkki "*". Kuten liitteestä 6 käy ilmi on tällaisella merkillä varustettuja kirjailijoita yhteensä 84 (tämä luku sisältää myös runoutta ja näytelmäkirjallisuutta kirjoittavat kirjailijat). Näin rakennetun kaanonkirjailijoiden listan puutteena on kuitenkin, että se jättää huomiotta muutamia vasta 1980-luvulla kirjailijamaineensa saavuttaneita kirjailijoita, esimerkiksi Peter Careyn, jonka uudet kirjallisuushistoriat tulevat varmasti luettelemaan eräänä Australian tärkeimmistä kirjailijoista. Wolfin (1982) saksannosbibliografiassa mainitut arvostetut australialaiskirjailijat merkittiin "&":llä. Duttonin, Greenin ja Kramerin arvostamien 84 australialaiskirjailijan tuotannosta on kaikkiaan 51:n kirjailijan teoksia käännetty saksaksi. Näin ollen melko suurelta osin - australialaisnäkökulmasta katsottuna - saksannokset edustavat arvostettujen australialaisten kirjailijoiden tuotantoa, ts. australialaisklassikkoja.

Kun suomennosten bibliografia valmistui, jokaisen kirjailijan kohdalle, jolta oli teoksia suomennettu laitettiin kirjailijalistaan merkintä "on" (="kirjailijan teoksia on suomennettu"). Etsiessään kaikki *-merkkiset kirjailijat, tietokone näyttää myös samalla keneltä näin luotuun Australian kertomakirjallisuuden kaanoniin kuuluvalta kirjailijalta on myös suomennettu teoksia (ks. liite 6). Vain seuraavilta australialaisklassikoilta löytyi suomennoksia: Xavier Herbert (yksi teos, *Capricornia)*, Thomas Keneally (yksi teos, *Schindlerin lista)* ja Patrick White (useita teoksia, *Ne jotka vaunuissa ajavat, Myrskyn silmä, Kohti mantereen sydäntä* ja novelli *Täysi maha).* Kaikkiaan 34 suomennetun australialaiskirjailijan joukosta löytyi siis vain kolme kirjailijaa, joiden teosten voidaan katsoa edustavan australialaisten kirjallisuushistorioitsijoiden mielestä

Australian kirjallisuuden parhaimmistoa. Saksalaisen alueen 51:een kirjailijaan verrattuna suomennettujen australialaisten klassikkokirjailijoiden määrä vaikuttaa pieneltä.

Vertailtaessa sitä, miten saksankieliset alueet ja suomalainen kulttuuripiiri ovat australialaisen kertomakirjallisuuden ottaneet vastaan käännöksinä, on aivan ilmeistä, että saksalainen kulttuurialue näyttää omaksuneen australialaisen käännöskirjallisuuden Australiassa arvostettujen kirjailijoiden tekemänä, kun taasen suomennettujen australialaisteosten yleisleimana on alalajisuus ja viihteellisyys. Vertailussa suomennokset jäävät pahasti määrällisesti ja laadullisesti jälkeen saksannoksista, eikä siihen riittäne selitykseksi sekään, että Suomen markkinat ovat paljon pienemmät kuin saksankielisten alueiden. Australialaisen kertomakirjallisuuden bibliografialla on masentavaa kerrottavaa Australian ja Suomen välisten kulttuuriyhteyksien kehittämiselle. Suomalaiset kustantajat eivät kirjoja valitessaan nähtävästi lainkaan ole ottaneet vastatakseen lähtökulttuurin välittymisestä, ts. he eivät ole miettineet sitä, miten heidän julkaisemansa kirjat mahdollisesti edustavat australialaista kulttuuria ja australialaisten omaa näkemystä arvostetusta australialaisesta kertomakirjallisuudesta. Kustantaja joutuu tietysti toimimaan markkinaperiaatteella, mutta luulisi 83 arvostetun australialaiskirjailijan joukosta löytyvän kirjailijoita, jotka edustaisivat australialaisen näkemyksen mukaan Australian kirjallisuuden parhaimmistoa ja joiden teokset olisivat silti myös käännöksinä kustantajille tuottavia.

Tässä yhteydessä ei ole tarkoitus esitellä ja ehdottaa kustantajille käännettäviä australialaisia arvokirjailijoita, mutta muutamia kirjailijanimiä ja teoksia ja teosten yhteyksiä australialaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin voidaan lyhyesti mainita.

Marcus Clarken *His Natural Life* (1874) ansaitsisi suomennoksensa. Se kuvaa siirtokunta-aikaa, vaikka jossakin määrin sitä romantisoiden. Teoksen suomennos olisi varmasti menestynyt kirjamarkkinoilla, jos se olisi julkaistu muutama vuosi sitten, samanaikaisesti kun teoksesta tehtyä TV-sarjaa esitettiin myös Suomen televisiossa jatkosarjana. "Puskarealismin" kaudesta ja *The Bulletinissa* julkaistuista kertomuksista tarjoaisivat suomalaislukijoille Henry Lawsonin novellit tyypillisen esimerkin. Vastakohtana Lawsonin idyllisille, australialaista maalaiselämää ihannoiville kertomuksille voi suomalaiselle lukijalle tarjota esimerkiksi Norman Lindsayn teosta *Readheap,* 1930. Teos kertoo siitä, miten ahdasmielinen paikka voi pieni australialaiskaupunki olla (Heseltine 1964/76: 202; McQueen 1978: 25). "Lindsay brilliantly captures both the pretentious adult life of a sleepy country town at the turn of the century and the spontaneous sexual energy of his youthful heroes and heroines" (Wilde ym. 1985: 421). Rohkean seksuaalisuuden ilmaisun takia teos aikoinaan julistettiin julkaisukieltoon Australiassa aina vuoteen 1958 saakka.

Sosiaalisten reformien puolestataistelijana tunnettu Katherine Prichard ansaitsisi myös tulla suomennetuksi - varsinkin *Coonardoo,* 1928, valaisisi suomalaisyleisölle millaiset olivat valkoisten ja alkuasukkaiden suhteet vuosisadan alussa. Romaani ei ole kertomus ainoastaan valkoisen miehen ja alkuasukasnaisen rakkaudesta, vaan myös ensimmäinen realistinen alkuasukaskuvaus, joka esitettiin australialaisessa kaunokirjallisuudessa. Vielä viisikymmentä vuotta sitten *Coonardoo* herätti suurta närkästystä australialaislukijoissa - valkoisen miehen rakkaus alkuasukasnaiseen ei ollut yleisesti hyväksytty romaanin aihe valkoisen naisen suhde alkuasukasmieheen olisi ollut aiheena täysin tabu (McQueen 1978: 115). Myös Sally Morganin *My Place* antaisi suomalaisille lukijoille hyvän kuvan alkuasukasnaisten elämästä ja edustaisi mainiosti Australian alkuperäisväestön kirjoittamaa englanninkielistä kirjallisuutta. *My Place* on puhutteleva teos siitä, miltä tuntuu olla alemmanluokan kansalainen, alkuasukas, ja vielä nainen, nykyajan Australiassa.

Miles Franklinin *My Brilliant Career*, 1901 taasen kuvaa sitä, mitä oli olla uralla eteenpäin pyrkivä nainen vuosisadan alun Australiassa. Hiljattaisen elokuvaversion olisi luullut takaavan myös teoksen suomennoksen menekin. Franklin uskalsi tarttua rohkeisiin aiheisiin.

> *[She] exhibited attitudes regarded as psychological aberrations at the time: sexual ambivalence, with attraction and repulsion both present; hostility to the traditional role of women in marriage and childbearing...and rejection of the idea of a male-dominated society* (Wilde ym. 1985: 280).

Yhdessä aikalaisensa Dympha Cusackin kanssa Franklin tarttui myös aikoinaan australialaisille erittäin arkaan aiheeseen. *Pioneers on Parade,* 1939 hyökkäsi niitä ylemmän luokan australialaisia vastaan, jotka eivät olleet tietääkseenkään omasta siirtovankitaustoistaan.

Australiassa on useita naiskirjailijoita, jotka ovat kirjoittaneet ennen ja jälkeen toisen maailmansodan paljon hyvää kertomakirjallisuutta. Mainittakoon näistä vain muutama. Elizabeth Harrower keskittyy lähinnä psykologiseen, dramaattiseen kerrontaan, hyvän ja pahan taisteluun[27]. Christine Stead kuvaa teoksissaan henkilöittensä sisäisiä tuntemuksia heidän kokiessaan elämässään vastoinkäymisiä. Myös hänen teoksiaan kuvataan psykologisina - teoksina, joissa etsitään epätavallista tavallisessa (Mitchell 1981: 133)[28]. Shirley Hazzardin teoksissa on teemana yleensä rakkaus ja häntä kiitetään erityisesti "for her gifts of psychological insight, suggestive symbolism and creation of atmosphere" (Wilde ym. 1985: 328)[29]. Elizabeth Jolley[30] on noin vuosi sitten esitelty suomalaisille TV-katselijoille, vaikkakaan hänen tuotantoaan ei ole lainkaan suomennettu. Kaija Valkonen (HS 1.4.1988) kirjoitti Jolleystä seuraavasti:

> *Omintakeiset, vähän vinksahtaneet ihmiset ovat Jolleyn maailmaa, lempeyden ja häijyyden risteytykset hänen tekstinsä paradokseja.. Jolley ei kaihda arkojakaan aiheita, rakkautta omaan sukupuoleen, nuoruuden herättämää kateutta tai vanhojen naisten kaappijuoppoutta.*

Mieskirjailijoista, jotka myös ansaitsisivat tulla suomennetuiksi voi mainita esimerkiksi Randolph Stown, jonka usein sanotaan seuranneen Patrick Whiten jalanjälkiä, sillä hän käyttää hyväkseen maata ja sen historiaan teoksissaan. Esimerkiksi *To The Island,* 1958, oli Mitchellin mukaan (1981: 154) "one of the first novels to repeat Voss's excursion into the realm of the spirit, the strange country of the soul". Prichardin tavoin Stow kirjoittaa myös alkuasukkaiden ja valkoisten suhteista. Myöhemmässä romaanissa, *Tourmaline,* 1963, hän kuvaa eristäytynyttä puskayhteisöä tavalla, joka on sekoitus "outback realism and fantasy" (Brissenden 1978: 22).

Viimeisten vuosikymmenten aikana on Australiassa luotu uudenlaista kertomakirjallisuutta. Vuonna 1978 Brissenden (1978: 21) kirjoitti:

> *International rather than regional in character and origins, revolutionary in its aims and implications. Not only is much of what is being written obviously experimental in form and content, but the whole context in which even apparently conventional work is being produced has been irrevocably altered.*

Tässä yhteydessä on mahdotonta käydä läpi missään muodossa sitä kirjallisuutta, jota australialaiskriitikot ovat viime vuosikymmenenä saaneet arvosteltavakseen. Muutamia kirjailijanimiä, joita esimerkiksi Brissenden (1978: 22) jo mainittujen lisäksi suosittelee ovat: David Ireland[31], Michael Wilding, Frank Moorehouse[32], David Foster, Helen Garner ja Christine Townend. Näiden kirjailijoiden tuotanto saa Brissendenin luottamaan australialaisen kirjallisuuden tulevaisuuteen:

> *The fiction scene generally at present is characterized by a remarkable vigour and variety, and I am left with the sense that we are seeing the beginnings of what may turn out to be a truly rich and exciting period in Australian writing.* (Brissenden 1978: 26)

Viime vuosikymmenen aikana ei tämä uusin australialainen arvokirjallisuus kuitenkaan ole ainakaan vielä pystynyt ylittämään suomalaisten kustantajien kynnystä.

9. 3 Suomennosten ja saksannosten kokonaiskuva

Wolfin bibliografian (1982) ja tämän tutkimuksen bibliografinen vertailu osoittaa ensiksikin sen, että australialaisen kirjallisuuden käännösten välikielenä ei ole ollut saksa. Saksalainen kulttuuripiiri ei ilmeisesti ole muutenkaan nähtävästi vaikuttanut alulle panevana voimana suomennoksiin, sillä monet suomennokset on julkaistu saksannoksia aikaisemmin, eikä suomennetuilta kirjailijoilta aina ole käännetty samoja

teoksia molemmille kielille. Jalosen (1985) tutkimus osoittaa muutenkin saksalaiskulttuurin vaikutuksen Suomen käännöskirjallisuuteen olevan vähäisempää kuin on usein oletettu [33]. Hänen mukaansa on maamme koko sen itsenäisyytensä aikana ollut pääasiallisesti altiina angloamerikkalaisen kulttuurin vaikutuksille. Varhaisten australialaisteosten suomentamisessa voidaan kuitenkin olettaa teosten ruotsinnosten vaikuttaneen suomennospäätöksiin, joskaan tässä tutkimuksessa ei ole voitu mennä muutamia havaintoja pidemmälle.

Määrällisesti saksannoksia ja suomennoksia toisiinsa verrattaessa näyttää australialaiskirjallisuudella sen sijaan olevan paljon suurempi merkitys saksalaisella kulttuurialueella kuin Suomessa. Luonnollisesti, kuten on jo useasti mainittu, on suomennosten ja saksannosten vertailussa otettava huomioon se, että Suomi on asukasluvultaan ja kielialueena Saksaa paljon pienempi, ja koko käännöskirjallisuuden historia on Suomessa verrattain lyhyt.

Wolfin (1982: 21) mukaan australialaisteosten saksannoksia on vuosien 1845 - 1979 välillä julkaistu 666 kappaletta. Suomennoksia löytyi tämän tutkimuksen aikana 105, tai 117, jos uudelleen käännetyt (#) lasketaan mukaan erillisinä nimikkeinä. Kuviossa 3 esitetään yhteenvetona kuinka suomennokset (= yhtenäinen viiva) ja saksannokset (= katkoviiva) suhteutuvat toisiinsa tutkimusjaksoina.

Wolfin esittämä määrä, 666 käännöstä, sisältää yksittäiset nimikkeeet (selbständige). Mikäli myös antologioista kerätyt 111 nimikkettä (unselbständige), samoin kuin saksalaisilla alueilla julkaistut 102 englanninkielistä australialaisnimikkettä, otetaan huomioon nousee saksalaisella kielialueella julkaistujen australialaisteosten määrä 879:ään (Wolf 1982: 21). Mikäli englantilaisnimikkeet jätetään pois Wolfin bibliografiasta, jää saksaksi käännettyjen yksittäisteosten ja antologioista löytyvien australialaisnimikkeiden määräksi 777. Jotta suomennosten ja saksannosten määrää voidaan verrata, pitää suomennoksista vastaavasti poistaa Nevil Shuten 11 teosta, koska häntä ei Wolfin (1982) bibliografia mainitse, ja näin ollen jäisi suomennosten määräksi 106. Näistä ainoastaan yksi on ilmestynyt antologiassa (Whiten *Täysi maha)*. Suomennoksien lukumäärä olisi saattanut nousta ainakin jonkin verran, mikäli tutkimuksen aikana olisi ollut mahdollista laajentaa etsintää myös antologioihin[34]. Suomennosten lukumäärä nousisi huomattavasti, mikäli mukaan otettaisiin viihdekirjailijoiden Carter Brownin, James MacDonnellin ja Marshall Groverin suomennettu tuotanto. Mutta, samoin kasvaisi myös luultavasti saksannosten määrä huomattavasti, jos nämä kirjailijat otettaisiin mukaan Wolfin bibliografiaan.

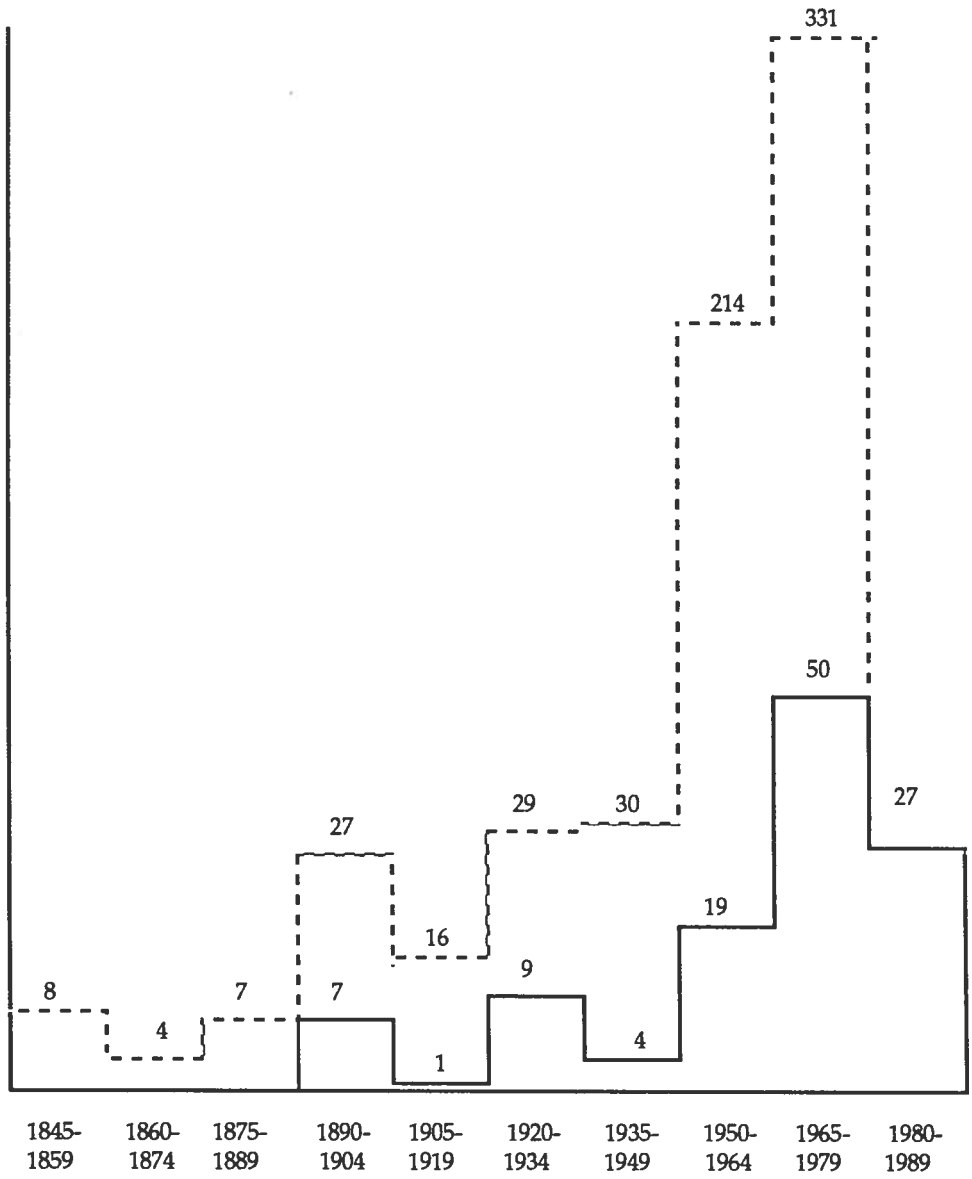

Kuvio 3. Australialaisteosten suomennosten (———) ja saksannosten (- - - -) määrät tutkimuskausittain

Saksaksi käännettyjen australialaiskirjailijoiden lukumäärä on myös luonnollisesti paljon suurempi kuin suomennettujen australialaiskirjailijoiden. Saksaksi on käännetty 245:n australialaiskirjailijan teoksia Wolfin (1982) laatimasta 1135 kirjailijan listalta ja suomeksi on käännetty 37 kirjailijan teoksia liitteen 1 luettelemasta 1404 australialaiskirjailijan luettelosta (viihdekirjailijat Carter Brown, James MacDonnell ja Marshall Grover ovat mukaanluettuina). Suomennetuilta kirjailijoilta löytyy yleensä aina myös saksannoksia, käännökset saattavat kuitenkin olla eri teosten käännöksiä. Yhdeksää suomennettua australialaiskirjailijaa Wolf (1982) ei ole sisällyttänyt bibliografiaansa[35]. Kyseiset kirjailijat ovat pääasiallisesti viihdekirjailijoita. Wolf

luettelee omassa kirjailijalistassaan myös kolme kirjailijaa, Brickhill, Cook, ja MacDonald, joiden teoksia on suomennettu, mutta ei lainkaan saksannettu. Kuvio 4 kuvaa eniten saksannettuja kirjailijoita.

Kuvio 4. Kirjailijat, joiden teoksia eniten saksannettu (Wolf 1982: 42).

Kun kuviota 4 verrataan kuvioon 2 (ks. s. 34) on aivan ilmeistä, että Catherine Gaskin on suosituin australialaiskirjailija kummassakin kulttuuripiirissä. Toiseksi eniten on saksannettu Morris Westiä, kolmanneksi James Aldridgeä ja neljännellä sijalla on Patrick White. Kuviossa 2 oli toiseksi eniten suomennettu lastenkirjailija Mary Patchettiä ja kolmanneksi Westiä. Neljännellä sijalla oli Nevil Shute ja Patrick White vasta yhdeksännellä sijalla.

Pelkät teosten luvut eivät aina anna oikeaa kuvaa kirjailijan suosiosta. Wolfin (1982: 43) mukaan, jos tarkastellaan myytyjen painosten määriä ja myytyjen kappaleiden määrää, niin suosituimmaksi australialaiskirjailijaksi saksalaisyleisön parissa nousee West ja seuraaviksi White ja Upfield, Gaskinin sijoittuessa vasta neljänneksi. Vastaavia lukuja ei suomennoksista ole saatavilla, mutta esimerkiksi Colleen McCulloughin kirjojen useat suuret painokset saattaisivat nostaa hänet vastaavanlaisen listan alkusijoille.

Yleistäen voidaan sanoa, että australialaisen kertomakirjallisuuden suomennokset edustavat pääasiallisesti viihdekirjallisuutta, eivätkä ne näytä suuresti poikkeavan siitä angloamerikkalaisen viihdekirjallisuuden linjasta, jonka sekä Niemi (1975) että Jalonen (1985) ovat osoittaneet tutkimuksissaan vallinneen koko Suomen itsenäisyyden ajan. Alistair MacLeanin, Colleen McCulloughin, Agatha Christien, Netta Muskettin, jne. teokset myyvät Suomessa, kommentoi Jalonen (1985: 229). "Mekaanisesti tuotettu viihdekirja on lujittanut otettaan suomalaiseen

yhteiskuntaan...Tällaisella kirjalla ei ole mitään tekemistä länsimaisen kirjallisuuden tradition kanssa eikä sen yleistyminen lisää uskoa kulttuurin tulevaisuuteen", kirjoittaa Niemi (1975:134 - 135). Kustantajat käännättävät teoksia, jotka myyvät. Kuitenkin mikäli nykyisessä suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymisprosessissa halutaan luoda kulttuurisuhteita toisiin maihin ja halutaan kulttuurivaihtoa, pitäisi kustannuspolitiikan suunnittelussa ottaa huomioon myös alkuperämaa ja se mitä siellä pidetään kyseisen maan kertomakirjallisuuden edustavana kaanonina. Eivät suomalaisetkaan varmasti mielellään näkisi oman kaunokirjallisuutemme englanninnosten listan koostuvan ainoastaan Mika Waltarin, Mauri Sariolan, Anni Polvan ja Aino Räsäsen teoksista (vrt. Haltsonen & Puranen 1979: 10 - 14).

10 LOPUKSI

Olen tässä tutkimuksessa kuvannut suomennettua australialaiskirjallisuutta ja analysoinnut sitä tilastollisesti. Olen ensin esittänyt katsauksen australialaisen kertomakirjallisuuden historiallisiin kausiin käännösten näkökulmasta. Sen jälkeen olen pyrkinyt selvittämään sitä, mikä on australialaisen kertomakirjallisuuden käännösten suhde muihin angloamerikkalaisen kertomakirjallisuuden suomennoksiin. Sen jälkeen olen esitellyt metodisesti tutkimuksen aikana laatimani australialaisteosten suomennosbibliografian ja sitten diakronisesti käynnyt läpi viidentoista vuoden ajanjaksoissa australialaisteosten suomennokset. Tarkastelussa kävi ilmi, että australialaiskirjallisuuden käännösten lukumäärä pysyi kauan vaatimattomana ja lähti nousuun vasta 1950-luvulta lähtien. Valtaosa suomennetusta australialaisesta kertomakirjallisuudesta osoittautui viihteelliseksi.

Tarkastelin käännöksiä myös kääntäjien ja kustantajien näkökulmasta. Useimmat kääntäjät näyttivät kääntäneen yhden tai vain muutaman australialaisen teoksen; vain harvoin oli havaittavissa erikoistumista tietyn kirjailijan teosten suomentamiseen. Kääntäjien lukumäärä oli näin ollen sangen suuri kirjailijoiden lukumäärään verrattuna, eikä voida sanoa yhdenkään kääntäjän mitenkään erikoistuvan australialaisen kertomakirjallisuuden suomentamiseen. Kustantajien toimintaa tarkasteltaessa kävi ilmi, että jokin kustantaja saattoi erikoistua tietyn tai vain muutaman kirjailijan tuotannon julkaisemiseen (esim. Gummerus: Nevil Shute; Tammi: Morris West). Kuitenkin eniten australialaisnimikkeitä julkaisseiden, suurempien itsenäisten kustantajien, mm. Otavan ja WSOY:n, luettelo oli kirjailijoiltaan jo huomattavan laaja.

Vertailin tutkimuksessa myös suomennettujen ja saksannettujen australialaisteosten profiilia. Saksannoksia oli noin seitsenkertainen määrä suomennoksiin verrattuna, ja saksannettujen kirjailijoiden määrä oli moninkertaisesti laajempi kuin suomennettujen kirjailijoiden. Tämä on luonnollista, kun otetaan huomioon se, että australialaisteoksia käännettiin saksaksi jo paljon varhemmin kuin suomeksi, ja lisäksi se, että saksalainen kielialue on sangen laaja ja tarjoaa käännösten markkinoinnille paljon paremmat mahdollisuudet kuin Suomen pieni kielialue.

Lopuksi vertasin suomennoksista saatavaa kuvaa australialaisen kertomakirjallisuuden historioitsijoiden luomaan australialaisen kaanonkirjallisuuden profiiliin. Kävi ilmi, että niitä australialaiskirjailijoita, jotka omassa maassaan ovat korkeasti arvostettuja, oli suomennettu mitättömän vähän - esimerkiksi vain kolme ns. australialaista klassikkoa oli suomennettu. Niinpä australialaisen kirjallisuuden profiili

jää Suomessa populaariseksi ja viihteelliseksi verrattuna esimerkiksi australialaisteosten saksannosten luomaan kuvaan. Saksalaisella kielialueella australialaisia arvokirjailijoita on käännetty huomattavasti ahkerammin ja laajemmin. Suomennosten viihteellisyys olisi korostunut vielä enemmän, mikäli bibliografiaan olisi otettu mukaan myös Carter Brownin jännityskirjat, James E. MacDonnellin merisotaromaanit ja Marshall Groverin lännenkertomukset.

Karkeana johtopäätöksenä voi todeta, että suomennettu australialainen kertomakirjallisuus ei vielä edusta selkeästi Australian kirjallisuuden omaa historiallista ja kansallista luonnetta, vaan suomennettavaksi näkyy valittavan lähinnä teoksia, jotka voidaan tulkita osaksi kansainvälistä englanninkielistä massakulttuuria. Australialaisen yhteiskunnan ja kulttuurin omasta ilmeestä ei lukija suomennosten kautta saa selvää kuvaa. Kuitenkin käännöstoiminnan yhtenä tärkeimpänä kulttuuritehtävänä voidaan pitää sen tarjoamia yhteyksiä toiseen kulttuuriin. Nykyisessä käännöstoiminnassa australialainen kulttuuri ei erotu itsenäiseksi vaikuttajaksi, vaan on osa muuta angloamerikkalaista, kansainvälistä viihdekirjallisuutta.

1 Ennen toista maailmansotaa syntyi Australiassa ns. *The Angry Penguins*-liike, joka erityisesti korosti kansainvälisyyttä ja kehotti australialaisia runoilijoita tutustumaan aikansa amerikkalaisiin ja brittiläisiin kirjailijoihin ja ottamaan vastaan modernismin vaikutteita. Liike herätti vastaliikkeen, *The Jindyworobaks*. Tämän piirin runoilijat taasen vaativat kansallisen puskarealismin tradition jatkamista ja halusivat ottaa kirjallisuudessa, ja varsinkin runoudessa, huomioon australialaisuuden, sekä eurooppalaisena australialaisuutena että Australian omien alkuasukkaiden traditiosta ammennettuna australialaisuutena (ks. esim. lähemmin Mandle 1978: 147 - 171).

2 Ilmeisesti australialaiset kirjailijat ovat aina viime vuosikymmeniin saakka tunteneet olonsa jossakin määrin tukahduttavaksi. Henry Lawson an aikoinaan neuvonut nuoria kirjailijoita seuraavasti: "My advice to any young Australian writer whose talents have been recognized would be to go steerage, stow away, swim, and seek London, Yankeeland, or Timbuctoo - rather than stay in Australia till his genius turned to gall or beer. Or failing this...to study elementary anatomy...and then shoot himself carefully" (McQueen 1978: 8).

3 Ts. tutkimus koostuu 12 tutkimusvuodesta.

4 Catherine Gaskin syntyi Irlannissa 1929, mutta eli lapsuutensa Australiassa, jossa hän myös aloitti kirjailijan uransa. Hän on myöhemmin muuttanut pois Australiasta ja on asunut mm. Yhdysvalloissa ja Irlannissa. Useat hänen teoksistaan voidaan kuitenkin Jalosen (1985: 200) määritelmää käyttäen luokitella australialaisiksi.

5 Tarkoituksena kuitenkin on, että kerätyt bibliografiset tiedot myöhemmässä vaiheessa liitetään suomennosbibliografiaan SUKAan, jolloin niitä voidaan käyttää laajemminkin englannista käännetyn kirjallisuuden tutkimuksessa.

6 Teokset on bibliografiassa merkitty '*'; kuitenkaan kahta liitteen 3 teosta bibliografian laatija ei kuitenkaan ole itse nähnyt, vaan saanut tiedot muista bibliografioista; liitteessä 3 nämä teokset on merkitty "-"; kahden teoksen ensimmäistä painosta laatija ei myöskään ole nähnyt, ne on merkitty "*/-".

7 Myös teosten eri käännökset on lueteltu liitteessä 3, ja ne on merkitty '#'.

8 Millerin (1940/73: 438) teosta myytiin Englannissa enemmän kuin neljännesmiljoona kappaletta.

9 Bibliografian laatija ei ole teosta nähnyt, mutta esim. Sjöblom (1985: 145) luettelee teoksen bibliografiassaan.

10 Bibliografian laatija ei ole teosta nähnyt, mutta esim. Sjöblom (1985: 23) luettelee teoksen bibliografiassaan.

11 Painotuotteiden kustannus- ja välitysliikkeessä vallitsevia epäkohtia tutkiva komitea, 1945.

12 Tosin mm. Carter Brownin teokset ovat toisaalta heijastuneet takaisin australialaiseen kulttuurielämään. Esimerkiksi Brownin tällä kaudella suomennetusta teoksesta *Stripper* (1964) on tehty musikaali, jonka on esittänyt Sydney Theatre Company Sydneyssä 1982.

13 *Sukuperintö* 1965 (*The Tilsit Inheritance* 1963), *Suuryhtiön rouvat* 1966 (*Corporation wife* 1960), *Irlantilainen tarina* 1968 (*Edge of Glass* 1967), *Ruusu heittää varjon tielle* 1968 (*I know my love* 1962), *Fiona* 1970 (*Fiona* 1970), *Muuttohaukka* 1973 (*A Falcon for a Queen* 1972), *Perintökalleus* 1976 (*The Property of a Gentleman* 1974), *Lynmara* 1977 (*The Lynmara Legacy* 1975), *Espanjalaisnaisen kesä* 1979 (*The Summer of the Spanish Woman* 1977).

14 Lukijan, joka haluaa tutustua Patrick Whiten teoksiin kannattaa lukea esim. Kiernan (1964/76: 461- 484) ja Björkstén (1973).

15 Kuten jo mainittu, australialaisteosten määrä kasvaisi huomattavasti, mikäli mukaan otettaisiin yleismaailmallista viihdettä edustavat Carter Brownin, James MacDonnellin ja Marshall Groverin teokset.

16 Laskettu etunimen perusteella ja kolmessa nimikkeessä ei ilmoitettu etunimeä, vaan ainoastaan sen alkukirjain.

17 Kirjakerhot on laskettu itsenäisiksi kustantajiksi, vaikka ne yleensä ovatkin suurten kustantamien omistamia; yhden teoksen kustantajasta ei ole tietoa.

18 **Gustaf Brummer** (Fergus Hume), **Don Engström** (Jon Cleary), **Tyyni Haapanen-Tallgren** (Merwyn Skipper), **Anja Haglund** (Catherine Gaskin), **Maija Hahl** (Mary Patchett), **Marja Heinonen** (Sumner Locke Elliott), **Liisa Hollmén-Steffa** (D'Arcy Niland), **Tuovi Järvinen** (Nevil Shute), **Marjukka Kaasalainen** (Morris West), **Risto Kalliomaa** (Catherine Gaskin), **Kaija Kauppi** (Thomas Keneally), **Martti Käki** (Allan Aldous), **Marja Kelo** (Catherine Gaskin), **Jukka Kemppinen** (Nan Chauncy), **M. Keskinen** (Joyce Dingwell), **Juhani Koskinen** (Morris West), **Aune Krohn** (Ethel Turner), **Anja Lehtola** (Catherine Gaskin), **P. Lehtonen** (Catherine Gaskin), **Marja Leskinen** (Ivan Southall), **Leena Leveelahti** (Catherine Gaskin), **Ilkka Malinen** (Morris West), **Eero Mänttäri** (Jon Cleary), **Aarno Melasniemi** (Paul Brickhill), **Marketta Mertanen** (Nevil Shute), **Arja Neva** (Catherine Gaskin), **Renne Nikupaavola** (Jon Cleary), **Olli Nuorto** (Nevil Shute), **Kaija Pakkanen** (James Aldridge), **Jorma Partanen** ((Nevil Shute), **Margret Peltonen** (Joyce Dingwell), **Otto Pietinen** (Xavier Herbert), **Kaarina Ripatti** (Catherine Gaskin), **Anna Roschier** (Catherine Gaskin), **Matti Rossi** (James Aldridge), **Gerhard Sahlstén** (Fergus Hume), **Inkeri Sallamo** (Jon Cleary), **Marja Salmia** (Catherine Gaskin), **Martti Santavuori** (Nevil Shute), **Mauri Sariola** (Morris West), **Eva Siikarla** (Colleen McCullough), **Veli Sompio** (Nevil Shute), **Aune Ståhlberg** (Ethel Turner), **Sylvi Stipa** (Catherine Gaskin), **Leena Tamminen** (Peter Carey), **Auli Tarkka** (Morris West), **Väinö Tervaskari** (Barbara Hanrahan), **Ritva Tiusanen** (Morris West), **Tarleena Tuori** (Colin Thiele), **Arto Tuovinen** (Kenneth Cook), **H. Vaaja** (Beatrice Grimshaw), **Maija-Liisa Virtanen** (D'Arcy Niland).

19 Käännösteoreettisesti saattaa kääntäjän sukupuolella olla suurikin merkitys, sillä suomalaisen naisen ei esimerkiksi ole varmasti helppo tunkeutua australialaisten miesten väliseen, kaverilliseen 'mateship'-maailmaan, jos hän ei sitä tunne eikä sitä ole missään määrin kokenut.

20 Tammi julkaisi noin neljänneksen vuosien 1946 - 1949 yhdysvaltalaisista käännöksistä (Jalonen 1985: 154).

21 Aikuisille tarkoitettujen kirjakerhojen lisäksi toimii Suomessa myös kaksi lastenkirjoihin erikoistunutta kirjakerhoa: Lasten parhaat kirjat ja Lasten oma kirjakerho (Petäjä 1991).

---

22 Ne teokset, jotka bibliografian laatija on nähnyt on merkitty '*'; ne, joista bibliografia tiedot saatu muista lähteistä, mutta joita ei ole nähty on merkitty'-'.

23 Esimerkiksi muutamien Turnerin teosten suomennokset ja ruotsinnokset näyttivät olevan aivan samanlaisia. Kysymyksen selvittäminen vaatii kuitenkin jatkotutkimusta.

24 Suomennoksia etsittäessä tuli bibliografisen työn yhteydessä esiin myös monia ruotsinnoksia, joiden bibliografiset tiedot tallennettin samaa metodia käyttäen. Systemaattisesti tietoja ei kuitenkaan kerätty. Ruotsinnosten ja suomennosten välistä yhteyttä on syytä tutkia tarkemmin jatkotutkimuksessa.

25 *Backlash*, 1958 (*Der zweite Sieg*, 1966); *The Tower of Babel*, 1968 (*Der Turm von Babel*, 1968); *The Heretic*, a play in three acts, 1969 (*Der Kertzer*, 1971); *The Navigator*, 1976 (*Insel der Seefahrer*, 1977); *The Concubine*, 1958 (*Die Konkubine*, 1978); *The Naked Country*, 1960 (*Nacktes Land*, 1978); *Gallows on the Sand*, 1956 (*Der Schatz der Dona Lucia*, 1979) (Wolf 1982: 176-182).

26 Gerald Glaskin: *The Beach of Passionate Love*, 1961 (*Der rätselhafte Mister Lee*, 1962); *A Waltz through The Hills*, 1961 (*Im Busch verlor sich ihre Spur*, 1963) (Wolf 1982: 147).

27 Harrowerin teoksia: *Down in the City*, 1957, *The Long Prospect*, 1958, *The Catherine Wheel*, 1960 ja *The Watch Tower*, 1966 (tarkemmin esim. Wilde ym. 1985: 322).

28 Steadin teoksia: *Seven Poor Men of Sydney*, 1934, *House of All Nations*, 1938, *The Man Who Loved Children*, 1940, *For Love Alone*, 1945 (tarkemmin esim. Mitchell 1981: 132 - 138).

29 Hazzard on asettunut pysyväisesti Yhdysvaltoihin, jonka kansalainen hän nykyään. Australialaisuus tulee esiin esim. hänen teoksessaan *The Transit of Venus*, 1980, henkilöissä.

30 Jolleyn teoksia: *Palomino* (1980), *Mr. Scobie's Riddle* (1982), *Miss Peabody's Inheritence* (1983) ja *The Well* (1986).

31 Irelandin teoksista kannattaa erityisesti mainita seuraavat: *The Glass Canoe*, 1976 kuvaa erästä australialaisen yhteiskunnan piirrettä, jota Australiassa ilmaistaan 'mateship' - miehisen maailman yhteyttä, miesten suhtautumista väkivaltaan, alkoholiin ja sovisnistiseen seksiin ja *City of Women*, 1981, joka puolestaan tutkii lesbolaisia suhteita.

32 Sekä Wilding että Moorehouse ovat myös tunnettujen australialaisten novellien kirjoittajia, ks. esim. Wildingin *The West Midland Undferground*, 1975 ja Moorehousen *Tales of Mystery and Romance*, 1977.

33 Saksalaisen käännöskirjallisuuden osuus ei hänen tutkimusvuosiensa aikana koskaan ylitä brittiläisiä kirjoja (Jalonen 1985: 244). Viime aikoina on saksankielisen kirjallisuuden suomennosten vähyyteen ja proosakeskeisyyteen kiinnittänyt huomiota mm. Andreas Kelletat. Hänen mukaansa 1950- ja 1960-lukujen suomalaista yleisöä ei kerta kaikkiaan saksalainen kirjallisuus kiinnosta. Vain noin 10 - 20 teosta julkaistaan

vuodessa ja joukossa on paljon viihdekirjallisuutta. Merkittävien teosten julkaisukriteerit näyttävät olevan peräisin Länsi-Saksan lehdistön kirjallisuusosastoista (HS 4.5.1989).

34 Ajanpuutteen vuoksi tämä ei ollut mahdollista.

35 Aldous, Dingwell, Grimshaw, Hanrahan, Kenrick, MacDonnell, Marshall Grover, Nevil Shute ja Carter Brown.

LÄHTEET

Aartolahti, Tuija 1990. 'Virnakka ja visukinttu eli käännöksen vanhenemisesta', *Kääntäjä*, No. 6 (Syys 1990), 9.

Aldridge, James 1960. *Gold and Sand.* London: The Bodley Head.

Aulamo, S. 1987. *Japanin kaunokirjallisuuden käännökset ja kääntäjät Suomessa sekä huomioita käännöstyöstä.* Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden laitos, Monisteita 33.

Bennett, B. 1988. 'Perceptions of Australia, 1965 - 1988', teoksessa L. T. Hergenhan (1988: 433 - 453).

Björkstén, I. 1973. *Patrick White - epikern från Australien.* Vänerborg: Forum.

Boxall, G. 1899/74. *The Story of The Australian Bushrangers.* Ringwood, Vicotria: Penguin Books Australia Ltd.

Bradbury, Malcolm. 1973. *The Social Context of Modern English Literature.* London: Blackwell.

Brett, J. 1988. 'Publishing, Censorship and Writers' Incomes, 1965 - 1988', teoksessa L. T. Hergenhan (1988: 454 - 466).

Brissenden, R. F. 1978. 'Recent Australian Fictions', *New Currents in Australian Writing.* Sydney: Angus and Robertson, 15 - 26.

Dutton, G. (toim.) 1964/76 . *The Literature of Australia.* Blackburn: Penguin Books.

Green, H. M. 1951. *Australian Literature 1900 - 1950.* Melbourne: Melbourne University Press.

Haltsonen, S. ja R. Puranen 1979. *Kaunokirjallisuutemme käännöksiä.* Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Hedman-Morelius, I. (1986). *Kriminallitteratur på svenska 1749 - 1985.* Göteborg: Dast Förlag.

Hergenhan, L. T. (toim.) 1988. *The Penguin New Literary History of Australia.* Harmondsworth: Penguin Books.

Heseltine, H. 1964/76. 'Australian Fiction since 1920', teoksessa G. Dutton (1964/76:196 - 247).

Heseltine, H. 1973. *Xavier Herbert. (Australian Writers and Their Work).* Melbourne: Oxfrod University Press.

International Authors and Writers Who's Who. 10th Edition. 1986. Cambridge: Melrose Press.

IT 1972 - 1987=*Index Translationum 23 - 35 (1970 - 1987).* Paris: Unesco.

Jalonen, O. 1985. *Kansa kulttuurien virroissa*. Helsinki: Otava.

Joy, W. & T. Prior 1963. *The Bushrangers*. Adelaide: Rigby Ltd.

Kiernan, B. 1964/76. 'The Novels of Patrick White', teoksessa G. Dutton (1964/76: 461 - 484).

Koivukangas, O. 1975. *Suomalainen siirtolaisuus Australiaan toisen maailmansodan jälkeen*. (Siirtolaistutkimuksia A 1). Turku: Siirtolaisinstituutti.

Kovala, U. 1989a. 'Translation as Reception: What Can Research on Translation Tell Us About Literary Culture?', teoksessa Vainikkala, E. & K. Eskola (toim.) 1989. *Literature as Communication*. (Nykykulttuurin tutkimusyksikön julkaisuja 18). Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 126 - 144.

Kovala, U. 1989b. 'Englantilaisen kirjallisuuden tulo Suomeen', *Kulttuuritutkimus*, 6, 3, 25 - 29.

Kovala, U. 1991. Angloamerikkalainen kirjallisuus Suomessa ennen toista maailmansotaa. Kirjallisuuden laitos, Jyväskylän yliopisto: julkaisematon lisensiaatintyö.

Kovala, U. (toim.) 1986a. *Maailmankirjallisuuden ja sen klassikkojen suomentamisesta, Osa I*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden laitos, Monisteita 30.

Kovala, U. (toim.) 1986b. *Maailmankirjallisuuden ja sen klassikkojen suomentamisesta, Osa II*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden laitos, Monisteita 30.

Kovala, U. (toim.) 1986c. *Maailmankirjallisuuden ja sen klassikkojen suomentamisesta, Osa III*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden laitos, Monisteita 30.

Kramer, L. (toim.) 1981. *The Oxford History of Australian Literature*, Melbourne: Oxford University Press.

Kuivasmäki, R. 1985. 'Suomennokset nuorisokirjallisuutemme kehityksessä', teoksessa A. Ollikainen (toim.) 1985. *Kuka lohduttaisi Genoveevaa? Nuorisokirjallisuuden kääntämisestä*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden laitos, Monisteita 29.

Lawson, H. 1979. *Henry Lawson's Mates. The Complete Stories of Henry Lawson*. Windsor, Victoria: Lloyd O'Neill Pty Ltd & Budget Books.

Mandle, W. F. 1978. *Going it Alone*. Ringwood, Vic.: Penguin Books Australia.

McCarthy, F. D. 1953/73. *Australian Aboriginal Culture*. 2. painos. Canberra: Australian National Commission for Unesco.

McQueen, H. 1978. *Social Sketches of Australia 1888 - 1975*. Ringwood, Vic.: Penguin Books Australia.

Miller, E.M. (1940/73). *Australian Literature from Its Beginnings to 1935. Vol. I - II*. Sydney: Sydney University Press.

Mitchell, A. 1981. 'Fiction', teoksessa L. Kramer (1981: 27 - 172).

Naill, B. 1988. 'Children's Literature', teoksessa L. T. Hergenhan (1988: 547 - 559).

Niemi, J. 1975. *Populaarikirjallisuus Suomessa. (Taskutieto 125)*. Porvoo - Helsinki: WSOY.

Petäjä, J. 1989. 'Kolmen kerhon konsensus', *Helsingin Sanomat 22.1.1989* : A 17.

Petäjä, J. 1991. 'Kirjakerhot käyvät pudotuspeliä', *Helsingin Sanomat 27.1.1991*.

Pipping, F. W. (toim.) 1856 - 57. *Luettelo suomeksi pränätyistä kirjoista. Suomalaisen kirjallisuusseuran toimituksia. Osa 20*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Ross, B. C. 1988. 'Australian Literature and Australian Culture', teoksessa L. T. Hergenhan (1988: 3 - 26).

Saarti, J. 1987. *Suomennettu kiinalainen kaunokirjallisuus*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopiston kirjallisuuden laitos, Monisteita 34.

Sajavaara, K. 1986. 'Englantilaiset klassikot Suomessa', teoksessa U. Kovala (toim.) 1986c: 1 - 16.

Sell, R. D. 1988. 'Disciplinary Fragmentation and Integration: grammatology and literary pragmatics', *Parlance*, Vol. 2, No. 1, 5 - 24.

Sell, R. D.1991a. (toim.) *Literary Pragmatics*. London: Routledge.

Sell, R. D. 1991b. 'Literary genre and history: Questions from a literary pragmaticist for socio-semioticians', teoksessa Ventola, E. (toim.) (1991), 1 - 38.

Sjöblom, S. 1985. *Rikoskirjallisuuden bibliografia 1864 - 1984*. Hämeenlinna: Karisto.

Sjöblom, S. 1990. *Suomenkielisen rikoskirjallisuuden ja sen reuna-alueiden bibliografia 1857 - 1989*. Seaflower.

Twopeny, R. 1883/1973. *Town Life in Australia*. Ringwood, Vic.: Penguin Books Australia.

Vaselius, V. (toim.) 1878. *Suomalainen kirjallisuus 1544 - 1877. Suomalaisen kirjallisuusseuran toimituksia. Osa 57. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.*

Ventola, E. (toim.) 1991. *Approaches to the Analysis of Literary Discourse*. Åbo: Åbo Academy Press.

Ward, E. 1988. 'A Reading List from Down Under', *The Guardian Weekly*. (11.9.1988: 20).

WD=*The Writers Directory 1988 - 90*. 8th edition. Chicago - London: St. James Press

Webby, E. 1988. 'Writers, Printers and Readers: The Production of Australian Literature before 1855', teoksessa L. T. Hergenhan (1988: 113 - 125).

Wilde, W. H., J. Hooton & B. Andrews (1985), *The Oxford Companion to Australian Literature*. Melbourne: Oxford University Press.

Wolf, V. 1982. *Die Rezeption australischer Literatur im deutschem Sprachraum von 1845 - 1979*. Tübingen: Stauffenberg Verlag.

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
A'Beckett	William, Sir	1806	1869	poet	'Melwyn'
Abbot	John H. M.	1874	1953	nov:hist	
Abbot	Percy				
Abdullah	Mena	1930		s.st	
Abson	Philip				
Adam-Smith	Patsy	1926		nov	
Adams	Arthur H.	1872	1936	nov; poet; playw	'Henry James James'
Adams	Francis	1862	1893		
Adams	Glenda	1940		nov; s.st	
Adams	Nancy	1890	1968	nov:hist	
Adamson	Bartlett	1884	1951	nov:adv; poet	
Adamson	Robert	1943		poet	
Adamson	Walter	1911		nov; s.st; poet	
Afford	Max	1906	1954	nov: crime; playw	
Afterman	Allen	1941		poet	
Ainsworth	Patricia	1932		nov: hist, rom, goth	'Bigg, Patricia Nina'
Aitchison	Raymond	1923		nov	
Aitkin	Don	1937		nov	
Akhurst	William M.	1822	1878	playw	
Aldous	Allan	1911		ch's fic; playw	
Aldridge	James H. E.	1918		nov;s.st;ch's fic;playw	
Alexander	Frederick	1899			
Allan	James A.	1889	1956	poet	
Allen	Carleton, Sir	1877	1966	nov	
Allen	David	1936		playw	
Allen	Leslie H.	1879	1964	poet	
Allingham	Edith				
Alpers	Mary Rose	1906		nov	'Campion, Sarah'
Ames	Jennifer	1901	1971	nov:rom	'Greig, Maysie'
Amos	Robert	1920		playw	
Ancelon	Douglas				
Anderson	Ethel	1883	1958	s.st; poet	
Anderson	Hugh	1927		critic	
Anderson	Jessica M.			nov, s.st	
Anderson	Lucie W.				
Andreoni	Giovanni	1935		nov; s.st	
Andrews	John Arthur	1865	1903	poet	'Bach, Sebastian'
Anson	Charles				
Antill	John M	1866			
Appleford	M. M.				
Archer	Robyn	1948		playw; ch's fic	
Archibald	John F.	1856	1919	ed	
Argles	Theodore E.	1851	1886	satires; poet	'The Pilgrim'
Arlen	Albert				
Armour	John	1889	1954	nov: adventure	
Armstrong	Millicent			playw	
Aronson	Linda	1950		playw	
Arthur	Henry				
Asche	Oscar	1871	1936	nov; playw	
Ashton	Helen				

Liite 1: Australian Authors

Kiri	Etun	s	k	toim	salan
Ashton	Julian H.	1877	1964	critic	
Aslanides	Timoshenko	1943		poet	
Astley	Thea B. M.	1925		nov; s.st	
Astley	William	1885	1911	s.st	'Warung,Price'
Aston	Tilly	1878	1947	poet; s.stories	
Atherton	Belle				
Atkinson	A.J.				
Atkinson	Caroline	1834	1872		=Mrs. Calvert
Atkinson	Evelyn J.	1881	1960		
Atkinson	Hugh	1924		nov:crime; s.st	
Atkinson	Louisa	1834	1872	nov	
Attiwill	Kenneth A.	1906	1960	nov; playw	
Aubrey	Francis				
Auchterlounie	Dorothy	1915			
Aurousseau	Marcel	1984			
Austin	Albert G.	1918			
Austin	Janel				
Austin	Kenneth A.	1911			
Backhouse	Elizabeth	1917		nov, playw	
Bail	Murray	1941		nov, s.st	
Bailey	Bert				
Bainbridge	Lucie F.				
Bakaitis	Helmut				
Balderson	Margaret	1935		ch's fic	
Ballantyne	Gina	1916		poems	
Balodis	Janis Maris	1950		playw	
Bandler	Faith	1918		nov	
Banfield	Edmund J.	1852	1923		
Banning	Alex	1921	1965	poet	
Bannister	Sally & Frank			nov	Bannister, S. F.
Barclay	Edmund	1898			
Barclay	Helen				
Barnard	Alan	1928			
Barnard	Marjorie F.	1897		nov; s. st; historical w	'Eldershaw,M. Barnard'
Barrett	Charles K.	1879	1959	ed; essayist	'Barr, Donald'
Barry	Clive	1922		nov; s.st	
Barry	John Arthur	1850	1911	nov:adventure, sea	
Bartlett	Stephen			nov:adv	'Slade, Guerney'
Bassett	Marnie	1889	1980	nov	Lady Bassett
Bateman	Arthur	1861	1951		
Batey	Peter	1933		playw	
Batten	Peter				
Baume	Eric	1900	1967	nov;journal	
Baxter	John	1939		nov, s.st	
Bayer	Louis				
Baylden	Arthur A.	1865	1958	poet	
Baylebridge	William	1883	1942	poet	
Baynton	Barbara	1857	1929	s.st	=Lady Headley
Beach	Eric	1947		playw	
Bean	Charles E. W.	1879	1968	journal	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Bean	Joan M.	1931			
Bean	Keith F.				
Beasley	Isabel				
Beasley	Jack	1921		critic	
Beaver	Bruce Victor	1928		nov; s.st;poet,	
Bechervaise	John M.	1910		s.st, poet	
Becke	Louis	1855	1913	nov; s.st	=Becke, George Lewis
Bedford	Eric				
Bedford	Jean	1946		nov;s.st;journal	
Bedford	Randolph	1868	1941	nov;s.st;playw;journ	
Bedford	Ruth M.	1882	1963	poet;playw;nov	
Bee	Edgar				
Beeby	Bruce				
Beeby	Sir George S.	1869	1942	playw;nov;ed	
Beedles	Russell H.	1939			
Beely	George S.	1865	1942		
Beezley	Elma				
Beilby	Richard	1918		nov	
Beisel	W.				
Belfield	Francis			playw	
Benjamin	Rosemarie				
Bennett	George	1804	1893		
Bennett	Marie M.				
Bennett	Stefanie	1945		nov;poet	
Benson	Shan				
Bergner	Herz	1907		nov	
Bertie	Charles Henry	1875	1952	historian	
Beynon	Richard	1925		playw	
Biggs	Maurice	1915		poet	
Billeter	Walter	1943		poet	
Bingham	Geoffrey	1919		s.st	
Birkett	Winifred	1897	1966	poet;nov;s.st	
Birtles	Dora E.	1904		ch.fic;s.st;nov	
Bjelke-Petersen	Marie	1874	1969	nov	
Black	Donald				=Gray, John L.
Black	George Mure	1854	1936	journalist	
Bladen	Peter	1922		poet	
Blainey	Geoffrey	1930		historian	
Blair	Ron	1942		playw	
Bland	William	1789	1868	ed	
Blay	John				
Blewett	Dorothy				
Blight	John	1913		poet	
Blocksidge	Charles	1883	1942	poet	=Baylebridge, William
Bloom	Norma	1924		poet; playw	
Blunden	Godfrey	1906		nov	
Boake	Barcroft H.	1866	1892	poet	
Boddy	Michael	1934		playw; ch.fic	
Boissiere, de	Ralph A. C.	1907		nov	
Bolton	Geoffrey C.	1931		historian	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Bolton	Ken	1949		poet	
Bonwick	James	1817	1906	nov:hist	
Booker	J.				
Boos, de	Charles	1819	1900	nov	
Boote	Henry E.	1865	1949	poet;nov;journal	
Boothby	Guy N.	1867	1905	nov: popular fic,crime	
Boult	Jenny	1951		poet;playw	
Bourke	John Phllip	1860	1914	poet	'Bluebush'
Box	John	1943			
Boyd	Martln	1893	1972	nov	'Mills, Martin'
Brabazon	Francis				
Braddon	Russel	1921		nov, s.st	
Brady	Edwin James	1869	1952	poet	
Bray	John J.	1912		poet	
Breen	Barry A.	1938		poet;s.st	
Bren	Frank				
Brennan	Cristopher J.	1870	1932	poet, critic	
Brennan	Niall	1918		poet	
Brereton	John le Gay(ji	1871	1933	poet	
Brereton	John le Gay(s	1827	1886	poet	
Brewer	Arthur L.				
Brian	Garde				
Brice	M.K.				
Brickhill	Paul C.	1916		nov: war	
Bridges	Hilda	1881	1971	nov: light fiction	
Bridges	Roy	1885	1952	nov: advent	
Briggs	Ernest	1905		poet	
Brinsmead	Hesba Fay	1922		ch's fic	
Brissenden	Alan Theo	1932		critic	
Brissenden	Robert F.	1928		critic;poet	
Broderick	Damien	1944		nov: science fic; fantas	
Brodsky	Isadora				
Brodzky	Leon	1883	1973	ed; journal;playw	"Brodney, Spencer"
Bron	G.				
Broocks	Ron				
Brookes	Dame Mabel	1894	1975	nov	
Brooks	David	1953		poet	
Brooksbank	Walter				
Brooksbank	Anne	1943		playw:screen palys	
Brown	Edwin T.	1889	1957		
Brown	Lyn	1918		poet	
Brown	Max	1916		nov	
Brown	Pamela	1948		poet	
Brown	William J.				
Browne	Margery				
Browne	Thomas A.	1826	1915	nov	'Boldrewood', 'Rolf'
Bruce	Mary Grant	1878	1958	s.st; ch.fic	
Bruce	Robert				
Brune, de	Aidan	1879	1944	nov:pop	
Buchanan	Alfred J.	1874	1941	ed; nov	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Buckley	Samuel	1886	1950	poet;nov	"Blair, Frank"
Buckley	Vincent T.	1925		poet, critic	
Buckmeister	Charles	1951	1972	poet	
Buddee	Paul Edgar	1913		ch's fic, poet	
Bulcock	Emily	1877	1967	poet	
Bulley	Helen				
Bunce	Sydney				
Burchett	Wilfred	1911	1983	journalist	
Burke	Colleen	1943		poet	
Burke	James L.	1820	1879	nov	
Burn	David	1799	1875	playw	
Burnell	Frederick S.	1880		poet	
Burns	David R.	1925		nov	
Burns	Joanne	1945		poet	
Burns	Paul				
Burrows	Denys				
Burstow	Stephen				
Butler	Richard	1925		nov	
Buttrose	Larry	1952		poet; nov:science fic	
Buzo	Alexander	1944		nov; playw	
Caffyn	Kathleen M.	1853	1926	nov	'Iota'
Caffyn	Stephen M.	1850	1896	nov	
Caldwell	Robert	1843	1909	poet	'Cocrane, Andrew'
Calthorpe	Mena	1905		nov	
Calvert	Mrs. Caroline				=Atkinson, Caroline
Cambridge	Ada	1844	1926	nov	
Cameron	John A.	1869	1949	journ;nov	
Campbell	David G.	1915	1979	poet	
Campbell	Don	1925			
Campbell	Jean	1906		nov	
Campbell	Ross	1910	1982	journ;s.st	
Capper	Richard				
Carew	Elsie	1895	1971	poet	
Carey	Peter	1943		nov	
Carnegie	William D.				
Carroll	Kathleen				
Carter	Jeff	1928			
Casey	Gavin S.	1907	1964	nov; s.st	
Casey	Maie	1892	1983	autobiogr	=Lady Casey
Casey	Richard G.	1890	1976	factual writing; gov.ge	=Baron Casey
Cash	Deidre	1928	1963	nov	'Rohan, Criena'
Cash	Martin G.	1808	1877	autob	
Cassidy	Robert John	1880	1948	bush ballads;nov	'Gilrooney'
Castro	Brian	1950		nov	
Catalano	Gary	1947		poet	
Cato	Nancy F.	1917		nov:hist;poet	=Cato-Norman
Chadwick	Doris				
Chamers	Charles D.				
Chapman	Ernest	1892	1969	nov:adv,rom	'Hatfield', 'William'
Chapman	Jean				

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Chapman	Stella				
Charlton	Mrs. L.	1899	1930	novs;s.st;poet;ch.fic	'Curlewis, Jean'
Charlwood	Donald E. C.	1915		nov; s.st	
Chauncy	Nan	1900	1970	ch's fic	
Chauvel	Elsa			autob	
Christesen	Clement B.	1911		nov; s.st; poet	
Christie	William H.	1808	1873		
Church	Hubert	1857	1932	poet	
Clancy	Laurie	1942		nov; s.st	
Clark	Almon				
Clark	Frank M.				
Clark	Manning	1915		historian	
Clark	Mavis T.	1912		ch's fic	'Latham, Mavis'
Clark	Robert	1911		poet	
Clark	Russel	1909		nov:popular	'Anstruther, Gilbert'
Clarke	Coralie	1909	1972	s.st	=Mrs. Rees
Clarke	Donovan	1907		poet	
Clarke	Doreen	1928		playw	
Clarke	Hugh V.	1919		nov; s.st	
Clarke	Joan L.	1920		playw; critic	
Clarke	Marcus	1846	1881	nov; s.st; journal	
Clarke	Percy				
Clay	Henry E.	1844	1896	poet	
Cleary	Jon S.	1917		nov: myst,crime,susp;	
Clift	Charmian	1923	1969	journ;nov	
Close	Robert S.	1903		nov	
Clow	Robitt J.	1877		playw;nov;poet	
Clowes	Evelyn	1872	1942		
Clune	Frank P.	1893			
Cobb	Chester F.	1899	1943	nov	
Coburn	Anthony				
Cole	Edward W.	1832	1918	bookseller	
Cole	Elsie				
Colebatch	Hal	1945		poet	
Coleman	Terry				
Collings	I. J.			nov: supernat; s.st	
Collins	Dale	1897	1956	nov:rom;ch's fic	'Fennimore, Stephen'
Collins Persse	Michael	1931		playw; critic	
Collinson	Laurence H.	1925		poet;ch's fic;playw	
Collison	Nora W.				
Colwell	Max				
Compton	Jennifer	1949		playw	
Connolly	Roy	1896	1966	nov:pastor	
Cook	Bill				
Cook	Kenneth	1929		nov: crime	
Cooks	N.J.				
Cooper	Walter	1842	1880	playw	
Cope	Gwen				
Coppel	Alec	1909	1972	playw;nov,crime	
Corris	Peter	1942		nov:crime	

Liite 1: Australian Authors

Kiri	Etun	s	k	toim	salan
Cottrell	Dorothy	1902	1957	nov;s.st;ch's fic	
Coungeau	Emily	1860	1936	poet	
Couper	John Mill	1914		nov; s.st; poet	
Coutts	David B.				
Couvreur	Jessie	1848	1897	nov	'Tasma'
Cove	Michael	1946		playw	
Cowan	Peter	1914		nov; s.st	
Cox	Erle	1873	1950	journ;nov	
Craig	Alexander	1923		poet	
Crawford	Robert J.	1868	1930		
Crick	Donald H.	1916		nov; s.st; playw	
Crist	Alice B.				
Crockett	Vivian	1893			
Croll	Robert H.	1869	1947	poet	
Cronin	Bernard C.	1884	1968	nov:entert;playw	
Cross	Zora	1890	1964	nov;poet	
Crosser	Josephine				
Crowley	Eena Marie	1918			'Roland, Esther'
Croyston	John	1933		poet;playw	
Cumpston	Amy	1921		play	
Cuneo	William A.				
Cunningham	Laurel	1932			
Cunnington	Charles				
Cunnington	Vivian	1923			
Curr	Edward M.	1820	1889	fact.wr	
Currey	Charles H.	189(	1970	fact.wr	
Curtin	Lorna				
Curtis	W. H.				
Cusack	Dymphna	1902	1981	nov	
Cuthbertson	James L.	1851	1910	poet	
D'Alpuget	Blanche	1944		nov	
Dakin	William J.	1883	1950		
Daley	Victor James	1858	1905	poet	'Roe, Creeve'
Dalley	John Bede	1876	1935	s.st;poet;nov	
Dalton	Muriel				
Dalziel	Kathleen	1881			
Dampier	Alfred	1848	1908	nov:melodr	
Danks	W. T.				
Dann	George L.	1904	1977	playw	
Dark	Eleanor	1901		nov	
Darrell	George	1841	1921	playw	
Davidson	Mrs. E. Coulso				
Davies	Arthur	1907	1968		
Davies	Ethel				
Davis	Arthur Hoey	1868	1935	nov; s.st	'Rudd, Steele'
Davis	Jack Leonard	1918		playw, poet	
Davis	Norma	1905	1945		
Davison	Frank Dalby	1893	1970	nov	
Dawbin	Annie M.	1816	1905	autob	
Dawe	Bruce	1930		poet, s.st	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Dawe	Carlton	1865	1935	nov: crime	=Dawe, William Carlton
Day	Alfred				
Deakin	Alfred	1856	1919	critic	
Deamer	Dulcie	1890	1972	nov;s.st	
Deeble	Russell John	1944		poet	
Denholm	David	1924		nov: crime; s.st	'Forrest, David'
Deniehy	Daniel H.	1828	1865	nov	
Dennis	Clarence M. J.	1876	1938	poet	
Dennison	Corrie				
Depaquale	Paul	1938		s.st;critic	
Derham	Enid	1882	1941	poet	
Devaney	James	1890	1970	poet	
Devanny	Jean	1894	1962	nov	
Diamond	Dick			wr of muscal	
Dick	William	1937		nov	
Dickins	Barry	1949		playw; s.st	
Diespecker	Don	1929			
Dingwell	Joyce	1912		nov: hist, rom, goth	Starr, Kate
Dithmack	E.				
Dixon	Campbell				
Dobson	Rosemary	1920		poet	
Donkin	Nance				
Dorrington	Albert	1874	1953	s.st	'Dorain, Alba'
Drake-Brockman	Henrietta	1901	1968	nov	'Drake, Henry'
Dransfield	Michael	1948	73	poet	
Drewe	Robert	1943		nov; s.st	
Dreyer	Marien	1911	1980	playw	
Duff	James				
Dugan	Michael G.	1947		poet;ch.fic;s.st	
Duggan	Laurie	1949		poet	
Duhig	J. V.				
Duncan	Catherine	1915		playw	
Dunmore	John				
Dunn	Max	1895	1963	poet	
Durack	Elizabeth	1916			
Durack	Mary	1913		ch.fic	
Dutton	Geoffrey P.	1922		nov; poet; critic; biogr;	
Dwyer	James Francis	1874	1952	s.st; nov:myst, advent	
Dwyer	Vera				
Dyson	Edward G.	1865	1931	s.st;nov	
Dyson	William H.	1880	1938	cartoonist;poet	
Eden	Charles Henry	1839	1900	nov	
Eden	Guy E. M.	1864	1954	nov	
Edmond	James	1859	1933	s.st;critic	
Edwards	Don	1905	1963	s.st;nov	
Edwards	Hugh	1933		non-fict	
Eldershaw	Flora	1897	1956	nov	' M. Barnard Eldershaw'
Elisha	Ron	1951		playw	
Elliot	Sumner Locke	1917		nov; playw	=Locke-Elliot, Sumner
Elliott	Brian R.	1910		nov; s.st; critic	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Ellis	Havelock	1859	1939	nov	
Ellis	Bob	1942		playw	
Elvidge	Norm				
Emery	John	1947		s.st	
England	Edith Mary	1899	1979	nov;poet	
Esson	Luis	1879	1943	playw	
Evans	George Essex	1863	1909	poet	
Evans	Matilda J.	1827	1886	nov	'Franc, Maude Jeanne'
Evers	Leonard H.	1926		ch.fic	
Evison	J.				
Ewart	Ernest A.	1878	1943		'Cable, Boyd'
Ewers	John K.	1904	1978	poet;nov;s.st;ch's fic	
Exon	Edwin				
Fairbridge	Wolfe S.	1918	1950	poet	
Fairfax	James G.	1886	1976	poet	
Fallaw	Lance	1876	1958	poet	
Farjeon	Benjamin	1838	1903	nov:pop	
Farmer	Beverley	1941		nov	
Farmer	Francis R.	1899			
Farrell	John	1851	1904	poet	
Farwell	George M.	1911	1976	s.st;playw	
Fatchen	Max	1921		ch's fic, poet	
Faust	Clive	1932		poet	
Favenc	Ernest	1845	1908	nov:pastor, rom	
Featherstone	Rence				
Fetherstonhaugh	Cuthbert	1837	1925	autob	
Field	Barron	1786	1846	nov:adv	
Fielding	Sydney G.	185(	1930		
Figuerola	Carmen				
Finkel	G.	1909			
Finlayson	Hedley	1895			
Finnamore	John				
Finnin	Mary	1906		poet	
Fisher	Lala	1872	1929	poet	
Fitzgerald	Robert David	1902		poet; critic	
Fleming	William M.	1874	1961	ch's fic	
Fletcher	Henry	1856	1932	nov	
Flinn	H. E.				
Flower	Pat	1914	1977	nov:crime;playw	
Foott	Mary Hannay	1846	1918	poet;s.st	'La Quenouille'
Forbes	Alexander	1839	1879	poet	
Forbes	George				
Forbes	John	1950		poet	
Forrest	Mabel	1872	1935	s.st;nov;poet	
Forrester	Frederick J.				
Forshaw	Thelma	1923		s.st	
Forster	William	1818	1882	critic;poet	
Fossard	Esta de				
Foster	David Manning	1944		nov; poet	
Foster	Lynn	1913		playw;nov	

Liite 1: Australian Authors

Kiri	Etun	s	k	toim	salan
Foulkes	Anthony				
Fountain	John				
Fowler	Edmund F.	1880			
Fowler	Frank	1833	1863	journ;playw	
Fowler	Helen				
Fowler	Jack				
Fox	Leonard P. (Le	1905		poet;s.st	
Fox	Mona Alexis	1915		nov; s.st; playwr; ch's	=Brand, Mona
Franklin	Miles	1879	1954	nov	'Brent of Bin Bin'
Free	Colin	1925		playw;s.st;nov	
Freedman	Phil				
Freer	Maureen				
Frost	Alan				
Fuller	W. E.				
Fullerton	Mary E.	1868	1946	poet;s.st;nov	
Furphy	Joseph	1843	1912	nov	'Collins, Tom'
Fysh	Wilmot H.	1895			
Gage	Mary	1940		s.st;plaayw	
Galbraith	Jean	1906		ch's fic	poet
Gallagher	Katherine	1935		poet	
Galloway	Freda				
Gantner	Neilma	1922		nov; s.st	'Sidney, Neilma'
Gardner	Christ				
Gare	Nene	1919		nov;s.st	
Garis	Clement J. de				
Garland	David J.				
Garner	Helen	1942		nov; s.st	
Gask	Arthur	1872	1951		
Gaskin	Catherine	1929		nov:rom	
Gault	Edith				
Gaunt	Mary	1861	1942	nov	
Gavin	Agnes				
Gay	William	1865	1897	poet	
Geering	Ronald George	1918		critic	
Gellert	Leon M.	1892	1977	poet	
Geoghegan	Edward	1813	?	playw	
Gerard	Edwin	1891	1965	poet	'Gerardy, Trooper'
Gerard	Emily de L.	1846	1905		
Gibbs	May	1876	1969	ch's fic	
Gibson	George H.	1846	1891	poet	'Ironbark'
Gilbert	Kevin	1933		poet	
Gilchrist	John T.	192[illegible]			
Gill	George H.	1895			
Gilmore	Dame Mary	1865	1962	poet	
Glaskin	Gerard M.	1923		nov; s.st; playw	'Neville, Jack'
Glassop	Lawson	1913	1966	nov: war	
Glover	Rhoda				
Goldhar	Pinkus	1901	1947	s.st	
Gollschewsky	E. A.	1917			
Goode	Arthur R.	1889	1937	ch.fic:boys	'Russell, Artur'

Liite 1: Australian Authors

Kiri	Etun	s	k	toim	salan
Goodge	William T.	1862	1909	journ;poet	
Goodridge	T. S.	1861	1909		
Gordon	Adam Lindsay	1833	1870	poet	
Gordon	James W.	1874	1949	poet	'Grahame, Jim'
Gordon	Lillias				
Gordon	Murray				
Gorman	Clem	1942		playw	
Gough	Irene				
Gould	Alan	1949		poet;nov	
Gould	Jack V.				
Gould	Nathaniel	1857	1919	nov:pop, crime	'Verax'
Graham	John	1822	1879	poet;nov	
Grano	Paul	1894	1975	poet	
Grant	Alexander C.	1843	1930		
Gray	John L.				'Black, Donald'
Gray	Oriel	1921		playw	
Gray	Robert	1945		poet	
Green	Cliff	1934		playw	
Green	Henry M.	1881	1962	critic; lit.hist	
Greene	Abigail M.				
Greene	J. H.				
Greenwood	Ted	1930		ch's fic	
Gregory	Margaret	1910		nov:roman	'Ercole, Vella'
Grieve	Jan				
Griffiths	Bryn	1933		poet	
Grimshaw	Beatrice	1870	1953	nov:rom	
Groen, de	Alma	1941		playw	
Grover	Montague M.	1870	1943	ed;journ;playw	
Gunn	John A.	1925			
Gunn	Jeannie	1870	1961	nov	=Aeneas, Mrs. Jeannie
Gurr	Robin	1934		ch's fic;poet	
Gwynne	Agnes				
Gye	Hall	1888	1967		'Hackston, James'
Hadow	Lyndall	1903	1976	s.st	
Hales	Alfred A.	1860	1935	nov:adv;poet	
Haley	Martin	1905	1980	poet	
Hall	George W.				
Hall	Rodney	1935		nov; s.st; poet	
Halloran	Henry	1811	1893	poet	
Halls	Julian				
Hamilton	Ron				
Hammial	Phillip	1937		poet	
Handford	Nourma	1911		nov:crime, girls	
Hanger	Eunice	1911	1972	playw	
Hanrahan	Barbara	1939		nov	
Hanson	Thomas				
Harcourt	John M.	1902	1971	nov	
Hardie	John J.	1894	1951	nov:rom	
Harding	Lee John	1937		nov: science fic, fantas	
Hardy	Frank (Francis	1917		nov; s.st	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Harford	Lesbia	1891	1927	poet	
Harney	William E.	1895	1962	nov:pop	
Harper	Oriel				
Harpur	Charles	1813	1868	poet	
Harrington	Edward P.	1896	1966	poet	
Harris	Alexander	1805	1874	non-fic;nov	
Harris	Max	1921		critic;poet	
Harris	Robert	1951		poet	
Harrison	Keith Edward	1932		poet	
Harrison	Ronald G. 192				
Harrop	Les	1948		poet	
Harrower	Elizabeth	1928		nov; s.st	
Harry	J.S.	1939		poet	
Hart	Francis				
Hart	Kevin	1954		poet	
Hart -Smith	William	1911		poet	
Hartigan	Patrick J.	1878	1952	poet	'O'Brien, John'
Harvey	Joan				
Harwood	Gwendolin N.	1920		poet	
Hasluck	Alexandra	1908		s.st	=Lady Hasluck
Hasluck	Nicholas	1942		nov; s.st; poet	
Hasluck	Paul, Sir	1905		poet, critic,	
Hastle	J.				
Haviland	E. S.				
Hawthorne	Neil				
Hawtree	Frank				
Hay	William Gosse	1875	1945	nov	
Hayball	Doris			playw	
Haylen	Leslie	1902	1977	playw;nov	
Hazzard	Shirley	1931		nov; s.st	
Headley	Lady	1862	1929		
Heath	Trevor				
Hebblethwaite	James	1857	1921	poet	
Heddle	Enid Moodie	1904			=Moodie Heddle, Enid
Hegarthy	Tom				
Hellyer	Jill	1925		nov; s.st; poet	
Hemensley	Kris	1946		poet	
Henderson	Walter G.	1870	1957	nov	
Heney	Helen	1907		nov	
Heney	Thomas W.	1862	1928	ed;nov;poet	
Hennessey	John D.	1848	1935	nov	
Hennig	Rachel	1826	1914	coll of letters	
Henry	Juliette				
Hepburn	Edith	1883	1947		'Wickham, Anna'
Herbert	Bob	1923		playw	
Herbert	Xavier	1901	1984	nov	
Heseltine	Harry	1931		critic	
Hetherington	John	1907	1975	journ;biogr;hist	
Hewett	Dorothy Coade	1923		nov; poet; playw	
Hewitt	Alison Hope	1915		critic, poet	

Llite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Hewitt	Mary				
Heydon	Peter R.	1913			
Hibberd	Jack	1940		playw	
Hibbie	Frederick S.	1902	1956		
Hiener	Judy	1931			
Higgins	Bertram	1901	1974	ed;poet	
Higham	Charles	1931		poet	
Hill	Barry	1943		s.st;nov	
Hill	Ernestine H.	1899	1972	poet;nov	
Hill	Fidelia	1790	1854	poet	
Hill	Samuel P.	1812	1861	poet	
Hoare	Benjamin	1842	1932	poet;playwr:polit	
Hocker	Patricia				
Hodge	E. B.				
Hodgett	J. F.				
Hodgman	Helen	1945		nov	
Hogan	James F.	1855	1924	ed;journ	
Holburn	Muir				
Holdsworth	Phillip	1851	1902	poet	
Hollyler	Joy				
Holman	Ada	1869	1949	playw;ch's fic	
Holmes	Maurices				
Holt	Edgar G.	1904		poet	
Hooper	Meredith Jean	1939		ch's fic	
Hooton	Harry	1908	1961	poet	
Hope	Alec Derwent	1907		poet; critic	
Hopegood	Olive				
Hopegood	Peter	1891	1967	poet	
Hopgood	Alan	1934		playw;	
Hopkins	Francis R.C.	1849	1916	playw;	
Horne	Donald R.	1921		nov	
Horne	Richard H.	1802	1884	poet;playw	
Hoskin	James D.				
Houghton	Don				
Houlding	John R.	1822	1918	nov	'Old Boomerang'
Howard	Frederick J.	1904	1984	nov	
Howard	William S.	1903			
Howe	Mrs. A.				
Howitt	William	1792	1879	non-fic	
Hudson	Flexmore	1913		poet	
Hughes	Edward F.	1814	1879	playw;poet	
Hughstone	William	1869	1930		'Stone, H.'
Hume	Fergus	1859	1932	nov:crime	
Humphries	Barry	1934		comic;poet	
Hungerford	Thomas A.	1915		nov	
Hunt	Helen M.	1932			
Hunt	John J.				
Hutchinson	Garrie	1949		poet	
Hynes	Mabel E.				
Idriess	Ion Llewellyn	1889	1979	nov	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Iggulden	John Manners	1917		nov; s.st	
Ingamells	Rex	1913	1955	poet	
Ingleby	Bernard				
Ingram	Anne B.				
Ireland	David	1927		nov s.st; playw	
Ireland	Gordon				
Irvin	Eric	1908		poet	
Irvin	Margaret	1916			
Ivens	Walter G.				
Jackson	Walter F.				
James	Clive V. L.	1939		poet	
James	Winifred	1876	1941	nov	
James	Florence	1904			
Jay	Geraldine M.	1919		nov: myst, crime, susp	Jay, Charlotte
Jefferis	Barbara	1917		nov	
Jeffries	C. A.				
Jenkins	John	1949		poet	
Jenkinson	Creswick				
Jennings	Kate	1864	1951	poet	
Jennings	Reginald				
Jephcott	Sydney W.	1864	1951	poet	
Jerrery	Walter J.	1861	1922		
Johnson	Colin	1939		nov; s.st	
Johnston	George	1912	1970	nov;s.st	
Johnston	Martin	1947		poet;nov	
Jolley	Elizabeth	1923		nov	
Jones	Doris E.	1889	1973	nov:rom	
Jones	Evan Lloyd	1931		poet; critic	
Jones	John J.	1930		poet;playw	
Jones	Rae D.	1941		poet	
Jones	Suzanne H.	1945		nov	
Jones	Thomas H.	1921	1965	poet	
Jones-Owen	Margaret				
Jose	Arthur W.	1863	1934	poet;ed;hist	'Dare, Ishmael'
Julius	Roderick				
Jurgensen	Manfred	1940		poet;nov	
Jury	Charles R.	1894	1958	poet;playw	
Kavanagh	Paul1941	1941		poet	
Keavney	Kay				
Keesing	Nancy F.	1923		poet; ch's fic	
Kefala	Antigone	1935		poet;nov	
Keith	James				
Kelen	Stephen	1912		nov	
Kellaway	Frank	1922		poet;nov	
Kelleher	Victor M. K.	1939		nov; s.st; ch's fic	
Kelly	Cecilia May	1876	1969		'Gibbs, May'
Kelly	Gwen N.	1922		nov	
Kelly	T.				'Tennant, Carrie'
Kelly	William H.				
Kendall	Henry	1839	1882	poet	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Keneally	Thomas	1935		nov; s.st; ch's fic; play	
Kenna	Peter Joseph	1930		playw	
Kennedy	Victor	1895	1952	poet	
Kenny	Robert	`950		poet;nov	
Kenrick	Tony	1935		nov: myst, crime, susp	
Keogh	M. J.				
Keon	Michael	1918			
Kerr	Doris Boake	1895	1945	nov	'Boake, Capel'
Kerr	George F.				
Kershaw	Alister	1921		poet	
Kevin	John W.			ch's fic:boys	
Kiddle	Margaret	1914	1958	ch.fic	
Kiernan	Brian	1937		critic	
Killingsworth	W. J.				
Kingsley	Henry	1830	1876	nov	
Kinsella	Thomas	1928			
Knowles	Conrad T.	1810	1844	playw;actor	
Knowles	Marion M.	1865	1949	poet	
Knowles	Vernon	1899	?	poet	
Knox	Isabel				
Kocan	Peter	1947		nov;poet;playw	
Koch	Cristopher J.	1932		nov; s.st	
Kramer	Leonie Judith	1924		critic	
Krausman	Rudi	1933		poet;nov'playw	
Lake	David John	1929		nov: science fic, fant;	
Lake	Joshua	1848	1908	ed	
Lambert	Elisabeth	1918		poet	
Lambert	Eric	1921	1966	nov	
Lamond	Henry G.	1885	1969	nov; s.st	
Landolt	Esther	1893	1943	nov	
Landor	Edward W.	1811	1878	poet	
Lane	Richard			playw	
Lane	William	1861	1917	nov	'Miller, John'
Lang	John Dunmore	1799	1878	poet;historian	
Lang	John G.	1816	1864	nov	
Langford	Gary	1947		poet;s.st	
Langley	Eve	1908	1974	nov	
Lansbury	Coral			playw	
Lansdown	Andrew	1954		poet	
Latham	F. Gertrud				
Lavater	Louis	1867	1953	poet;s.st	
Law	Archibald				
Lawler	Ray	1921		playw	
Lawson	Henry A.	1867	1922	s.st; poet	
Lawson	Louisa	1848	1920	nov;poet	
Lawson	Sylvia	1932		ed.;journ	
Lawson	William	1876	1957	nov;ballads	
Leakey	Caroline	1827	1881	poet;nov	'Keese, Oline'
Leask	Maurice F.				
Lee	Gerard	1951		poet;nov;s.st	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Lee	Ida	1875	1943	historian;poet	
Lee	John				
Legg	Frank	1906	1966	biographer	
Leggett	Andrew				
Lehmann	Geoffrey	1940		nov; s.st; poet	
Leigh	Euston				
Lenox	Vida				
Leschen	Hubert	1901			
Lett	Lewis	1878	1966	s.st	
Letters	Francis J. H.	1897	1964	poet	
Levis	Ken				
Levy	Julia E.			playw;nov;poet	'Juliet'
Lewis	Muriel A.				
Lindsay	Harold A.	1900	1969	nov;ch's s	
Lindsay	Jack	1900		nov; s.st; critic	Preston, Richard
Lindsay	Jane			nov	
Lindsay	Joan	1896		nov	=Lady Lindsay
Lindsay	Norman	1897	1969	nov; artist	
Lindsay	Rose	1881		nov	
Lisle	Mary	1897	1956	poet	
Lister	Gladys				
Littlejohn	Agnes			nov;poet	
Loch	Frederick S.	1889	1954	nov	'Loghe, Sydney De'
Lock	Arnold C.C.			nov:war	'Cooper, Charles'
Lockwood	Douglas	1918	1980	travel books	
Long	Richard H.	1874	1948	poet	
Lonie	Jain				
Loukakis	Angelo	1951		s.st;playw	
Love	Hilda	1898			=Whitby, E. V.
Lowe	Eric	1889	1963	nov	
Lowe	Robert	1811	1892	poet	
Lumbers	Eugene				
Lurie	Morris	1938		nov; s.st; ch's fic; play'	
Lynch	Arthur A.	1861	1934	poet	
Lyttleton	Edith J.	1874	1945	nov	
Macainsh	Noel Leslie	1926		poet	
Macartney	Frederick T.	1887	1980	poet;s.st	
Macartney	John A.	1834	1917		
MacCallum	G.R.				
MacCallum	Mungo B.	1913		poet; nov	
MacCarthy	Gene				
MacDonald	Alexander	1878	1917	nov:adv	
MacDonald	Robert M.	1874	?	nov: boy's adv	
MacDonnell	James E.	1917		nov:naval	'Macnell, James'
MacHenry	George				
Mack	Amy E.	1877	1939	ch's s.	
Mack	Louise	1874	1935	nov:rom	
Mackaness	George	1882	1968	ed	
Mackay	James A. K.	1850	1935	nov;poet	
MacKellar	Campbell				

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
MacKellar	Dorothea	1855	1968	poet;nov	
MacKenzie	Kenneth Seafc	1913	1954	nov; poet	'Mackenzie, Seaforth'
Macklin	Robert	1941			
Macky	Stewart			playw	
MacLaren	Jack	188;	1954	nov;s.st	
Maclean	Elizabeth	1903		playw	'Roland, Betty'
Magary	Edith M.				
Magoffin	Richard	1937			
Maiden	Jennifer	1949		poet;s.st;nov	
Marks	Harry	1923	1977	nov	
Maley	Mrs. Lawese				
Mallinson	Mavis				
Malouf	David	1934		nov; s.st; poet	
Manifold	John Streeter	1915		poet	
Manley	Ruth				
Mann	Cecil M.	1896	1967	s.st	
Mann	Leonard	1895	1981	nov; poet	
Mann	Phillip G.			playw;nov	
Manning	Frederic	1882	1935	nov	
Mant	Gilbert	1902		nov;poet	
Marks	Stanley	1929		nov; s.st; playw	
Marlowe	Mary	1892	1958	nov:rom	
Marsden	Anthony			nov:crime	
Marshall	Alan	1902	1984	s.st	
Marshall	James Vance	1887	1964	nov	
Marshall	William Leonai	1944		nov: myst, crime, susp	
Martin	Archibald E.	1885	?	nov	
Martin	James, Sir	1820	1886	essayist	
Martin	Philip	1931		poet	
Martin	Arthur P.	1851	1902	poet	
Martin	Catherine E.	1847	1937	nov	
Martin	David	1915		nov; poet	
Mass	Nuri	1918		ch's.s'nov	
Mather	Berkely				
Mathers	David	1934		poet	
Mathers	Peter	1931		nov; s.st	
Mathew	Ray	1929		playw;poet;s.st;nov	
Matthews	Harley	1889	1968	s.st	
Mattingley	Christobel R.	1931		ch's fic	
Mawson	Douglas, Sir	1882	1958	non-fiction	
Mawson	Paquita	1891		biographer	=Lady Mawson
Maynard	Don	1837			
McArthur-Onslow	Annette				
McAuley	James	1917	1976	poet; critic	'Malley, Ern'
McAuliffe	Nora				
McCallum	G.R.				
McCombie	Thomas	1819	1869	nov	
McCrae	Hugh R.	1876	1958	poet	
McCuaig	Ronald	1908		poet	
McCullough	Colleen	1937		nov:rom	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
McCullum	Diana				
McDonald	Nancy M.	1921	1974	poet	
McDonald	Roger	1941		poet, nov	
McElhill	Bernard				
McEvoy	W. M.				
McFadyen	Ella May			poet	
McGrath	Raymond	1903	1977	poet	
McGuire	Paul	1903	1978	poet;nov:crime	
McInnes	Colin	1914	1976	nov	
McInnes	Graham	1912	1970	nov	
McIntyre	Elisabeth	1916		ch.fic	
McKellar	John A. R.	1904	1932	poet	
McKenzie	B.				
McKeown	Keith	189:	1952		
McKeown	Kenneth				
McKerras	Catherine	1899			
McKie	Ronald	1909		nov	
McKinney	Jack	1891	1966	nov:war;playw	
McLaren	Jack	1887	1954	s.st	
McLaren	John	1932		critic	
McLennan	Lex	1909			
McLeod	Marjorie	1893		playw;poet	
McMaster	Rhyll	1947			
McNamara	Barbara	1913		nov	'O'Connor, Elizabeth'
McNeil	Jim	1935	1982	playw	
McQuire	Paul	1903			
Meacham	Don				
Meagher	Alice E.				
Meares	L. F.	1921		nov:crime, rom,west	'Grover, Marshall'
Meek	Phillis G.				
Meillon	Jill				
Meller	Leslie	1892			
Melrose	Alexander				
Melville	Jenny			nov:crime	
Mendelsohn	Oscar	1896			
Mercer	Harold	1882	?	s.st;poet	
Meredith	Gwen	1907		playw	
Meredith	John	192(		ed;critic;poet	
Meredith	Louisa A.	1812	1895	poet;nov	
Merritt	Robert J.	1945		playw	
Merson	John				
Michael	James L.	1824	1868	poet	
Mickle	Alan D.	1882	1969	nov;ch's fic;poet	
Middleton	H. T. M.				
Middleton	Osman E.	1925			
Miles	Peter	1921			
Milgate	Rodney	1934		playw; poet	
Miller	Amy				
Millett	John			poet	
Mills	Ethel				

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Mitchell	Elyne	1913		nov; s.st; ch's fic	
Mitchell	George D.	1894	1961		
Mitchell	J.S.				
Mitchell	Julian R.				
Mitchell	Mary	1892	1973	nov:pop	
Moffitt	Ian	1929		nov	
Moll	Ernest G.	1900		poet	
Moloney	Patrick	1843	1904		
Monckton	Jean B.				
Montgomery	Alexander	1847	1922	s.st;nov	
Moodie Heddle	Enid	1904		ed;poet	
Moore	Hermea				
Moore	Ivy A.	1885			
Moore	James				
Moore	Tom Inglis	1901	1979	poet	
Moore	William	1868	1937	playw	
Moorehead	Alan	1910	1983	nov	
Moorhouse	Frank	1938		s.st	
Moran	V. J.				
Morant	Harry H.	1864	1902	poet	'Breaker Morant'
Morell	Musette	1898	1950	playw;ch's fic	
Morgan	John	1792	1866	journ;ed	
Morphett	Tony	1938		nov;playw	
Morris	Mary E.	1909			
Morris	Myra	1893	1966	poet;nov;s.st	
Morrison	John	1904		nov; s.st	
Morrison	Robert H.	1915		poet	
Morrison	William A.	1877			
Morrow	Thornton				
Mortlock	John F.	1809	1882	autob	
Morton	Frank	1869	1923		
Moser	Thomas				
Moses	Jack	1860	1945	poet	
Mudie	Ian M.	1911	1976	poet	
Mullens	Arthur F. Mac	1874	1955	nov, poet	'Maquarie, Arthur'
Murdoch	Nina	1890	1976	ch's fic	
Murnane	Gerald	1939		nov:science fic	
Murphy	Edwin G.	1861	1939	poet	
Murphy	Peter	1945		poet	
Murphy	Redmond D.	1910			
Murray	George G.	1866	1957		
Murray	Leslie A.	1938		poet	
Murray-Smith	Stephen	1922		critic	
Muspratt	Eric	1899	1949	nov	
Musso	Louis A.				
Myers	Arthur I.				
Myers	Francis				
Naish	John	1923	1963	nov;playw	
Napier	Sydney E.	1870	1947	poet	
Nash	Maxine				

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Nellsen	Philip	1949		poet	
Neilson	John Shaw	1872	1942	poet	
Nelson	Jeremy	1933		poet	
Nesbit	Edward P.				
Newland	Simpson	1835	1925	nov	
Newmarch	Roy L.				
Nicholson	John H.	1838	1923	poet;playw	
Niland	D'arcy F.	1917	1967	nov	
Noblet	E. M.	1910	1967		
Nolan	Cynthia	1913	1976	nov	
Nonveiler	Heinz	1938			
Norman	Noel W.	1901		nov:pop	'Kaye, Louis'
Norman	Lilith	1927		ch's fic; playw	
Norris	F. Marruat				
Norton	Hughes				
Norway	Nevil Shute	1899	1960	nov	'Shute,Nevil'
Nowra	Louis	1950		nov; s.st	
O'Brien	Eris	1895	1974	playw	
O'Callaghan	Ruth				
O'Conner	Mark	1945		playw;poet;s.st	
O'Conner	Martin				
O'Dea	Marjory R.	1928		ch's fic	
O'Doherty	Eva	1826	1910	poet	
O'Donohue	Barry	1947		poet	
O'Dowd	Bernard P.	1866	1953	poet	
O'Dwyer	Joseph H.	1912			
O'Farrell	Ernest F.	1881	1925		'Kodak'
O'Grady	Anne				
O'Grady	Frank	1910		nov	
O'Grady	John	1907	1981	nov:humour	'Culotta, Nino'
O'Hara	John B.	1862	1927	poet	
O'Leary	Shawn H.	1916			
O'Reilly	Dowell	1865	1923	poet;nov	
O'Reilly	John B.	1844	1890	poet	
O'Rourke	D. A.				
Oakes	Russell J.	1909	1952	playw	
Oakley	Barry K.	1931		nov; playw	
Ogilvie	William H.	1869	1963		
Oliver	Jean				
Oliver	T. B.				
Osborne	Charles	1927			
Ottley	Reginald L.	1909		ch's fic	
Packer	Richard	1935		poet;playw	
Page	Geoff	1940		nov; s.st; poet	
Palmer	Leonora				
Palmer	Madelyn	1910		nov: myst, crime, susp	'Peters, Geoffrey'?
Palmer	Nettie	1885	1964	poet;critic;ed	'Higgins, Janet G.'
Palmer	Vance	1885	1959	nov; s.st; playw; critic	'Daly, Rann'
Palmer-Ascher	Laura	1864	1929	s.st;nov	
Pankhurst	Adela				

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Pape	Edward				
Park	Ruth	1923		nov; s.st; ch's fic; play	
Parker	Catherine L.	1855	1940		'Parker, K. Langloh'
Parker	G. E.				
Parkes	Henry, Slr	1815	1896	poet	
Parkin	Ray	1910		nov:war	
Parr	Letitia				
Patchett	Mary E. O.	1897		nov; s.st; ch's fic	
Paterson	Andrew B.	1864	1941	poet	'The Banjo'
Patrick	Garrett				
Patrick	John				
Patterson	Henry	1867	?	poet	
Paull	Harry				
Paull	Raymond A.	1906			
Pavlin	Helen M.	1940			
Paxton	Alfred W.				
Pearce	Harry H.	1897			
Pearl	Cyril	1906		nov	
Pearson	Elsie				
Pechey	Ron				
Pedley	Ethel	1860	1898	ch's fic	
Pender	Lydia	1907		ch's fic; poet	
Penn-Smith	Frank	1863	1935	s.st	
Penton	Brian C.	1904	1951	nov	
Perkins	Elizabeth			critic	
Perry	Grace	1927		poet	
Peters	John F.				
Peterson	Ralph	1921		playw	
Phelan	Nancy	1913		nov	
Phillips	Oswald J.				
Phipson	Joan	1912		nov; s.st; ch's fic	
Picot	James	1906	1944	poet	
Piddington	Albert B.	1862	1945		
Pinney	Peter	1922		nov	
Pirani	Leila				
Pitt	Marie	1869	1948	poet	
Pitt	Mark A.				
Pizer	Marjorie	1920		poet	
Poignant	Axel	1906		ch's fic	
Pollard	James	1900		nov	'Mopoke'
Porteous	Richard S.	1897	1963	s.st;nov	'Standby'
Porter	Charles				
Porter	Edward				
Porter	Hal	1911	1984	nov; s.st; playw; poet	
Porter	Peter N. F.	1929		poet	
Portus	Garnet V.	1883	1954		
Pothan	Kap	1929			
Powell	Graig	1940		poet	
Powell	Sydney W.	1878	?	poets.st	
Power	Helen	1870	1957	poet	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Powers	John	1935		playw	
Pownall	Eve			ch's fic	
Poynton	J. J.				
Praed	Rosa C.	1851	1935	nov	=Murray-Prior, Rosa
Pratt	Ambrose	1874	1944	nov	
Pratt	Rona O.	1903		ch's s: fairy tales	'O'Harris, Pixie'
Pree	Barry				
Prichard	Katherine S.	1883	1969	nov; s.st	=Mrs. H. V. Throssell
Priest	Joan				
Prince	Gail				
Pryce	Henry W.	1891	1963		
Pullan, Ru					
Pyke	Lillian	?	1927	nov	
Quin	Tarella	?	1934	nov;s.st	
Quinlan	Lucille M.	1900			
Quinn	John	1915			
Quinn	Patrick E.	1862	1926	nov:crime	
Quinn	Roderic J.	1867	1949	nov:rom	
Radic	Leonard	1935		playw	
Radic	Therese	1935		playw	
Radley	Paul	1962		nov	
Ranken	George	1827	1895	nov	'Walker, W.H.'
Rankin	Jennifer	1941	1979	poet	
Rayment	Tarlton	1882	1964	poet;ch's fic	
Reed	Bill	1939		playw;nov	
Reed	Ian				
Reed	Thomas T.	1902		poet, critic	
Rees	Leslie	1905		ch's fic	
Reeve	Edward	1822	1889	playw	
Reid	Barry				
Reid	George, Sir	1845	1918	poet	
Reid	John O.				
Rentoul	Annie R.			ch's st.	
Richardson	Robert	1850	1901		
Riddell	Alan	1927	1977	poet	
Riddell	Elizabeth	1910		poet	
Riemann	Herbert E.	1884			
Rienitz	Rex	1909	1971		
Roberts	Barney	1920		poet	
Roberts	Morley	1857	1942	nov:rom	
Roberts	Nigel	1941		poet	
Roberts	Philip	1938		poet	
Robertson	Ethel F. L.	1870	1946	nov; s.st	'Richardson, Henry Hand
Robertson	James D.				
Robertson	John S.				
Robertson	Marjorie				
Robertson	Mary Ann				
Robinson	Bec				
Robinson	Leslie F.	1886	1968		
Robinson	Michael M.	1744	1826	poet	

Liite 1: Australian Authors

Kiri	Etun	s	k	toim	salan
Robinson	Noel M.	1929			
Robinson	Roland	1912		poet	
Robinson	William S.	1876	1963		
Robjohns	Leonard				
Rodda	Charles	1891	?	nov:crime	'Holt, Gavin'
Roderick	Colin	1911		poet;critic	
Rodriguez	Judith	1936		poet	=Green, Judith
Rolfe	Patricia	1911			
Rolls	Eric	1923		poet	
Romeril	John	1945		playw	
Ronan	Tom M.	1907	1976	nov;s.st	
Rose	Lyndon				
Rosman	Alice	1877	1961	nov	
Ross	James	1786	1838	journ;ed	
Ross	John H.	1857	1953		
Ross	Lloyd	1901		playw	
Roughsey	Dick	1924		ch's fic	
Rouse	Frances				
Rowbotham	David H.	1924		nov; s.st; poet	
Rowcroft	Charles	1798	1856	nov	
Rowe	John	1938		nov	
Rowe	Richard	1828	1879	poet;ch's fic	'Possum. Peter'
Rowland	John Russell	1925		poet	
Rowlands	Graham	1947		poet	
Rudge	Florence	1860	?	poet	
Ruhen	Olaf	1911		nov; s.st	
Rusden	George W.	1819	1903	poet;non-fict	'Yittadairn'
Rutherford	William				
Ryan	Peter Allen	1923		critic, journalnov	
Ryland	Frank				
Salom	Phillp	1950		poet	
Sammon	Stella				
Sanders	Dorothy Lucie	1907		nov: hist, rom, goth	Walker, Lucy
Sandes	John	1863	1938	poet;nov:adv	'Delaney, Dan'
Sandford	John				
Sansom	Clive	1910	1981	poet	
Savery	Henry	1791	1842	nov	
Saxby	Joyce				
Sayce	Conrad. H.	1888	1935	nov	
Sayers	Charles E.	1901	1980	nov	
Scanlon	Herbert	1899	?	nov:war	
Scarfe	Wendy E.	1933		nov; s.st; poet	
Schlunke	Eric O.	1906	1960	s.st;nov	
Schoenheimer	Hnery P.				
Scott	Bill(William N.	1923		nov; s.st; poet, ch's fic	
Scott	Liz				
Scott	Maria J.			nov:rom	
Scott-Veitch	Anthony				
Sealy	Robert	1831	1861		'Menippus'
Searelle	Luscombe				

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Searle	James	1938		Playw	
Selby	Isaac				
Semmler	Clement W.	1914		critic	
Serventy	Vincent Noel			ch's fic	
Sewell	Stephen	1953		playw	
Seymor	Alan	1927		nov; playw	
Shand	Sara				
Shapcott	Thomas W.	1935		nov; poet, playw	
Shave	Lionel	1888	1954	playw	
Shaw	Charles	1900	1955	s.st;nov:crime	
Shaw	Nora				
Shaw	Winifred	1905		poet	
Shearer	Jill			playw;poet	
Shelley	Noreen			ch's fic; playw	
Shepard	Francis				
Shepherd	Catherine	1901	1976	playw	
Sherman	Paul	1933		playw;s.st;poet	
Shewcroft	Joyce				
Shine	John L.				
Shrubb	Peter				
Simmons	Samuel R.	1871	1952	poet	
Simonds	M.				
Simpson	Helen	1897	1940	nov;poet	
Simpson	Morris H.				
Simpson	Roger				
Simpson	Ronald A.	1929		poet	
Sinclair	M.				
Skehan	David				
Skinner	Mary L.	1876	1955	nov:rom	'Molly'
Skipper	Mervyn G.	1886	1959	ch's fic	
Skrzyneckl	Peter	1945		poet	
Skuthorpe	Lance	1870	1958	s.st	
Slade	Leon	1931		poet	
Sladen	Douglas	1856	1946	poet	
Slater	Frederic				
Slater	Pat				
Slessor	Kenneth	1901	1971	poet	
Smith	Edward, E.	1915		nov:adv	'Lindall, Edward'
Smith	Graeme K.	1936			
Smith	Jan	1935			
Smith	Patsy A.	1926			
Smith	Vivian Brian	1933		poet, critic	
Somerville	Oliver M.	?	1946	poet	
Sorensen	Edward S.	1869	1939	nov	
Sorensen	Jack	1907	1949	poet	
Souter	Charles H.	1864	1944	poet	
Souter	David				
Southall	Ivan F.	1921		ch's fic	
Spears	Steve J.	1951		playw	
Spence	Catherine H.	1825	1910	nov	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Spence	Eleanor R.	1928		ch's fic	
Spencer	Albert H.	1886			
Spencer	Thomas E.	1845	1911	poet;nov,s.st	
Spencer-Browne	Reginald	1856	1943	poet	
Spielvogel	Nathan	1874	1956	s.st;poet	
Spriggins	Florence				
Springthorpe	John W.				
Squires	E.F.				
Stead	Christina E.	1902	1983	nov	
Stead	Karl				
Stellmach	Barbara	1930		playw	
Stephen	Adrian C.				
Stephen	Harold	1841	1889	poet	
Stephens	Alfred G.	1865	1933	critic; ed	
Stephens	James B.	1835	1902	poet;nov	
Stephensen	Percy R.	1901	1965	s.st	
Steven	Alexander G.	1865	1923	poet	
Stevens	Bertram	1872	1922	poet	
Stevens	Samuel T.				
Stevenson	Martin				
Stevenson-Haldane	James P.	1910		poet	Stevenson, J.P.
Steward	Hubert				
Stewart	Douglas A.	1913	1985	poet; playw; critic	
Stewart	Harold F.	1916		poet	'Malley, Ern'
Stivens	Dallas G.	1911		nov; s.st	
Stock	Ralph	1881	?	nov	
Stone	Kate M.	1871	1953	nov;poet	'Partridge' Sydney'
Stone	Louis	1871	1935	nov	
Stonehouse	Patricia			nov	'Russell, Lindsay'
Storrie	Agnes L.				
Stow	Randolph	1935		nov; s.st; poet	
Strauss	Jennifer	1933		poet	
Strong	Archibald T.,	1876	1930	poet	
Strutton	Bill (William H	1918		nov: science fic, fantas	
Stuart	Donald	1913	1983	nov	
Summy	Irene M.				
Sutherland	Alexander	1852	1902	poet; s.st	
Sutherland	William				
Swain	Charles				
Swan	Nathaniel W.	1835	1884	nov;s.st	
Sykes	Alrene Maud			theatre critic	
Szymanski	Leszek	1933		s.st	
Talbot	Norman	1936		poet	
Tate	Henry	1873	1926	poet	
Tate	Robert D.	1889			
Taylor	Alfred J.				
Taylor	Andrew	1940		poet, critic	
Taylor	Geoff	1920		nov	
Taylor	Katherine	1893		ch's st; nov	'Hamline, David'
Taylor	Thomas G.	1880	1963		

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Tennant	Kylie	1912		nov; s.st; ch's fic	
Terry	Douglas	1926			
Teychenne	G. Maree	1949			
Thatcher	Charles R.	1831	1878	ballads	
Thiele	Colin M.	1920		nov; s.st; ch's fic	
Thierney	John Lawrence	1892	1971	s.st;nov	'James, Brian'
Thirkell	Harold				
Thomas	Evan H.	1801	1837	playw	
Thomas	May				
Thomas	Michael				
Thomas	Vernon				
Thompson	Brian	1938			
Thompson	Charles	1807	1873		
Thompson	F. Lindsay	1870	1956		=Turner, Lindsay
Thompson	John	1907	1968	poet	
Thompson	John R.				
Thompson	Neil	1929		nov; s.st	
Thompson	Pat				
Thompson	Stanbury D.	1905			
Thompson	Tom	1953		poet;s.st	
Thorne	Tim	1944		poet	
Throssell	Ric	1922		playw	
Thruston	Robin	1945			
Thwaites	Michael	1915		poet	
Thyles	Colin				
Tighe	Harry	1877	1946	nov	
Tilbrock	Jan	1907			
Timms	Edward V.	1895	1960	nov:hist.rom	
Tipping	Richard	1949		poet	
Tolchard	Clifford	1908			
Tolmer	Alexander	1815	1890	autob.	
Tomasetti	Glen	1929		nov	
Tomholt	Sydney T.	1884	1974	playw	
Tompson	Charles	1807	1883	poet	
Tranter	John E.	1943		poet	
Travers	Basil H.	1919			
Trickett	Joyce	1915		s.st; playw; poet	
Trinick	John B.				
Trist	Margaret	1914		nov	
Tritton	Harold P.	1886	1965	s.st;ballads	'Duke'
Truebridge	Benjamin A.	1882	1955	poet	'Vrepont, Brian'
Truran	John W.	1897			
Tsaloumas	Dimitris	1921		poet	
Tuck	Bernard E.				
Tucker	James R.	1808	1888	nov	
Tullipan	Ron	1917		nov	
Turnball	Clive	1906	1975	poet	
Turner	Alexander	1907		playw	
Turner	Cecil				
Turner	Ethel	1872	1958		= Mrs. Curlewis

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
Turner	Gail				
Turner	George R.	1916		nov: science fic; s.st	
Turner	Walter J.	1889	1946	poet	
Twiss	F.E.				
Tyndall	C. T. A.				
Underhill	Jeff				
Upfield	Arthur W.	1892	1964	nov:crime	
Uren	Malcolm	1900	1973	ed;journ	
Vallis	Val	1916		poet	
Venn	Victor				
Vennard	Alexander V.	1884	1947	ballads	
Verger	N.				
Vernon	Barbara	?	1978	playw;nov	
Vickers	Bert	1903		nov	
Vidal	Mary T.	1815	1869	s.st;nov	
Vidler	Edward A.	1863	1942	playw;ch's st	
Viidikas	Vick	1948		poet	
Villiers	Alan J.	1903	1982	nov: sea	
Vollock	Arthur S.				
Vondra	Josef Gert	1941		nov; s.st	
Wagner	Jenny				
Walch	Garnet	1843	1913	humour,playw	
Walford	Frank	1882	?	poet	
Walker	Kath	1920		poet	
Wall	Dorothy	1894		ch's st.	
Wallace	John			nov:crime,adv	'Texas Ranger'
Wallace-Crabbe	Chris	1934		;novpoet	
Walsh	James M.	1897	1952	nov:crime, adv	
Walstab	George A. 183	1909		nov	
Walters	George				
Walz	John				
Waten	Judah	1911		nov; s.st	
Waterworth	Philip				
Watson	Kathleen	1870	1926	nov	
Watson	Michael J.				
Wearne	Alan	1948		poet	
Webb	Ethel	1925			
Webb	Francis	1925	1974	poet	
Webb	Zana V.				
Wells	Ernest	1902		nov;ch's st	
Wells	Harold C.	1908			
Wentworth	William C.	1792	1872	poet	
Wenz	Paul	1869	1939	nov;s.st	'Warrego, Paul'
Wesley-Smith	Peter				
West	Anna	1938			
West	Morris L.	1916		nov:crime; s.st	Morris, Julian
Westbury	A.				
Wetherspoon	John				
Wheeler	John				
Whitcombe	Eleanor				

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
White	Mary				
White	Myrtle R.	1888	1961	nov	
White	Patrick V. M.	1912	1990	nov; s.st; playw; poet	
White	Gilbert	1859	1933	poet	
Whiterall	Rodney				
Whitington	Don	1911	1977	nov	
Wilcox	Dora	1873	1953	playw;poet	
Wilcox	Maxwell	1934			
Wilding	Michael	1942		nov; s.st; critic	
Wilkinson	Mary E.				
Williams	Harold R.	1889			
Williams	Henry				
Williams	Justina	1916		poet	
Williams	Maslyn	1911		nov	
Williams	Max			poet	
Williams	Rutj	1879		ch's st.	
Williams	Vernon	1884	1931		
Williams	Victor			poet	
Williamson	David K.	1942		playw	
Williamson	Frank S.	1865	1936		
Willis	Margaret				
Wilmot	Chester	1911	1954	journal.	
Wilmot	Frank L.	1881	1942	poet	'Furnley, Maurice'
Wilson	Barbara				
Wilson	Erle	1898		nov	
Wilson	Helen H.	1902		nov;s.st	
Wilton	Elizabeth				
Winter	Kitty				
Winter	William W.				
Wintle	Henry S.	1799	1873		'Melville, Henry'
Winton	Tim			nov	
Witherford	Hubert				
Wodhams	Jack	1931		nov: science fic, fantas	
Wood	Arthur				
Woodberry	Joan	1921		nov; s.st; ch's fic; play	
Workman	Margaret				
Worth	Martin				
Wright	Arthur	1880	1932	nov;s.st	
Wright	David M.	1869	1928	poet	
Wright	Judith A.	1915		nov; s.st; ch's fic; poet	
Wright	Michael R.	1901			
Wrightson	Patricia	1925		ch's fic	
Wrixen	Henry J.	1839	1913		
Yates	Alan Geoffrey	1923		nov: crime, mystery nc	'Brown, Carter'
Yeabsley	C.D.				
Yeldham	Peter	1927		playw	
Young	Lynette	1894			
Young	Peter	1927			
Young	William B.	1862	1935	playw	
Zwicky	Fay	1933		poet	

Liite 1: Australian Authors

Kirj	Etun	s	k	toim	salan
					'Cupid, Paul'
					'Jill'
					'Onlys'
					'Wasp'

Liite 1: Lyhenteet

Kirj	=kirjailija
Etun	=etunimi
s	=syntynyt
k	=kuollut
toim	= pääasiallinen toiminta
salan	=salanimi

Toimintasarakkeen lyhenteitä:

poet	=runoilija
nov:hist	=romaanikirjailija: historialliset romaanit
s.st	=novellisti
playw	=näytelmäkirjailija
nov:adv	=romaanikirjailija: seikkailuromaanit
nov: crime	=romaanikirjailija: rikosromaanit
rom	=rakkausromaanit
goth	=goothilainen romaani
ch´s fic	=lastenkirjallisuus
critic	=kriitikko
ed	=toimittaja
satires	=satiirit
essayist	=esseekirjailija
sea	=merelliset seikkailuromaanit
journal	=päiväkirja
pop	=popular
historian	=historioitsija

SUOMENNOSKIRJALLISUUDEN ATK-BIBLIOGRAFIA "SUKA"
Tallennusformaatti 12.4.1985 /Vesa Niinikangas

Liite 2
Jyväskylän yliopisto
kirjallisuuden laitos

NO: _____

AU: _____

_____

AP: _____

AB: _____ AD: _____ AS: __ AN: _____

TR: _____

_____

TP: _____

TB: _____ TD: _____ TS: __

IL: _____

_____

IP: _____

IB: _____ ID: _____ IS: __

DA: _____

_____

DP: _____

DB: _____ DD: _____ DS: __

ER: _____

_____

EP: _____

TI: _____

_____

_____

TA: _____

_____

_____

TO: _____

_____

_____

→

CO: _____ LO: _____ ML: _____

DT: __ RO: __ OY: _____ EY: _____ PY: _____ ED: _____

PN: _____ ; _____

PU: _____

PR: _____

SE: _____

_____

SI: _____

BI: _____

RE: _____

_____

_____

DK: _____

KW: _____

_____

_____

_____

LG: __ LS: _____

LT: _____

RG: _____

Liite 3: Australialaisteosten bibliografia 1890-1989

s	AU	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	PU
*	Aldous, Allan	Kutsukaa lentävä lääkäri	1962	1p	171s	Käki, Martti	Doctor with Wings	1960	Otava; Hki
*	Aldridge, James	Villihevonen	1976	1p	172s.	Pakkanen, Kaija	The Marvelous Mongolian	1974	Weilin & Göös; Hki
*	Aldridge, James	Viimeinen silmäys	1981	1p	179s.	Rossi, Matti	One Last Glimpse	1977	Love kirjat; Hki
*	Becke, Louis	Helmenpyydystäjä Barry	1927	1p	230s.	?	?	?	Otava; Helsinki
*	Boothby, Guy	Tohtori Nikola	1903	1p	346s.;	Brummer, Uno	Dr. Nikola	1896	Holm, K.E.; Hki
-	Boothby, Guy	Tohtori Nikolan kosto	1904	1p	315s;	Brummer, Uno	A Bid for A Fortune-Dr. Nikola's Vendetta	1895	Holm, K.E.; Hki
*	Boothby, Guy	Kaunis Valkea Paholainen	1922	1p	272s.	?	The Beautiful White Devil	1896	Otava; Helsinki
#	Boothby, Guy	Tohtori Nikolan kosto	1923	1p	271s.	?	A Bid for A Fortune-Dr. Nikola's Vendetta	1895	Sana; Kouvola
#	Boothby, Guy	Tohtori Nikola	1924	1p	272s.	?	Dr. Nikola	1896	Sana; Kouvola
*	Boothby, Guy	Kadonnut veli	1926	1p	186s.	?	Across The World for A Wife	1898	Otava; Helsinki
*	Brickhill, Paul	Lentäjäsankari Douglas Bader	1955	1p	363s;	Perkki, Juhani	Reach for The Sky	1954	Otava; Helsinki
*	Brickhill, Paul	Padonmurtajat	1956	1p	347s;	Perkki, Juhani	The Dam Busters	1951	Otava; Helsinki
*	Brickhill, Paul	Suuri pakoretki	1959	1p	275s;	Melasniemi, Aarno	The Great Escape	1950	Otava; Helsinki
*	Carey, Peter	Hurmio	1983	1p	378s.	Kannosto, Matti	Bliss	1981	Kirjayhtymä; Hki
*	Carey, Peter	Oscar ja Lucinda	1989	1p.	468s	Leena Tamminen	Oscar and Lucinda	1988	Tammi; Hki
*	Chauncy, Nan	Kultaretki Tasmaniassa	1966	1p	202s.	Kemppinen, Jukka	The Roaring 40	1963	Otava; Helsinki
*	Cleary, Jon	Ryöstö Vatikaanissa	1977	1p	261s.	Nikupaavola Renne	Peter's Pence	1974	Weilin & Göös; Helsinki
*	Cleary, Jon	Vihreän härän jumala	1978	1p	369s.	Kannosto, Matti	High Road to China	1977	Weilin & Göös; Helsinki
·	Cleary, Jon	Jäljissä kuoleman varjo	1979	1p	297s	Sallamo, Inkeri	The Safe House	1975	Weilin & Göös; Helsinki
*	Cleary, Jon	Yksinäinen sota	1981	KV	121s.;	Mänttäri, Eero	A Very Private War	1980	Valitut Kirjavaliot; Hki
*	Cleary, Jon	Feenikspuu	1986	KKKK	398s	Engström, Don	The Phoenix Tree	1984	Koko Kansan Kirjakerho; -
*	Cook, Kenneth	Pimeyden kahle	1963	1p	195s.	Tuovinen, Arto	Chain of Darkness	1962	Karisto, Arvi A; H:linna
*	Dingwell, Joyce	Pomon tytär	1981	1p	128s	Peltonen, Margret	The Boss's daughter		Harlequin Enterpr-s;St-holm
*	Dingwell, Joyce	Veli Susihukka	1984	1p	127s	Keskinen, M.	Brother Wolf		Harlequin Enterpr-s;St-holm
*	Elliott, Sumner Locke	Hiljaa, hän voi kuulla	1965	1p	324s.	Heinonen, Marja	Careful, he might hear you	1963	Tammi; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Sara Dane	1956	1p	234s.	Kalliomaa, Risto	Sara Dane	1955	Nide Oy; Hämeenlinna
*	Gaskin, Catherine	Sukuperintö	1965	1p	393s.	Lehtonen, P.	The Tilsit Inheritance	1963	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Suuryhtiön rouvat	1966	1p	308s.	Salmia, Marja	Corporation Wife	1960	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Irlantilainen tarina	1968	1p	272s.	Järvenpää, Heidi	Edge of Glass	1967	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Ruusu helttää varjon tielle	1968	1p	442s.	Stipa, Sylvi	I Know My Love	1962	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Fiona	1970	1p	371s.	Vasara, Helvi	Fiona	1970	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Muuttohaukka	1973	1p	403s.	Lindberg, Tutteli	A Falcon for a Queen	1972	Otava; Helsinki
#	Gaskin, Catherine	Muuttohaukka	1975	KV	123s;	Kelo, Marja	A Falcon for a Queen	1972	Valitut Palat; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Perintökalleus	1976	1p	348s.	Järvenpää, Heidi	The Property of a Gentleman	1974	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Lynmara	1977	1p	477s.	Lindberg, Tutteli	The Lynmara Legacy	1975	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Espanjalaisnaisen kesä	1979	1p	573s.	Haglund, Anja	The Summer of the Spanish Woman	1977	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Brandonin suku	1982	1p	541s.	Lehtola, Anja	Family Affairs	1980	Otava; Helsinki

s	AU	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	PU
*	Gaskin, Catherine	Minkä elämä lupasi	1983	1p	416s.	Ripatti, Kaarina	Promises	1982	Otava; Helsinki
*	Gaskin, Catherine	Paratiisin perilliset	1989	1p	712s.	Leveelahti, Satu	The Charmed Circle		Otava; Helsinki
#	Gaskin, Catherine	Sara Dane	1984	KV	143s.;	Roschier, Anna	Sara Dane	1955	Valitut Kirjavaliot; Hki
*	Gaskin, Catherine	Suurlähettilään naiset	1986	1p	725s.	Neva, Arja	The Ambassador's Women	1985	Otava; Helsinki
*	Glaskin, Gerald M.	Lento Landfalliin	1980	KV	102s.;	Karlsson, Paula	Flight to Landfall	1963	Valitut Palat; Helsinki
*	Grimshaw, Beatrice	Lainsuojaton	1930	1p	288s	Vaaja, H.	?	?	Minerva;Hkl
*	Hanrahan, Barbara	Vihreä on meri	1981	1p	154s	Tervaskari, Väinö J.	Sea-Green	1974	Librum; Hki
*	Herbert, Xavier	Capricornia	1946	1p	722s.	Pietinen, Otto	Capricornia	1938	Pohjolan kirja; Hki
*	Hume, Fergus	Eksyksissä	1890	1p	390s	Brummer, Gustaf Gideon	The Mystery of a Hansom Cab	1886	?
*	Hume, Fergus	Judas	1892	1p	203s.	Sahlstén, Gerhard	Monsieur Judas	1891	Bäriund, H.I.; -
-	Hume, Fergus	Maltan tyttö	1898	1p	186s	?	The Girl from Malta	1889	Suom-am.kust.yht;Brooklyn
*	Keneally, Thomas	Schindlerin lista	1984	1p	412s.	Kauppi, Kaija	Schindler's list	1982	Gummerus; JKL
*	Kenrick, Tony	Kuoleman lumi	1989	1p	310s	Sauri, Seppo	China White		Otava; Hkl
*	Kenrick, Tony	Shanghain yllätys	1987	1p	266s	Sauri, Seppo	Faraday's Flowers	1985	Otava; Hki
*	MacDonald, Alexander	Helmenpyydystäjät I-II	1916	1p	188s.	Rytkönen, Antti	The Pearl Seekers	1907	Otava; Helsinki
*	Marshall, Alan	Elämä edessäni	1981	KV	79s.;	Karlsson, Paula	I Can Jump Puddles	1955	Valitut Kirjavallot; Hki
	McCullough, Colleen	Okalinnut	1978	1p		Silkarla, Eva	The Thorn Birds	1977	WSOY: Porvoo-Hki-Juva
*	McCullough, Colleen	Tim	1979	1p	277s.	Kattelus, Kirsti	Tim	1974	WSOY: Porvoo-Hki-Juva
*	McCullough, Colleen	Kutsumus ja kiusaus	1982	1p	321s.	Kattelus, Kirsti	An Indecent Obsession	1981	WSOY: Porvoo-Hki-Juva
*	McCullough, Colleen	Parantaja	1985	1p	426s.	Kattelus, Kirsti	A Creed for the Third Millennium	1985	WSOY: Porvoo-Hki-Juva
*	McCullough, Colleen	Missalonghin naiset	1988	1p	196s.	Kattelus, Kirsti	The Ladies of Missalonghi	1987	WSOY: Porvoo-Hki-Juva
*	Mitchell, Elyne	Thowra, hopeaharja	1982	1p	219s.	Talvio, Pirkko	The Silver Brumby	1958	Otava; Helsinki
*	Niland, D'Arcy	Kulkuri ja olkihattuinen tyttö	1956	1p	270s.	Virtanen, Maija-Liisa	The Shiralee	1955	WSOY; Porvoo-Helsinki
#	Niland, D'Arcy	Kulkuri ja olkihattuinen tyttö	1977	KV	107s;	Hollmén-Steffa, Liisa	The Shiralee	1955	Valitut Palat; Helsinki
*	Park, Ruth	Pompellini seikkailee	1976	1p	67s.	Kattelus, Kirsti	The Muddle-Headed Wombat	1962	WSOY; Porvoo-Helsinki
*	Park, Ruth	Pompelilni lomalla	1977	1p	67s.	Kattelus, Kirsti	The Muddle-Headed Wombat on Holiday	1974	WSOY; Porvoo-Hki-Juva
*	Patchett, Mary E.	Kauneussalongin oppilaat	1963	1p	199s.	Hahl, Maija	The Lee Twins, Beauty Students	1953	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Minä ja koirat	1965	1p	178s.	Nissinen, Aila	Ajax the Warrior	1953	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Ajax ja savannin karjalauma	1968	1p	160s.	Nissinen, Aila	Ajax and the Drovers	1964	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Palari, valkoinen dingo	1970	1p	148s.	Nissinen, Aila	The White Dingo	1965	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Ajax ja taittumaton Tam	1971	1p	173s.	Nissinen, Aila	Tam the Untamed	1954	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Ajax, kultainen susi	1971	1p	166s.	Nissinen, Aila	The Golden Wolf	1962	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Ajax ja aavevuori	1972	1p	147s.	Nissinen, Aila	Ajax and the Haunted Mountain	1963	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Villiori	1973	1p	234s.	Talvio-Jaatinen, Pirkko	The Brumby	1961?	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Palaa kotiin, villiorii	1974	1p	205s.	Talvio-Jaatinen, Pirkko	Come Home, Brumby	1961	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Ajax ja lainsuojattomat	1975	1p	158s.	Nissinen, Aila	The End of the Outlaws	1961	Otava; Helsinki
*	Patchett, Mary E.	Villiori sirkuksessa	1975	1p	187s.	Talvio-Jaatinen, Pirkko	Circus Brumby	1961	Otava; Helsinki

s	AU	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	PU
*	Patchett, Mary E.	Villioriin varsa	1977	1p	160s.	Talvio-Jaatinen, Pirkko	A Stranger in the Herd? (kts RE)	1964	Otava; Helsinki
*	Shute, Nevil	Kohtalon arpa	1949	1p	359s	Nuorto, Olli	The Chequer Board	1947	Gummerus; JKL
*	Shute, Nevil	Viisi mustaa kanaa	1952	1p	341s	Järvinen, Tuovi	A Town like Alice	1950	Gummerus; JKL
*	Shute, Nevil	Onnen maa	1953	1p	339s	Santavuori, Martti	The Far Country	1952	Gummerus; JKL
*	Shute, Nevil	Murtuva aalto	1956	1p	318s	Partanen, Jorma	Requiem for a Wren	1955	Gummerus; JKL
*	Shute, Nevil	Viimeisellä rannalla	1958	1p	302s	Palsbo, Eija	On the Beach	1957	Gummerus; JKL
*	Shute, Nevil	Ystäväni Johnnie	1960	1p		Palsbo, Eija	The Rainbow and the Rose	1958	Gummerus; JKL
*	Shute, Nevil	Luottamustehtävä	1961	1p	301s	Sompio, Veli	Trustee from the Toolroom	1960	Gummerus; JKL
*	Shute, Nevil	Salamatkalaiset	1966	1p	279s	Tala, Laura	Pied Piper	1942	Gummerus; JKL
#	Shute, Nevil	Viisi mustaa kanaa	1978	KV	131s;	Viitanen, Anna-Maija	A Town like Alice	1950	Valitut Palat; Helsinki
#	Shute, Nevil	Luottamustehtävä	1980	KV	139s;	Karlsson, Paula	Trustee from the Toolroom	1960	Valitut Palat; Helsinki
#	Shute, Nevil	Salamatkalaiset	1982	KV	121s;	Mertanen, Marketta	Pied Piper	1942	Valitut Kirjavaliot; Hki
*	Skipper, Merwyn	Kohtauslammikko	1931	1p	174s;	Haapanen-Tallgren, Tyyni	The Meeting Pool	1929	WSOY; Porvoo
*	Southall, Ivan	Pakkolasku pimeään	1969	1p	223s	Talvio, Pirkko	To the Wild Sky	1967	Otava; Helsinki
*	Southall, Ivan	Pensaspalo	1970	1p	237s	Talvio, Pirkko	Ash Road	1965	Otava; Helsinki
*	Southall, Ivan	Päästä pallo lentoon	1971	1p	127s	Leskinen, Marja	Let the Balloon Go	1968	Otava; Helsinki
*	Southall, Ivan	Kaupunki on meidän	1973	1p	243s	Talvio-Jaatinen, Pirkko	Chinaman's Reef is Ours	1970	Otava; Helsinki
*	Thiele, Colin M.	Myrskyn poika	1979	1p	80s;ki	Tuori, Tarleena	Storm Boy	1963	Otava; Helsinki
*	Turner, Ethel S.	Seitsemän sisarusta	1896	1p	212s	Rytkönen, Antti	Seven Little Australians	1894	WSOY; Porvoo
*	Turner, Ethel S.	Sisarusten varttuessa	1897	1p	244s	Rytkönen, Antti	The Family at Misrule	1895	WSOY; Porvoo
*	Turner, Ethel S.	Ihmelapsi-Australialainen tarina	1921	1p	222s.	Krohn, Aune			WSOY; Porvoo
*	Turner, Ethel S.	Pikku veitikka	1925	1p	263s	?	The Little Larrikin (ei main. kirjassa)	1896	Gummerus; JKL
*	Turner, Ethel S.	Bobbie koulitaan pojaksi	1936	1p	195s.	Ståhlberg, Aune	Miss Bobbie (ei mainittu kirjassa)	1897	Otava; Helsinki
*	Turner, Ethel S.	Pikku serkku	1946	1p?	191s	?			Mantere; Hki
#	Turner, Ethel S.	Seitsemän sisarusta	1953	1p	170s	Järvinen, Laila	Seven Little Australians	1894	WSOY; Porvoo-Helsinki
#	Turner, Ethel S.	Sisarusten varttuessa	1954	1p	169s	Järvinen, Laila	The Family at Misrule	1895	WSOY; Porvoo-Helsinki
*	Upfield, Arthur	Bony ja punainen lentokone	1969	1p	309s.	Vasara, Helvi	Wings above the Diamantina	1936	Otava; Helsinki
*	Upfield, Arthur	Bony ostaa naisen	1971	1p	278s.	Linberg, Tutteli	Bony Buys a Woman	1957	Otava; Helsinki
*	West, Morris	Ihmeidentekijä	1960	1p	309s	Tarkka, Auli	The Devil's Advocate	1959	Tammi; Helsinki
*	West, Morris	Vendetta	1962	1p	276s	Tiusanen, Ritva	Daughter of Silence	1961	Tammi; Helsinki
*	West, Morris	Kalastajan kengät	1964	1p	289s	Kaasalainen, Marjukka	The Shoes of the Fisherman	1963	Tammi; Helsinki
*	West, Morris	Suurlähettilās	1967	1p	294s	Sariola, Mauri	The Ambassador	1965	Weilin & Göös; Helsinki
*	West, Morris	Peitenimi Salamanteri	1974	1p	402s	Salomaa, Antti	The Salamander	1973	Weilin & Göös; Helsinki
#	West, Morris	Peitenimi Salamanteri	1976	KV	161s;	Salomaa, Antti	The Salamander	1973	Valitut Palat; Helsinki
*	West, Morris	Terrorin vuosi	1976	1p	376s	Kannosto, Matti	Harlequin	1974	Weilin & Göös; Helsinki
#	West, Morris	Terrorin vuosi	1977	KV	137s;	Karlsson, Paula	Harlequin	1974	Valitut Palat; Helsinki
*	West, Morris	Proteus	1980	1p	333s	Koskinen, Juhani	Proteus	1979	WSOY; Porvoo-Hki-Juva

s	AU	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	PU
*	West, Morris	Punainen susi	1982	KV	221s.	Vlitanen, Anna-Maija	Summer of the Red Wolf	1971	Valitut Kirjavaliot; Hkl
*	West, Morris	Maailma on lasista tehty	1984	1p	362s.	Malinen, Ilkka	The World is Made of Glass	1983	Tammi; Helsinki
*	White, Patrick	Ne jotka vaunulssa ajavat	1967	1p	I:392	Tala, Laura	Riders in the Chariot	1961	Otava; Helsinki
*	White, Patrick	Myrskyn silmä	1974	1p	474s.	Nousiainen, Jussi	The Eye of Storm	1973	Otava; Helsinki
*	White, Patrick	Kohti mantereen sydäntä	1977	1p	426s.	Nouslainen, Jussi	Voss	1957	Otava; Helsinki
*	White, Patrick	Täysl maha	1977	1p	22s.	Nousiainen, Jussl			Otava ja Valitut Palat; Hkl

Liite 3: Lyhenteitä

AU =kirjailija (author)
TI =suomennoksen otsikko (title)
PY =julkaisuvuosi (publication year)
ED =painos (edition)
PN =sivumäärä (number of pages)
TR =kääntäjä (translator)
TO =alkuperäisteoksen otsikko (title ofthe original)
OY =alkuperäisteoksen julkaisuvuosi (publication year of the original)
PU =suomennoksen kustantaja

Liite 4: Carter Brownin (Alan Yates) teokset

se	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	SE
*	Aikuisten leikit	1970	1p	144s	Hagström, Terttu	Only the Very Rich	1969	Carter Brown, 115
*	Al wheeler Bellan pauloissa	1962	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	The Desired	1959	Carter Brown, 31
*	Al Wheeler ja vampyyri	1966	1p	174s	Kukkonen, Viljo E.	Girl in a Shroud	1963	Carter Brown, 64
*	Al Wheeler-suojele minua	1970	1p	160s	Hagström, Terttu	The Deep Cold Green	1968	Carter Brown, 114
*	Aiamaailman päällikkö	1967	1p	168s	Hiisivaara, Tapio	The Bumb and Grind Murders	1964	Carter Brown, 77
*	Blonde = vaaleaverikkö	1961	1p	215s	Kukkonen, Viljo E.	The Blonde	1955	Carter Brown, 19
*	Cissie oli tähti	1966	1p	192s	Hiisivaara, Tapio	The Dance of Death	1964	Carter Brown, 70
*	Enkeli	1970	1p	171s	Hagström, Terttu	Angel	1962	Carter Brown, 113
*	Exotic	1964	1p	173s	Kukkonen, Viljo E.	The Exotic	1961	Carter Brown, 48
*	Gangsteripomo	1968	1p	159s	Hiisivaara, Tapio	The Black Lace Hangover	1966	Carter Brown, 89
*	Gansgterit liikkeellä	1964	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	The Myopic Mermaid	1961	Carter Brown, 42
*	Gilda oli pimu	1966	1p	159s	Hiisivaara, Tapio	Murder is a Package Deal	1964	Carter Brown, 74
*	Hellä murhaaja	1960	1p	219s	Kukkonen, Viljo E.	No Harp for My Angle	1956	Carter Brown, 16
*	Hempukka keilarissa	1967	1p	159s	Hiisivaara, Tapio	No Blonde is an Island	1965	Carter Brown, 87
*	Hiipivä kauhu	1962	1p	157s	Kukkonen, Viljo E.	Terror Comes Creeping	1959	Carter Brown, 28
*	Hyvää huomenta, Mavis	1963	1p	158s	Kukkonen, Viljo E.	Good Morning, Mavis	1957	Carter Brown, 41
*	Hämähäkki	1965	1p	192s	Kukkonen, Viljo E.	The Lady is Available	1962	Carter Brown, 63
*	Hän oli vilpitön nainen	1965	1p	165s	Kukkonen, Viljo E.	The Lady is Transparent	1962	Carter Brown, 54
-	Joe järjestää	1960	1p	224s	Kukkonen, Viljo E.	Strictly for Felony	1956	Carter Brown, 12
*	Jäähyväiset, Michelle	1985	1p	124s	Hunttila, Hannes	Kiss Michelle Goodbye	1984	Carter Brown, 6
*	Jääkylmä alaston	1965	1p	165s	Kukkonen, Viljo E.	The ice-Cold Nude	1962	Carter Brown, 55
*	Kadonnut kenkä	1964	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	No Haio for Hedy	1956	Carter Brown, 43
*	Kalma koikuttaa	1963	1p	139s	Kukkonen, Viljo E.	Wreath for Rebecca	1953	Carter Brown, 37
*	Katse alastomaan - päin!	1968	1p	153s	Hiisivaara, Tapio	Nude with a View	1965	Carter Brown, 92
*	Kauppa on raakaa	1969	1p	158s	Hagström, Terttu	Darling You're Doomed	1956	Carter Brown, 111
*	Kelmien karuselli	1963	1p	128s	Kukkonen, Viljo E.	Homicide Hoyden	1954	Carter Brown, 35
*	Kiinalaiset aarteet	1967	1p	175s	Hiisivaara, Tapio	Catch Me a Phoenix	1965	Carter Brown, 78
*	Kiinattaren kuolema	1970	1p	158s	Hagström, Terttu	The Bribe was Beautiful	1956	Carter Brown, 118

Liite 4: Carter Brownin (Alan Yates) teokset

se	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	SE
*	Kiristäjät	1967	1p	173s	Kurvi, Aimo	Zelda	1961	Carter Brown, 85
*	Kolme laukausta	1957	1p	166s	Kukkonen, Viljo E.	The Wench is Wicked	1955	Carter Brown, 1
*	Kolme tikaria	1961	1p	222s	Kukkonen, Viljo E.	The Lover	1958	Carter Brown, 21
*	Konnia ja kaunottaria	1962	1p	182s	Kukkonen, Viljo E.	The Brazen	1960	Carter Brown, 24
*	Konnien kourissa	1967	1p	172s	Hiisivaara, Tapio	The Unorthodox Corpse	1961	Carter Brown, 76
*	Koomikon kolme vaimoa	1970	1p	160s	Hagström, Terttu	Die Anytime, After Tuesday	1969	Carter Brown, 116
*	Kuka minä olen?	1958	1p	187s	Kukkonen, Viljo E.	Lipstick Larceny	1955	Carter Brown, 3
*	Kuka murhasi mannekiinin?	1958	1p	192s	Kukkonen, Viljo E.	Kiss and Kill	1955	Carter Brown, 2
*	Kuka murhasi minut?	1965	1p	156s	Kukkonen, Viljo E.	Lover, Don't Come Back	1962	Carter Brown, 59
*	Kuka murhasi tohtori Seksir	1968	1p	174s	Hiisivaara, Tapio	Who Killed Doctor Sex?	1964	Carter Brown, 99
*	Kuolema Havaijissa	1965	1p	181s	Kukkonen, Viljo E.	The Wayward Wahine	1960	Carter Brown, 57
*	Kuolema naittajana	1964	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	No Future Fair Lady	1958	Carter Brown, 47
*	Kuolema Toledossa	1963	1p	135s	Kukkonen, Viljo E.	The Loving and the Dead	1959	Carter Brown, 34
*	Kuoleman salaseura	1983	1p	152s	Heiskanen, Jukka	The Early Boyd	1975	Manhattan, 3
*	Kuollut koira	1963	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	Murder Is My Mistress	1954	Carter Brown, 4
*	Kuumat paikat	1960	1p	218s	Kukkonen, Viljo E.	Hot Seat for a Honey	1956	Carter Brown, 15
*	Käärmeenlumooja	1961	1p	192s	Kukkonen, Viljo E.	The Charmer Chased	1956	Carter Brown, 18
*	Laka Tong	1965	1p	159s	Kukkonen, Viljo E.	The Passionate Pagan	1963	Carter Brown, 60
*	Leski ei itke	1968	1p	172s	Hiisivaara, Tapio	No Tears from the Widow	1966	Carter Brown, 96
*	Majuri katoaa	1959	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	Luck Was No Lady	1958	Carter Brown, 7
*	Mallimurha	1985	1p	126s	Hunttiia, Hannes	Model for Murder	1980	Carter Brown, 4
*	Mavis matadorina	1967	1p	158s	Hiisivaara, Tapio	Murder Wears a Mantilla	1962	Carter Brown, 84
*	Mestariampuja	1966	1p	175s	Hiisivaara, Tapio	The Dumdum Murder	1962	Carter Brown, 73
*	Miljoonat pelissä	1963	1p	176s	Kukkonen, Viljo E.	The Victim	1959	Carter Brown, 38
*	Minimurhat	1969	1p	157s	Tuominen, Sirkka	The Mini-Murders	1968	Carter Brown, 109
*	Miss Murha	1970	1p	157s	Hagström, Terttu	Miss Called Murder	1955	Carter Brown, 119
*	Missikilpailu	1964	1p	168s	Kukkonen, Viljo E.	Graves, I Dig	1960	Carter Brown, 44
*	Murha haaremiklubissa	1966	1p	175s	Kukkonen, Viljo E.	Murder in the Harem Club	1962	Carter Brown, 65

Liite 4: Carter Brownin (Alan Yates) teokset

se	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	SE
*	Murha perintönä	1959	1p	170s	Kukkonen, Viljo E.	Meet Murder My Angel	1956	Carter Brown, 8
*	Murhia ja musiikkia	1970	1p	160s	Hagström, Terttu	Last Note for a Lovely	1957	Carter Brown, 112
*	Musta kuolema	1969	1p	160s	Hagström, Terttu	Widow Bewitched	1958	Carter Brown, 107
*	Musta ieski	1966	1p	176s	Kukkonen, Viljo E.	The Silken Nightmare	1963	Carter Brown, 67
*	Mustaa noituuttako	1969	1p	176s	Tuominen, Sirkka	Had I But Groaned	1968	Carter Brown, 105
*	Mustalla listalla	1967	1p	172s	Hiisivaara, Tapio	Blonde on the Rocks	1963	Carter Brown, 82
*	Naarastiikeri	1962	1p	149s	Kukkonen, Viljo E.	The Tigress	1961	Carter Brown, 25
*	Nappi otsaan	1967	1p	176s	Hiisivaara, Tapio	A Bullet for My Baby	1955	Carter Brown, 81
*	Naurava kuolema	1959	1p	184s	Kukkonen, Viljo E.	Donna Died Laughing	1957	Carter Brown, 9
*	New Yorkin yön elämää	1965	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	Nymph to the Slaughter	1963	Carter Brown, 62
*	Omat koirat purevat	1959	1p	205s	Kukkonen, Viljo E.	The Lady Had No Convictions	1956	Carter Brown, 10
*	Pahan pauloissa	1985	1p	126s	Erkkilä, Erkki	The Phantom Lady		Carter Brown, 1
*	Paheellinen perijätär	1985	1p	126s	Erkkilä, Erkki	The Wicked Widow	1980	Carter Brown, 5
*	Paholaisen riivaama	1965	1p	167s	Kukkonen, Viljo E.	The Girl Who Possessed	1963	Carter Brown, 58
*	Pandora	1964	1p	184s	Kukkonen, Viljo E.	Suddenly by Violence	1959	Carter Brown, 49
*	Paukkurauta soi	1961	1p	175s	Kukkonen, Viljo E.	Walk Softly, Witch	1959	Carter Brown, 20
*	Platinapommi	1963	1p	121s	Kukkonen, Viljo E.	Hi-Jack for a Jill	1956	Carter Brown, 32
*	Polttomerkki	1963	1p	142s	Kukkonen, Viljo E.	The Wanton	1959	Carter Brown, 33
*	Pommi	1964	1p	171s	Kukkonen, Viljo E.	The Bombsheli	1960	Carter Brown, 46
*	Puhelintyttö Kaliforniasta	1968	1p	172s	Hiisivaara, Tapio	Until Temptation Do Us Apart	1967	Carter Brown, 94
*	Punatukka Roomasta	1969	1p	157s	Hiisivaara, Tapio	The Jade-Eyed Jungle	1963	Carter Brown, 101
*	Rahaa kuin roskaa	1960	1p	180s	Kukkonen, Viljo E.	Model of No Virtue	1957	Carter Brown, 11
*	Rahaa ruutia ja ruumiita	1967	1p	174s	Hiisivaara, Tapio	None but the Lethal Heart	1959	Carter Brown, 79
*	Rakas rikollinen	1960	1p	222s	Kukkonen, Viljo E.	Baby You're Guilt-Edged	1956	Carter Brown, 13
*	Rakastajatar	1962	1p	176s	Kukkonen, Viljo E.	The Mistress	1959	Carter Brown, 26
*	Ruumis	1963	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	The Corpse	1958	Carter Brown, 36
*	Ruumis jääkaapissa	1964	1p	159s	Kukkonen, Viljo E.	High Fashion in Homicide	1958	Carter Brown, 45
*	Ruumis jouluksi	1967	1p	154s	Hiisivaara, Tapio	A Corpse for Christmas	1965	Carter Brown, 80

Liite 4: Carter Brownin (Alan Yates) teokset

ss	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	SE
*	Ruumis näyteikkunassa	1970	1p	157s	Hagström, Terttu	Bella Donna Was Poison	1957	Carter Brown, 120
*	Salamat sinkoilevat	1968	1p	219s	Hiisivaara, Tapio	The Hammer for Thor	1965	Carter Brown, 97
*	Salaperäinen sääripari	1964	1p	156s	Kukkonen, Viljo E.	The Sad-Eyed Seductress	1961	Carter Brown, 51
*	Salapoliisi sukeltaa	1958	1p	180s	Kukkonen, Viljo E.	Lead Astray	1955	Carter Brown, 5
*	Sametilla vuorattu ruumisa	1969	1p	189s	Hiisivaara, Tapio	The Push-Lined Coffin	1967	Carter Brown, 104
*	Samettikettu	1966	1p	172s	Hiisivaara, Tapio	The Veivet Vixen	1964	Carter Brown, 72
*	Se ei pelaa, joka pelkää	1960	1p	231s	Kukkonen, Viljo E.	Sweetheart, This is Homocide	1957	Carter Brown, 14
*	Se oli hasardia	1966	1p	168s	Hiisivaara, Tapio	The Scarlet Flush	1963	Carter Brown, 75
*	Se oli murha	1966	1p	187s	Hiisivaara, Tapio	The Never-Was Girl	1964	Carter Brown, 71
*	Seidlitz ja suurvakooja	1969	1p	172s	Hiisivaara, Tapio	Seidlitz and the Superspy	1967	Carter Brown, 103
*	Seksikatti Sally	1968	1p	174s	Hiisivaara, Tapio	Blonde on a Broomstick	1966	Carter Brown, 88
*	Seksikauppias	1967	1p	158s	Hiisivaara, Tapio	Target for Their Dark Desire	1966	Carter Brown, 86
*	Seksikääpiö	1969	1p	173s	Hiisivaara, Tapio	House of Sorcery	1967	Carter Brown, 100
*	Seksin kuningatar	1970	1p	143s	Hagström, Terttu	The Flagellator	1969	Carter Brown, 117
*	Seksipommi	1965	1p	166s	Kukkonen, Viljo E.	A Murderer among Us	1962	Carter Brown, 56
*	Seivitä asia, Wheeler	1969	1p	159s	Tuominen, Sirkka	Booty for a Babe	1963	Carter Brown, 110
*	Stripper	1964	1p	158s	Kukkonen, Viljo E.	The Stripper	1961	Carter Brown, 52
*	Suruttomat Sisarukset	1961	1p	224s	Kukkonen, Viljo E.	The Passionate	1959	Carter Brown, 23
*	Taas Wheeler	1961	1p	224s	Kukkonen, Viljo E.	The Dame	1959	Carter Brown, 22
*	Tapahtui Hollywoodissa	1968	1p	173s	Hiisivaara, Tapio	Play Now - Kill Later1	1966	Carter Brown, 91
*	Tapahtui Hongkongissa	1966	1p	168s	Kukkonen, Viljo E.	The HongKong Caper	1962	Carter Brown, 66
*	Tatuoitu käärme	1962	1p	175s	Kukkonen, Viljo E.	The Body	1958	Carter Brown, 30
*	Televisiomurha	1964	1p	189s	Kukkonen, Viljo E.	Tomorrow is Murder	1960	Carter Brown, 50
*	Tilatkaa ruumisvaunut	1963	1p	144s	Kukkonen, Viljo E.	The Grand Tallulah and Temptat	1957	Carter Brown, 40
*	Tornitaion kummitus	1963	1p	127s	Kukkonen, Viljo E.	The Hoodium Was a Honey	1956	Carter Brown, 39
*	Tumma, vanha miljönääri	1969	1p	176s	Hiisivaara, Tapio	Long Time No Leola	1967	Carter Brown, 102
*	Turmaa ja typyköitä	1962	1p	176s	Kukkonen, Viljo E.	Lament for a Lousy Lover	1960	Carter Brown, 29
*	Turvaton Venus	1968	1p	176s	Hiisivaara, Tapio	Venus Unarmed	1953	Carter Brown, 93

Liite 4: Carter Brownin (Alan Yates) teokset

se	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	SE
*	TV tekee kauhukuvaa	1968	1p	171s	Hiisivaara, Tapio	So What Killed the Vampire	1966	Carter Brown, 90
*	TV-tähti vaarassa!	1966	1p	172s	Kukkonen, Viijo E.	Charlie Sent Me	1963	Carter Brown, 68
*	Tyttö ulkoavaruudesta	1968	1p	170s	Hiisivaara, Tapio	The Girl from Outer Space	1965	Carter Brown, 95
*	Tähti ja Playboy	1967	1p	187s	Hiisivaara, Tapio	The Everloving Blues	1961	Carter Brown, 83
*	Tähti katoaa kuvasta	1969	1p	159s	Hagström, Terttu	Lethal in Love	1957	Carter Brown, 108
*	Uhkapelurin panos	1959	1p	192s	Kukkonen, Viljo E.	Cutie Cashed His Chips	1955	Carter Brown, 6
*	Vaarallinen kaunotar	1985	1p	128s	Erkkilä, Erkki	Iron Maiden	1978	Carter Brown, 3
*	Vaarailista väkeä	1968	1p	172s	Hiisivaara, Tapio	The Sometime Wife	1965	Carter Brown, 98
*	Valkoiset bikinit	1965	1p	174s	Kukkonen, Viljo E.	The White Bikini	1963	Carter Brown, 61
*	Valkoista orjakauppaa	1961	1p	180s	Kukkonen, Viijo E.	Caress before Killing	1957	Carter Brown, 17
*	Varo vaaraa	1969	1p	157s	Hagström, Terttu	The Deadly Kitte	1967	Carter Brown, 106
*	Vieterinukke	1966	1p	168s	Kukkonen, Viljo E.	The Wind-Up Doll	1963	Carter Brown, 69
*	Viettelijätär	1962	1p	160s	Kukkonen, Viljo E.	The Temptress	1960	Carter Brown, 27
*	Villikissa	1965	1p	156s	Kukkonen, Viljo E.	Hellcat	1962	Carter Brown, 53
*	Wheelerin tulikoe	1986	1p	125s	Erkkiiä, Erkki	Busted Wheeler	1979	Carter Brown, 7
*	Yön kuningatar	1985	1p	128s	Hunttila, Hannes	Night Wheeier	1975	Carter Brown, 2

Liite 5: James MacDonnellin teokset

s(	TI	PY	ED	PN	TR	TO	OY	PU	PR	SE	TS
*	Ehdoton käsky	1972	1p	144s	Pihlasuno, T.	Executive		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 68	?
*	Ei paluuta takaisin	1980	1p	142s	Sarkkila, H.	South Pacific Fury	1978	Wennerbergs förlag; -	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 102	?
*	Erehdys	1966	1p	128s	Nopanen, Niilo	The Mistake		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 37	m
*	Huomio tulta!	1964	1p	142s	Suikkanen, H.	Coffin Island		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 23	?
*	Hyökätkää ja upottakaa	1980	1p	144s	Salonen, S.	Point of Departure	1966	Wennerbergs förlag; -.	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 100	?
*	Hyökkäyskurssi	1970	1p	144s	Virtanen, A.	Course to Intercept		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 60	?
*	Hävittäjä-tappaja	1971	1p	127s	Rissanen, P.	Hunter-Killer	1968	Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 64	?
*	Hävittäjäkapteeni	1984	1p	140s	Peltola, Tauno	Command	1982	Winthers; ei main.	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 118	m
*	Itsemurhatehtävä	1966	1p	128s	Markkula, M-L.	Target Battleship		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 39	n?
*	Julma turvasaatto	1979	1p	142s	Salonen, L.	Standoff	1977	Wennerbergs förlag; ei ı	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 99	?
*	Karilleajo	1978	1p	142s	Matiiainen, P.	Foul Ground		Viihdekirjat	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 98	?
*	Komentaja	1967	1p	143s	Kainulainen, H.	The Captain		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 43	?
*	Kulskaava kuolema	1972	1p	160s	Tuomainen, J.	Whispering Death		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 69	?
*	Meren uhrit	1963	1p	144s	Suoste, T.	Battle Fire		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 7	?
*	Osastotappaja	1970	1p	1427s	Virtanen, A.	Killer Group		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 57	?
*	Sammakkomiehet	1962	1p	158s	Rauanheimo, A.	Frogmen		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 1	?
*	Sammakkomiehet	1978	1p	142s	Matilainen, P.	The Deserter		Viihdekirjat	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 97	?
*	Sodan vuorovedet	1985	1p	141s	Peitola, T.	Chain of Violence		Winthers; ei main.	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 120	m
*	Sokea Silmä	1981	1p	144s	Sarkkila, H.	The Blind Eye		Wennerbergs förlag; -	Nørhaven Bogtrykkeı	Voitto, 104	?
*	Taifuuni	1981	1p	142s	Sarkkila, H.	The Big Wind	1975	Wennerbergs förlag; -	Nørhaven Bogtrykkeı	Voitto, 105	?
*	Taistelulippu	1978	1p	144s	Kainulainen, M.	Battle Ensign		Viihdekirjat	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 92	?
*	Torpedovene 44	1969	1p	144s	Säämänen; R.	Down the throat	1967	Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 55	?
*	Tri Gradyn erehdys	1970	1p	144s	Ranta, L.	The Doctor's Mistake	1967	Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Amor, 45	?
*	Umpimähkään tuhoa kohti	1977	1p	142s	Hossa, M.	Blind into Doom		Viihdekirjat	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 85	?
*	Uponnut taistelussa	1965	1p	144s	Hossa, M.	Presumed Sinked		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 30	?
*	Upottakaa Bismarck	1971	1p	128s	Ruutu, S.	The Big Hunt		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 63	?
*	Vihollinen tähtäimessä	1962	1p	175s	Hossa, M.	Enemy in Sight		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 4	?
*	Vihollista silmästä silmään	1981	1p	142s	Sarkkila, H.	Point Biank	1972	Wennerbergs förlag; -	Nørhaven Bogtrykkeı	Voitto, 103	?
*	Viiden sylen syvyydessä	1983	1p	150s	Haveri, Heikki	Full Fantom Five	1968	Viihdeviikarit; Hyvinkää	Painoyhtymä; Loviisa	Etulinja, 4	m
*	Väärennetty käskykirje	1980	1p	144s	Blomen, K.	Fire Storm	1973	Wennerbergs förlag; -	Elanders Boktryckeri;	Voitto, 101	?
*	Yöllinen hyökkäys	1964	1p	127s	Lithovius, E.	Night Encounter		Viihdekirjat	Kodaprint; Tapiola	Voitto, 19	?

Liite 6: Arvostetut australialaiskirjailijat

D&	se	su	Kirj	Etun	s	k
*			Archibald	John F.	1856	1919
*			Astley	Thea B. M.	1925	
*			Barnard	Marjorie F.	1897	
*	&		Beaver	Bruce Victor	1928	
*	&		Boyd	Martin	1893	1972
*	&		Brennan	Cristopher J.	1870	1932
*	&		Browne	Thomas A.	1826	1915
*			Buckley	Vincent T.	1925	
*			Burn	David	1799	1875
*	&		Buzo	Alexander	1944	
*			Cambridge	Ada	1844	1926
*	&		Campbell	David G.	1915	1979
*	&	on	Carey	Peter	1943	
*	&		Clarke	Marcus	1846	1881
*	&		Couvreur	Jessie	1848	1897
*	&		Cowan	Peter	1914	
*	&		Dark	Eleanor	1901	
*	&		Davis	Arthur Hoey	1868	1935
*	&		Davison	Frank Dalby	1893	1970
*			Dawe	Bruce	1930	
*			Dennis	Clarence M. J.	1876	1938
*	&		Dobson	Rosemary	1920	
*			Dutton	Geoffrey P.	1922	
*	&		Eldershaw	Flora	1897	1956
*			Esson	Luis	1879	1943
*			Fitzgerald	Robert David	1902	
*			Franklin	Miles	1879	1954
*	&		Furphy	Joseph	1843	1912
*	&		Gilmore	Dame Mary	1865	1962
*	&		Gordon	Adam Lindsay	1833	1870
*			Hall	Rodney	1935	
*	&		Hardy	Frank (Francis Joseph)	1917	
*			Harpur	Charles	1813	1868
*			Harrower	Elizabeth	1928	
*			Harwood	Gwendolin N.	1920	
*			Hay	William Gosse	1875	1945
*	&		Hazzard	Shirley	1931	
*	&	on	Herbert	Xavier	1901	1984
*	&		Hewett	Dorothy Coade	1923	
*	&		Hibberd	Jack	1940	
*	&		Hope	Alec Derwent	1907	
*	&		Ireland	David	1927	
*	&		Johnston	George	1912	1970
*			Jolley	Elizabeth	1923	
*	&		Kendall	Henry	1839	1882
*	&	on	Keneally	Thomas	1935	
*			Kenna	Peter Joseph	1930	
*	&		Kingsley	Henry	1830	1876
*			Lane	William	1861	1917
*	&		Lawler	Ray	1921	

Liite 6: Arvostetut australialaiskirjailijat

D&	sa	su	Kirj	Etun	s	k
*	&		Lawson	Henry A.	1867	1922
*	&		Lindsay	Norman	1897	1969
*			MacKenzie	Kenneth Seaforth	1913	1954
*	&		Manifold	John Streeter	1915	
*			Mann	Leonard	1895	1981
*	&		Martin	David	1915	
*			Mathers	David	1934	
*			Mathers	Peter	1931	
*	&		McAuley	James	1917	1976
*	&		McCrae	Hugh R.	1876	1958
*	&		Moorhouse	Frank	1938	
*			Murray	George G.	1866	1957
*			Neilson	John Shaw	1872	1942
*			Oakley	Barry K.	1931	
*	&		Palmer	Vance	1885	1959
*	&		Paterson	Andrew B.	1864	1941
*	&		Porter	Hal	1911	1984
*			Porter	Peter N. F.	1929	
*	&		Praed	Rosa C.	1851	1935
*	&		Prichard	Katherine S.	1883	1969
*	&		Robertson	Ethel F. L.	1870	1946
*			Romeril	John	1945	
*			Shapcott	Thomas W.	1935	
*	&		Slessor	Kenneth	1901	1971
*			Spence	Catherine H.	1825	1910
*	&		Stead	Christina E.	1902	1983
*			Stephens	Alfred G.	1865	1933
*	&		Stewart	Douglas A.	1913	1985
*	&		Stivens	Dallas G.	1911	
*	&		Stow	Randolph	1935	
*	&		Tennant	Kylie	1912	
*	&		Waten	Judah	1911	
*	&		Webb	Francis	1925	1974
*	&	on	White	Patrick V. M.	1912	1990
*			Wilding	Michael	1942	
*	&		Williamson	David K.	1942	
*			Wilmot	Frank L.	1881	1942
*			Winton	Tim		
*	&		Wright	Judith A.	1915	
*	&		Wrightson	Patricia	1925	

Liite 6: Lyhenteitä

D& =australialaisten kirjallisuushistorioitsijoiden arvostamat kirjailijat
sa =kirjailijalta on ilmestynyt saksaksi teoksia
su =kirjailijalta on ilmestynyt suomeksi teoksia